

Industriministeriet
Bibl.vær. H

ex. 2

34.53 Andelsselskaber

Lovgivning om andelsselskaber

Betænkning nr. 1071

Udvalget vedr. andelsselskaber

Industriministeriet, april 1986

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-6129-5

Stougaard Jensen, København

HA 00-499-bet..

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

side

Kapitel I Udvalgets nedsættelse og sammensætning.....	7
1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium.....	7
2. Udvalgets sammensætning.....	8
3. Udvalgets arbejdsform.....	10
Kapitel II Udvalgets principielle overvejelser.....	13
1. Overvejelser om lovgivningsinitiativets hensigtsmæssighed.....	13
2. Udvalgets hovedkonklusioner og lovudkast.....	15
3. Begrebsfastlæggelse.....	16
4. Hæftelse og kapitalforhold.....	17
5. Registrering.....	18
6. Medlemsforhold.....	18
7. Minoritetsbeskyttelse.....	19
8. Medarbejderindflydelse.....	20
9. Ledelsesforhold.....	22
10. Regnskabsforhold.....	24
11. Erstatningsansvar.....	24
12. Opløsning og fusion.....	24
13. Straffe- og ikrafttrædelsesbestemmelser.....	25
14. Betænkningens øvrige indhold.....	26

Kapitel III Andelsrettens udvikling	27
1. Tidligere lovforslag	27
2. Retspraksis vedrørende andelsselskaber.	31
A. Hæftelse.	31
B. Indtræden.	32
C. Mindretalsbeskyttelse.	33
D. Udtræden.	34
Kapitel IV Oversigt over retstilstanden i udlandet	37
FINLAND.	37
SVERIGE.	39
NORGE.	41
STORBRITANNIEN.	42
FRANKRIG.	43
HOLLAND.	45
VESTTYSKLAND.	48
Kapitel V Andelsselskabers organisation og struktur.	51
1. Andelsselskabers særpræg.	51
2. Vedtægtsundersøgelse.	52
A. Lovgivning.	53
B. Medlemsforhold.	54

C.	Selskabsorganer.....	• 56
a)	i almindelighed.....	56
b)	særligt i landsdækkende andelsselskaber.....	59
D.	Kapitalforhold.....	61
E.	Hæftelse.....	62
F.	Opløsning.....	62
G.	Voldgift.....	63
Kapitel VI	Udvalgsflertallets udkast til lov om andelsselskaber.....	65
1.	Lovudkastet.....	65
2.	Bemærkninger til lovudkastet.....	86
Kapitel VII	Mindretallets udkast til lov om andelsselskaber.....	131
1.	Lovudkastet.....	133
2.	Bemærkninger til lovudkastet.....	141
3.	Reservationer med bemærkninger.....	158
Bilag,	litteraturfortegnelse.....	161

Kapitel I.

Udvalgets nedsættelse og sammensætning.

1.1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium.

Ved skrivelse af september 1981 nedsatte industriministeren et udvalg vedrørende andelsselskaber. Udvalget fik følgende kommissorium:

"Siden den omfattende revision af lovgivningen om aktieselskaber og anpartsselskaber i 1973 er der taget en række initiativer med henblik på en lovregulering af andre selskabsformer. Årsagen hertil har navnlig været et ønske om at undersøge, hvorvidt det kan anses for velbegrun- det, at regler om offentlighed, minoritetsbeskyttelse, regnskabsaflæg- gelse og medarbejderindflydelse kun gælder for aktie- og anpartsselskaber og koncerner heraf, uanset at mange andre virksomhedsformer udøver en økonomisk aktivitet, der gør dem sammenlignelige med virksomheder organiseret som aktie- og anpartsselskaber.

I dansk ret findes der ingen almindelige selskabsretlige lovregler om andelsselskaber, uanset andelsselskabernes vide udbredelse og store økono- miske betydning. Under hensyn hertil og til de øgede krav til registre- ring og offentlighed, til arbejdstagernes medindflydelse, til regnskabs- aflæggelse og revision samt til regler om beskyttelse af kreditorer og selskabsdeltagere (minoritetsbeskyttelse), herunder på koncernniveau, der de senere år er gennemført eller overvejet, navnlig for aktieselskaber og anpartsselskaber, bør lignende regler også gælde for andelsselskaber, idet en række af de betragtninger, som har været motiverende for be- stemmelserne i aktieselskabslovgivningen, også må antages at gøre sig gældende for andelsselskabers vedkommende.

Industriministeriet har på denne baggrund besluttet at nedsætte et udvalg til at overveje en lovmæssig regulering af andelsselskaber og at udar- bejde forslag hertil. Denne lovregulering bør ansues som led i bestræ-

belserne for en kodifikation af selskabsretten, hvis endemål er, at kun lovregulerede selskabsformer skal kunne anvendes.

Udvalget bør overveje, hvorledes regler mest hensigtsmæssigt kan udformes om stiftelse og registrering, om kapitalgrundlaget, om beskyttelse af kreditorerne og af selskabsdeltagerne, om koncernforhold, om ledelsen, herunder om arbejdstagervalgte repræsentanter i selskabers og koncerners bestyrelse, om årsregnskab og koncernregnskab samt om offentlighed om selskabets eller koncernens forhold i øvrigt, om revision samt om ophør.

Udgangspunktet for sådanne overvejelser kan søges i gældende praksis og/eller i aktie- og anpartsselskabslovenes og årsregnskabslovens regler og principper. Udvalget skal imidlertid ikke tilstræbe en blot kodificering af gældende ret, men også overveje, i hvilket omfang det kan være ønskeligt at foreslå ændringer af gældende ret for at få en andelsselskabslov, der i midten af 1980'erne kan anses som moderne og samfundsmæssigt acceptabel.

Udvalget kan foreslå særlige regler bl.a. for andelsselskaber med, henholdsvis uden personligt ansvar eller for særligt store, henholdsvis særligt små andelsselskaber.

Udvalget kan nedsætte underudvalg til behandling af særlige spørgsmål samt indkalde særlige sagkyndige til at deltage i drøftelser i udvalget eller i underudvalg.

Hvis udvalget ønsker at iværksætte undersøgelser, der skønnes at medføre særlige udgifter, bør udvalget over for industriministeriet fremkomme med indstilling herom."

1.2 Udvalgets sammensætning.

Udvalget fik følgende sammensætning:

- professor, dr. jur. Mogens Koktvedgaard (formand)

samt følgende, udpeget i fællesskab af Assurandør-Societetet, Butikshandelens Fællesråd, Danmarks Rederiforening, Den Danske Bankforening, Grosserer-Societetet, Håndværksrådet, Industrirådet, Landbrugsrådet og Provinshandelskammeret:

- professor, dr. jur. Isi Foighel,
- vicedirektør Flemming Hasle,
- kontorchef Jørgen Broe Pedersen,
- landsretssagfører Svend Petersen,
- fuldmægtig, advokat Peter Høgh,

endvidere:

direktør Erik Hauerslev, udpeget af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd,
afdelingsleder, advokat Jørgen Christiansen, udpeget af Det Koope-
rative Fællesforbund,
sekretariatschef Holger Hasle Nielsen, udpeget af Andelsudvalget,
direktør, advokat Arne Jørgensen, udpeget af Fællesforeningen for
Danmarks Brugsforeninger,
advokat Erik Hermansen, udpeget af Advokatrådet,
fuldmægtig Lennart Lyng Andersen, udpeget af justitsministeriet,
ekspeditionssekretær Oluf Skau Wogensen, udpeget af ministeriet for
skatter og afgifter samt
kontorchef Troels Larsen, kontorchef Bent Græsvænge og professor,
lic. merc. Zakken Worre, udpeget af industriministeriet.

Under udvalgets arbejde er der sket følgende ændringer i dets sammensætning:

Den 8. december 1982 blev minister for skatter og afgifter Isi Foighel, afløst af grosserer, cand. jur. Nils Kiær.

Den 10. marts 1983 blev direktør Flemming Hasle afløst af kontorchef, cand. jur. Uffe Lind Rasmussen og fuldmægtig, advokat Peter Høgh blev afløst af sekretær, cand. jur. Peter Stephansen.

Efter kontorchef Troels Larsens død blev kontorchef Merete Rasmussen den 22. februar 1984 udpeget som medlem af udvalget.

Den 20. november 1984 blev kontorchef Lennart Lyngge Andersen afløst af fuldmægtig Vibeke Rønne.

Den 4. december 1984 blev fuldmægtig, cand. jur. Peter Stephansen afløst af fuldmægtig, advokat Peter Fosdal.

Den 23. september 1985 blev kontorchef Bent Græsvænge afløst af kontorchef Jytte Heje Mikkelsen.

Udvalgets sekretariat bestod ved arbejdets afslutning af:
fuldmægtig Lene Kærgaard Hansen, industriministeriet
fuldmægtig Birgitte Wested, aktieselskabs-registeret
fuldmægtig Michael Prehn, industriministeriet.

Tidligere har:

fuldmægtig Jytte Heje Mikkelsen, industriministeriet og fuldmægtig Kirsten Mandrup, industriministeriet været tilknyttet sekretariatet.

1.3. Udvalgets arbejdsform.

Udvalget holdt sit første møde den 21. april 1982 og har holdt ialt 36 møder.

Udvalget nedsatte i august 1983 et underudvalg, der skulle overveje regler om andelselskabers regnskabsaflæggelse, jfr. kapitel 5 i udvalgsflertallets lovudkast. Underudvalget fik følgende sammensætning:

professor, dr. jur. Mogens Koktvedgaard (formand),
professor, lic. merc. Zakken Worre,
advokat Preben Scheel,
statsautoriseret revisor Jørgen Jørgensen,
vicedirektør Jørgen Christiansen,
direktør Arne Jørgensen,
sekretariatschef Holger Hasle Nielsen,
kontorchef Olaf Hasselager.

Underudvalget har holdt 4 møder.

Kapitel II.

Udvalgets principielle overvejelser

1. Andelsbevægelsen fik fodfæste her i landet i 1800-tallets sidste halvdel. For brugsforeningernes vedkommende var dette blandt andet inspireret af forholdene i England, medens dannelsen af landbrugets andelsvirksomheder, specielt andelsmejerierne, skete ud fra danske forudsætninger uden egentligt kendskab til Kooperationen i udlandet. Siden da har bevægelsen udviklet sig meget stærkt, og andelssektoren er i dag af meget stor økonomisk betydning for væsentlige dele af det danske samfund i henseende til såvel produktion som omsætning, navnlig inden for landbrugssektoren. Hertil kommer andelsbevægelsens kulturelle betydning. Ethvert spørgsmål om lovgivning på andelsområdet er derfor ikke blot et anliggende af stor betydning for de implicerede virksomheder og deres medlemmer, men også et vigtigt samfundsmæssigt anliggende.

Således som kommissoriet er udformet, har det været udvalgets opgave "at overveje en lovmæssig regulering af andelsselskaber og at udarbejde forslag hertil." Denne formulering indebærer, at det ikke har været udvalgets opgave at tage stilling til, om der overhovedet bør lovgives på området, hvilket da også ganske klart er et politisk spørgsmål.

Uanset denne begrænsning af udvalgets arbejdsopgaver har lovgivningsinitiativets generelle hensigtsmæssighed naturligvis været drøftet indgående i udvalget, idet en stillingtagen hertil er af stor betydning for indholdet og omfanget af et lovudkast.

Det er i så henseende blevet gjort gældende - navnlig af de medlemmer, der repræsenterer andelsbevægelsen - at lovgivning på dette område i bedste fald er overflødig, i værste fald skadelig for andelsbevægelsens fortsatte beståen og udvikling. Man har herved blandt andet påpeget, at andelsbevægelsen altid har været i stand til selv at regulere egne forhold på en fuldt betryggende måde, at en af grundene til andelsbevægelsens vækst og nuværende store betydning netop har været dens frihed for lov-

givningsmæssige indgreb i alle de forhold, som retteligen bør afgøres af medlemmerne selv .

Heroverfor er det fremhævet, at en lovmæssig regulering af andelsselskaberne hverken kan eller bør opfattes som nogen underkendelse af andelssektorens lødighed eller evne til normalt at regulere egne forhold på udmærket vis. En lovregulering er derimod en naturlig og nødvendig betingelse for at sikre andelssektorens fortsatte beståen i harmoni med den øvrige del af erhvervslivet, herunder også for at hindre misbrug af denne selskabsform. Det må i så henseende påpeges, at det forhold, at andelssektoren ikke for øjeblikket er underkastet nogen lovmæssig regulering, ikke er ensbetydende med, at sektoren ikke er underkastet retlig regulering. Denne regulering udøves af domstolene i overensstemmelse med almindelige retsprincipper. En retsudvikling via konkrete retsafgørelser indebærer imidlertid ikke samme sikkerhed for en korrekt udvikling som systematisk lovgivning, og den er i øvrigt langsommelig og bekostelig for den enkelte. Hertil kommer, at en række forhold efter deres beskaffenhed slet ikke kan normeres gennem dommerskabt ret.

Ser man på de øvrige dele af erhvervslivet, der udøves i selskabsform, er det påfaldende, at hovedparten af disse selskaber er underkastet en endog meget indgående lovmæssig regulering. Dette gælder navnlig aktieselskaberne. Den oprindelige begrundelse for at lovnormere disse selskaber var i første række ønsket om at sikre kapitalindskyderne og medkontrahenterne (kreditorerne) mod usunde, spekulationsprægede foretagender. I vore dage gælder denne begrundelse vel fortsat, men hertil er kommet en lang række nok så væsentlige synspunkter, der vel lettest kan sammenfattes i princippet om, at erhvervsudøvelse i selskabsform ikke blot er et internt anliggende, men derimod en samfundsmæssigt betydningsfuld aktivitet, der skal udøves med en passende grad af åbenhed overfor omverdenen og under tilbørlig hensyntagen til alle implicerede, herunder de ansatte, eventuelle minoriteter etc. Dette fører til en lang række krav om registrering, regnskabsførelse, mindretalsbeskyttelse, medarbejderindflydelse etc, krav der nu også gælder for de erhvervsdrivende fonde. Dersom andelssektoren skal bevare sin position som en

væsentlig del af det danske erhvervsliv, synes det naturligt og påkrævet, at den kan honorere de samme krav, som stilles til de øvrige sektorer.

Om retsudviklingen i udlandet er der givet nogle oplysninger nedenfor kap. IV. Det fremgår heraf, at hovedreglen er, at andelssektoren allerede nu er lovreguleret i de vesteuropæiske lande, vi normalt sammenligner os med, og at en sådan lovregulering i flere lande har været gældende i mange år. Der er imidlertid betydelige forskelle landene imellem, såvel hvad angår lovreguleringens indhold som dens detailleringsgrad. Navnlig er tysk og svensk ret meget omfattende, medens engelsk og hollandsk lovgivning er mere beskeden. I Norge er området ikke genstand for særskilt lovgivning. Der kan således ikke anføres nogen fælleseuropæisk standard, som en kommende dansk lovgivning bør leve op til. Herved kan der også være grund til at påpege, at der ikke på EF-plan findes harmoniseringsdirektiver eller lignende vedrørende den retlige regulering af andelsselskaberne.

2. De udvalgsmedlemmer, der har en negativ holdning til spørgsmålet om den systematiske lovgivnings værdi på dette område, har fundet, at dersom der - uanset de principielle betænkeligheder herved - dog skal lovgives på området, da bør en sådan lovgivning være stærkt begrænset og i hovedsagen alene omfatte en registreringsprocedure samt nogle få vigtige materielle regler. Disse medlemmer henviser i så henseende til en lovskitse med bemærkninger, som er udarbejdet på Andelsudvalgets foranledning, og som er fremlagt i udvalget af H. Hasle Nielsen. Lovskitsen fremlagdes i en foreløbig form i august 1984 og i en revideret version i februar 1986. Dette lovudkast med dertil hørende bemærkninger forefindes i betænkningens kap. VII. Udkastet er tiltrådt af fire af udvalgets medlemmer, dog med en enkelt reservation, jfr. nærmere nedenfor punkt 14.

Andelsudvalgets lovudkast har været drøftet i udvalget, hvor flertallet fandt, at en række af dets bestemmelser - der i øvrigt indholdsmæssigt svarer til nogle af bestemmelserne i flertallets lovudkast - er gode og hensigtsmæssige, men at lovudkastet som helhed ikke dækker de krav,

som med rimelighed kan stilles til en forsvarlig lovgivning på området. Disse krav drøftes nærmere i det følgende. Det har derfor ikke været muligt at samarbejde udkastene til et fælles lovudkast. Det skal dog for god ordens skyld bemærkes, at udvalgets mindretal selvsagt har deltaget i udarbejdelsen af flertalsforslaget og i mange henseender haft indflydelse på dets formulering.

Uanset de divergerende opfattelser har der fra første færd været enighed i udvalget om, at man burde tilstræbe en relativt kortfattet lov, der ikke indeholdt unødigt snærende bånd på andelsbevægelsen. Begrundelsen herfor giver vel sig selv, men det bør særligt påpeges, at når lovgivning på et område sker som førstegangsforanstaltning, bør man altid fare med lempe, således at de nødvendige erfaringer kan indvindes. Ønsket om en relativt kortfattet lovgivning brydes imidlertid dels med hensynet til, at loven skal kunne læses selvstændigt, hvorfor den ikke bør indeholde for mange henvisninger til anden lovgivning, dels med ønsket om at loven dog skal indeholde de vigtigste retsprincipper samt de fornødne tekniske enkeltregler. Resultatet er for flertallets vedkommende derfor blevet et lovudkast af en vis dimension, jfr. kap. VI. En nærlæsning af udkastet vil imidlertid vise, at det indebærer en betydelig bevægelsesfrihed for andelssektoren, og at mange af lovudkastets bestemmelser giver mulighed for en smidig udfyldning gennem det enkelte selskabs vedtægter.

I den forbindelse kan der være grund til at fremhæve, at en selskabsretlig lovnormering altid vil have karakteren af en "rammelovgivning". Det enkelte selskab vil altid skulle udfylde lovens rammer gennem de af selskabet selv fastsatte vedtægter. Dette gælder såvel for udvalgets som for Andelsudvalgets lovudkast.

Vedrørende de tidligere forsøg på at lovgive på området henvises til oplysningerne i kap. III.

3. Ved udvalgets arbejde med den lovmæssige regulering har man lagt den hidtidige begrebsfastlæggelse af andelsselskaberne til grund, jfr. lovud-

kastets § 1 og bemærkningerne hertil. Der tilsigtes således ikke i denne henseende nogen nyskabelse på området. Det forhold, at området foreslås lovreguleret, indebærer dog visse mindre væsentlige klargørelser, eksempelvis vedrørende den indskudte kapitals forrentning og fordeling. Herom henvises til lovteksten.

Hvad der derimod har været et væsentligt spørgsmål for udvalget, er, i hvilket omfang en lovnormering bør være altomfattende, eller om visse andelsforetagender bør være undtaget fra lovens krav. Medens det her har ligget klart, at lovgivningen kun bør vedrøre de erhvervsdrivende selskaber, og at visse særligt lovregulerede andelsforetagender, navnlig boligforeningerne, burde falde udenfor, jfr. lovudkastets § 1, stk. 2, har det været genstand for særskilte drøftelser, om de ganske små erhvervsdrivende selskaber burde inddrages. Udvalgets konklusion fremgår af lovudkastets § 1, stk. 3, der undtager de selskaber, hvor hverken den årlige omsætning eller balancesummen overstiger 250.000 kr., alt under forudsætning af at der hæftes personligt og solidarisk. Grænsedragningen er selvsagt arbitrær, men hovedsynspunktet har været, at de ganske små selskaber vanskeligt kan bære omkostningerne ved formaliseringen, og at der næppe knytter sig væsentlige samfundsmæssige interesser til at inddrage dem under reguleringen. Ofte vil det i øvrigt også være tvivlsomt, om de med rette kan siges at være erhvervsdrivende. I Andelsudvalgets lovudkast er grænsen sat ved 1 mio. kr., se nærmere dette udkasts § 1, stk. 1.

4. Hvad angår hæftelsesformen har man taget udgangspunkt i det sædvanlige princip i dansk ret om medlemmernes personlige og solidariske ansvar, idet man dog har præciseret, at det personlige ansvar altid er indirekte, jfr. udkastets § 2, stk. 1 og 2. Man har imidlertid foreslået, at hæftelsesformen frit kan fastsættes i selskabets vedtægter, hvilket typisk vil føre til et begrænset ansvar, således som forholdet normalt er i nutidens andelsselskaber. Hertil har man - som noget nyt - **føjet**, at hvis hæftelsen vedtægtsmæssigt begrænses, da skal der tilvejebringes en sikringskapital på 300.000 kr., i de mindre selskaber dog kun 100.000 kr., jfr. udkastets § 2, stk. 1 og § 32. Hensigten med dette forslag

er ikke at gøre andelselskaberne til en slags aktieselskaber med veldefinerede kapitalforhold, men blot det mere beskedne at tilsikre, at der - i de tilfælde hvor hæftelsen er begrænset - dog forefindes sådanne midler i selskabet, at der er en vis sikkerhed i den helt indledende fase, jfr. nærmere herom i bemærkningerne til § 32. Kravene er i øvrigt så beskedne, at de efter flertallets opfattelse ikke kan volde vanskeligheder for noget seriøst foretagende. Andelsudvalgets udkast indeholder ingen regler om sikringskapital.

5. Der har i udvalget været enighed om, at en eventuel lovnormering nødvendigvis må baseres på en registrering af andelselskaberne, og lovudkastet indeholder derfor et kapitel herom (§§ 4-9). Det har ligget uden for udvalgets opgave at tage stilling til registerets nærmere administrative organisation og tilknytning til eksisterende registreringsapparater, og det bærer i lovudkastet derfor det neutrale navn "A-regi-steret". Registreringen er i øvrigt søgt gjort så nem og formløs som muligt, navnlig på den måde, at der ikke som ved aktieselskaber er stillet krav om nogen formel stiftelsesoverenskomst eller lignende som forstadium til registreringen. Registreringsproceduren er i øvrigt et rent teknisk anliggende, hvis nærmere indhold lettest overskues ved en gennemgang af lovudkastets regler og de dertil knyttede bemærkninger.
6. Problemstillingerne vedrørende medlems- og ledelsesforhold har derimod givet anledning til omfattende drøftelser i udvalget. Det er blandt andet her, det er gjort gældende, at lovudkastet - og da navnlig dettes forstadier - er for detailleret og går for nær på andelsbevægelsens hævdevundne selvbestemmelsesret.

Drøftelserne har medført, at kapitlet om medlemsforhold (§§ 10-13) kun indeholder nogle meget få regler herom, tilmed i hovedsagen regler, der skal udfyldes gennem vedtægterne for at få et egentligt indhold. På enkelte punkter har det dog været den overvejende opfattelse, at hensynet til medlemmerne nødvendiggjorde bindende retstekniske regler. Dette gælder dels spørgsmålet om, hvornår et udtrædende medlem er endelig frigjort for eventuelle hæftelser, se udkastets § 11, stk. 2, dels det

vigtige spørgsmål om udtrædende medlemmers adgang til at få udbetalt nogen del af selskabsformuen, se § 12. Det sidstnævnte spørgsmål er af stor betydning for en effektiv minoritetsbeskyttelse, jfr. herom nedenfor punkt 7.

Kapitlerne om medlems- og ledelsesforhold skal i øvrigt læses på baggrund af og med respekt af den foreliggende retspraksis på området. Som det fremgår af bemærkningerne til § 10 tilsigter lovudkastet blandt andet ikke at ændre de gennem retspraksis oparbejdede principper, hvorefter der i visse særlige tilfælde foreligger pligt for nogle andelsselskaber til at optage medlemmer, der har en væsentlig erhvervsmæssig interesse heri.

Andelsudvalgets lovudkast indeholder en enkelt bestemmelse om medlemsforholdet (§ 7).

7. Ved udarbejdelse af regler om andelsselskabernes ledelse rejser der sig navnlig problemer på tre felter: ledelsesstruktur, medarbejderindflydelse og minoritetsværn. Da de to sidste i nogen grad determinerer det første, skal disse behandles forlods, uanset det i øvrigt kunne være naturligt at begynde med de almene, strukturelle problemer.

Regler og principper om minoritetsbeskyttelse er velkendte i retspraksis og i den allerede foreliggende selskabslovgivning. De kan dels give sig til kende gennem formelle regler om iagttagelse af visse procedurer, typisk afstemningsregler, dels kan de udtrykkes ved mere eller mindre veldefinerede materielle regler, typisk gennem forbud mod at tiltage sig utilbørlige fordele på andres bekostning. Medens de materielle principper nok kan oparbejdes i retspraksis, forudsætter de formelle afstemningsregler altid lovgivning, medmindre man går ud fra et grundprincip om enstemmighed, der ifølge sagens natur sikrer enhver minoritet.

Det har været den overvejende opfattelse i udvalget, at en lovmæssig normering af andelsselskaberne bør indeholde minoritetsbeskyttelsesregler af begge de angivne typer. Reglerne kan, om ønskes, udbygges via

vedtægterne, men det er ikke fundet forsvarligt at overlade hele spørgsmålet til vedtægtsmæssig fastsættelse. Dette beror på, at reglerne netop skal beskytte de få mod de mange, og det er de mange, der har magten i vedtægtsanliggender. På grund af de særlige forhold indenfor andelssektoren, hvor medlemskab i mange tilfælde vil fremstå som en nødvendighed - eksempelvis i nogle af de landbrugs-tilknyttede virksomheder - er regler til beskyttelse af minoriteter her ofte af langt større betydning end tilfældet er i andre erhvervsdrivende selskaber.

De vigtigste regler om minoritetsbeskyttelse findes i lovudkastets § 27, der fastsætter bindende regler om afstemningsproceduren ved vedtægtsændringer (gentagen kvalificeret majoritet ved væsentlige ændringer), og som giver de enkelte medlemmer ret til at udtræde under nærmere angivne forudsætninger (§ 27, stk. 4). Endvidere er der i § 26, stk. 3, anført en almindelig regel om, at der aldrig må træffes beslutninger, som åbenbart er egnede til at skaffe visse medlemmer eller andre en utilbørlig fordel på andre medlemmers eller selskabets bekostning. Om fortolkningen af denne generalklausul henvises til de særlige bemærkninger til bestemmelsen.

I Andelsudvalgets lovudkast findes en bestemmelse om minoritetsbeskyttelse i § 7.

8. Spørgsmålet om medarbejderindflydelse har givet anledning til megen diskussion og må anses for et af hovedproblemerne ved den lovmæssige normering.

Det naturlige udgangspunkt for disse drøftelser har været de gældende regler om arbejdstagernes adgang til at vælge et antal medlemmer af bestyrelsen i de større aktieselskaber. Disse regler har været i kraft igennem en længere periode og må nu anses for velindarbejdede. De blev i sin tid - tildels med forbillede i vigtige fremmede retsforfatninger - vedtaget af Folketinget efter en indgående debat. De blev måske modtaget med en vis indledende skepsis i de berørte kredse, men det er nu

den almindelige opfattelse, at reglerne har virket godt og befordret et hensigtsmæssigt samarbejde mellem parterne.

Når dette er tilfældet, er det nærliggende at udstrække reglernes anvendelsesområde til også at gælde de større andelsselskaber, det vil sige andelsselskaber med mindst 50 arbejdstagere. Man bør imidlertid nøje overveje, om andelsstrukturen indeholder sådanne særtræk, at en overførelse ikke er rimelig.

Det er i så henseende blevet anført, at samvirkets personlige karakter og det fælles ejerskab tilsiger, at der ikke sker nogen mekanisk overførelse af de for aktieselskaberne gældende regler. Aktieselskaberne er mere upersonlige investeringsobjekter, og den enkelte aktionærs interesser er af rent økonomisk beskaffenhed.

Denne betragtning rammer nok noget typisk rigtigt, men der kendes dog talrige eksempler på det modsatte. I mange aktieselskaber, f.eks. familieaktieselskaber, er aktionærkredsen ganske snæver og de personlige bånd meget stærke. Og i en række store andelsselskaber er der meget langt mellem de enkelte medlemmer og selskabet.

Det er endvidere anført, at de styrende organer i andelsselskaberne traditionelt sammensættes på en måde og med en bredde, der nøje afspejler medlemmernes forhold og interesser. Alene disse organers størrelse stiller sig hindrende i vejen for en lovbestemt medarbejderrepræsentation af den i aktieretten kendte størrelse, hvorimod man nok kan drøfte en mere beskeden repræsentation i delegeretforsamlinger, repræsentantskaber og lignende.

Det er klart, at drøftelser af denne og lignende art har et alment politisk præg, og at styrken af de anførte forhold vanskeligt kan afgøres på mere neutral vis. Det er ligeledes klart, at spørgsmålet om medindflydelse tager sig fuldstændig ensartet ud, set fra arbejdstagerside, hvad enten arbejdsgiveren er et aktieselskab eller et andelsselskab.

På basis af drøftelserne er det den overvejende opfattelse i udvalget, at der ikke kan anføres sådanne vægtige grunde mod en overførelse af de i aktieretten gældende regler, at den ikke bør ske. Udvalgets flertal har med andre ord her nået samme konklusion som den nye lovgivning om erhvervsdrivende fonde, idet der dog ikke på nærværende område er fundet grundlag for nogen modifikationer vedrørende kompetencen. Lovudkastet indeholder derfor i § 15, stk. 2-5 en række regler om, at arbejdstagerne i de større andelsselskaber har ret til at vælge et antal medlemmer af bestyrelsen, svarende til halvdelen af de generalforsamlingsvalgte, dog mindst to. Disse regler svarer meget nøje til de regler, der gælder for aktieselskaberne.

I Andelsudvalgets lovudkast findes reglerne om medarbejderindflydelse i udkastets § 8. Udkastet er på dette punkt ikke tiltrådt af hele mindretallet, se nærmere herom i kap. VII.

Fælles for begge lovudkast gælder det, at reglerne om medarbejderrepræsentation er et tilbud til arbejdstagerne. Endvidere at der altid vil kunne vedtages andre ordninger, dersom der kan opnås enighed herom mellem parterne på den enkelte virksomhed. Dette fremhæves blandt andet i bemærkningerne til § 15, stk. 2, i flertalsforslaget, hvortil henvises.

9. Der findes i dag et betydeligt antal andelsselskaber af vidt forskellig størrelse og med mange forskellige formål. Det kan derfor ikke undre, at ledelsesstrukturen varierer meget, jfr. herved oplysningerne i kap. V. Det har været et væsentligt spørgsmål for udvalget, om og i hvilket omfang man gennem lovgivning skal søge at regulere denne ledelsesstruktur, eller om man helt skal overlade dette spørgsmål til vedtægtsmæssig fastsættelse i de enkelte selskaber.

Det har i udvalget været den overvejende opfattelse, at en vis regulering er såvel hensigtsmæssig som nødvendig. Nødvendigheden følger allerede af de ovenfor anførte principper om minoritetsbeskyttelse og medarbejderrepræsentation. Man kan selvsagt ikke håndtere et lovkrav om

arbejdstageres ret til sæde i bestyrelsen, hvis der ikke er nogen bestyrelse med en bestemt angiven kompetence, og man kan ikke etablere noget minoritetsværn vedrørende generalforsamlingsbeslutninger, hvis der ikke er nogen generalforsamling.

Selv bortset herfra er det naturligvis nødvendigt, at et andelsselskab dels har et organ, der kan forestå ledelsen af selskabet, dels et organ i hvilket medlemmerne kan udøve deres indflydelse i overensstemmelse med hævdundne principper om medlemsdemokrati. Lovudkastet bestemmer derfor i § 15, stk. 1, at ledelsesreglerne fastsættes i vedtægterne, men at disse skal indeholde bestemmelser om valg af en bestyrelse og om afholdelse af generalforsamling. Der stilles derimod intet krav om, at der skal være en direktør, - dette spørgsmål må afgøres i vedtægterne.

Den anførte lovbestemte ledelsesstruktur indebærer ikke, at selskaberne ikke derudover må oprette andre organer til varetagelse af selskabets tarv og til fremme af kontakten med og mellem medlemmerne, f.eks. repræsentantskaber, kongresser, landsmøder, delegeretforsamlinger etc. Lovkravet indebærer blot, at de to nævnte organer skal forefindes og have den kompetence, der efter loven er tillagt dem.

Ifølge lovudkastet er selskabets øverste organ generalforsamlingen, og det er her medlemmerne udøver deres ret til at træffe beslutninger om selskabets forhold. I mindre selskaber giver dette ikke anledning til vanskeligheder, men i de store - f.eks. de landsdækkende - vil det være praktisk umuligt at afholde fælles generalforsamlinger for samtlige medlemmer. Lovudkastet indeholder derfor i § 23, stk. 3, en regel om, at det i vedtægterne kan fastsættes, at medlemmerne udøver deres rettigheder gennem udpegelse af delegater på kreds- eller regionsmøder, og at de således udpegede da træder sammen på delegeretmøder for dér at udøve den besluttende myndighed.

Om de nærmere regler vedrørende ledelsen henvises til lovudkastets §§ 14-27 og de dertil knyttede bemærkninger.

I Andelsudvalgets lovudkast er ledelsesstrukturen principielt et vedtægtsanliggende, se § 7, stk. 1.

10. Der har i udvalget været enighed om, at andelsselskaberne i fremtiden bør følge de almindelige regler i årsregnskabsloven af 1981, idet denne lov indeholder en kodificering af nutidig regnskabspraksis og god regnskabsskik. Lovens anvendelse på andelsselskaber forudsætter dog visse tilpasninger, jfr. lovudkastets §§ 28-32. Reglerne er teknisk komplicerede, og der er derfor knyttet fyldige bemærkninger hertil, hvortil henvises. I Andelsudvalgets lovudkast har man fundet det tilstrækkeligt blot at give en mere almen henvisning til Årsregnskabsloven m.v., se § 9, navnlig § 9, stk. 4, mens tilpasningen således er overladt til praksis.

Regnskabskapitlet indeholder i øvrigt regler om medlemsfortegnelse (§ 34) og revision (§ 35). For så vidt angår revisionsreglerne har der i udvalget været enighed om, at man her i alt væsentligt kan nøjes med en henvisning til bestemmelserne i aktieselskabslovens kap. 11 og således undgå at tynde lovtæksten med en række detailforskrifter, der alligevel skulle være identiske med de i aktieselskabsloven givne.

11. Lovudkastet indeholder en enkelt bestemmelse om det ledelsesmæssige erstatningsansvar (§ 36). Bestemmelsen er materielt i overensstemmelse med de øvrige selskabsloves bestemmelser desangående. Om forholdet til den nyligt gennemførte almindelige erstatningsretslovgivning henvises til bemærkningerne til bestemmelsen.
12. Det har været drøftet indgående i udvalget, om lovudkastet burde indeholde regler om andelsselskabers opløsning og om fusion af andelsselskaber. De udvalgsmedlemmer, der repræsenterer mindretallet, har herom gjort gældende, at der i praksis er oparbejdet de fornødne principper herom, og at de ikke giver anledning til tvivl eller usikkerhed. Det har imidlertid været den overvejende opfattelse i udvalget, at klare lovbestemmelser herom er en fordel for alle parter, herunder også for de professionelle rådgivere (advokater og revisorer), der skal være selskab-

erne behjælpelige med opløsning og fusion. Såvel medlemmerne som selskabets eventuelle kreditorer findes at have krav på betydelig klarhed i disse situationer, hvor der er stor fare for uoprettelige retstab, og alle de implicerede kan pådrage sig store erstatningskrav, dersom der disponeres forkert. Loven bør derfor indeholde bestemmelser, der ganske nøje angiver den korrekte fremgangsmåde, herunder de eventuelle frister og lignende.

I lovudkastets kap. 7 er derfor givet regler om opløsning af andelsselskaber. Opløsningen skal gennemføres ved likvidation. De nærmere regler i lovudkastet (§§ 37-48) er i øvrigt i overensstemmelse med principperne i aktieselskabslovgivningen.

På tilsvarende måde indeholder lovudkastets kap. 8 regler om fusion. Også disse bestemmelser (§§ 49-56) er i overensstemmelse med principperne i aktieselskabsloven, dog at man her har undladt at stille krav om udarbejdelse af særskilte fusionsregnskaber og udenforståendes medvirken. Denne lempelse i forhold til selskabslovgivningens almindelige fusionsregler skyldes ønsket om at lette og smidiggøre adgangen til fusion på andelsområdet, hvor det i praksis typisk er således, at et eller flere mindre selskaber optages i et af de meget store, hvis betalingsevne er utvivlsom, og hvor et krav om et særligt fusionsregnskab m.v. ofte kan være unødigt byrdefuldt. Dersom revisionen finder det nødvendigt, skal der dog selvsagt udarbejdes de fornødne særlige opgørelser.

Andelsudvalgets lovudkast indeholder ingen regler om opløsning og fusion.

13. Lovudkastets kap. 9 og 10 indeholder de nødvendige straffe- og ikrafttrædelsesbestemmelser. Om disse sidste kan bemærkes, at de tilsigter en smidig indførelse af loven, navnlig således at de eksisterende andelselskaber dels får en frist på seks måneder til at indgive anmeldelse (§ 61), dels først skal efterleve de materielle regler to år efter ikrafttrædelsen (§ 62).

14. Udvalgsflertallets lovudkast med dertil hørende bemærkninger findes i kap. VI. I kap. VII findes mindretallets lovudkast, også med bemærkninger. Dette lovudkast er som nævnt udarbejdet på Andelsudvalgets foranledning og fremlagt af H. Hasle Nielsen. Det er med den i kap. VII angivne reservation tiltrådt af Arne Jørgensen, Uffe Lind Rasmussen og J. Broe Pedersen, der således i fællig udgør udvalgets mindretal.

Udover disse kapitler indeholder betænkningen nogle oplysninger af dokumentarisk art. I kap. III gives således en kortfattet oversigt over andelsrettens udvikling. Til supplerung heraf kan henvises til den ganske omfattende litteratur om andelsbevægelsen og andelsretten, jfr. den som bilag optagne litteraturfortegnelse. I kap. IV gives der oplysninger om retstilstanden i nogle fremmede lande (Finland, Sverige, Norge, Storbritannien, Frankrig, Holland og Vesttyskland), og i kap. V om andels-selskabernes organisation og struktur refereres nogle resultater af en af udvalgets sekretariat foretagen gennemgang af en række andels-selskabers vedtægter.

Kapitel III.

Andelsrettens udvikling.

1. Tidligere lovforslag og deres behandling i Rigsdagen.

I 1909 nedsatte handelsministeriet et udvalg til at udarbejde forslag til lov om aktieselskaber. Endnu inden udvalgets forhandlinger var begyndt, blev udvalget suppleret med tre medlemmer som repræsentanter for andelsbevægelsen.

Udvalget afgav i 1910 betænkning med udkast til love om aktieselskaber, kommanditaktieselskaber samt andelsforeninger. Betænkningens udkast til lov om andelsforeninger blev forelagt for Landstinget uden ændringer. (Landstingstidende for 1910/11 spalte 852 samt Rigsdagstidende Tillæg A II, 1910/11, spalte 4276-4306.) Ved fremsættelsen af lovforslaget nævnte indenrigsministeren, at de skærpede krav til aktieselskaber, som dette forslag indeholdt, ville indebære en risiko for omgåelser gennem stiftelse af andelsforeninger i stedet for aktieselskaber. Man anså det derfor for nødvendigt, at der samtidig med en aktieselskabslov blev tilvejebragt en lov om andelsforeninger for at hindre sådanne omgåelser. Man var i øvrigt ikke bekendt med, at andelsforeningerne hidtil havde været skueplads for noget misbrug, som det var tilfældet inden for aktieselskabsverdenen.

I lovforslaget defineres i § 1 en andelsforening som enhver forening, der uden at være omfattet af § 1 i aktieselskabsloven, er dannet med det formål at skaffe medlemmer brugsgenstande eller andre fornødenheder, at afsætte produkter af medlemmernes virksomhed eller på anden lignende måde at virke til fremme af medlemmernes økonomiske interesse. Loven finder dog ikke anvendelse på sådanne foreninger, hvis forhold er ordnet ved lov. Som betingelse for stiftelse af en andelsforening kræves, at der indbydes til indmeldelse i den påtænkte forening, at der afholdes en konstituerende generalforsamling, samt at foreningen anmeldes og optages i andelsforeningsregisteret. I indbydelsen skal forenin-

gens hjemsted og formål, mindstetallet af medlemmer, der kræves til stiftelsen, samt medlemmernes ansvar for foreningens forpligtelser være angivet. Af bemærkningerne fremgår, at disse krav er i overensstemmelse med gældende ret. Af krav til vedtægterne i § 7 kan nævnes: foreningens navn og hjemsted, foreningens formål, derunder om dens virksomhed skal indskrænkes til medlemmernes kreds, medlemmernes ansvar for foreningens forpligtelser, afholdelse af generalforsamling, dennes kompetence samt medlemmernes stemmeret, regnskabsaflæggelse og revision, optagelse, udtrædelse og udelukkelse af medlemmer, samt om foreningens opløsning. Også om disse krav siges det i bemærkningerne, at de ikke synes videregående, end de allerede nu må anses for fyldestgjorte i enhver velordnet andelsforening. Foreningen kan ikke erhverve rettigheder eller pådrage sig forpligtelser, før den er registreret i andelsforeningsregisteret. For forpligtelser, der inden registreringen er indgået på foreningens vegne, hæfter de, der har indgået forpligtelserne én for alle og alle for én, jfr. § 10. I bemærkningerne siges det, at dels hensynet til straks fra første færd at skabe en effektiv kontrol med overholdelsen af lovens stiftelsesregler og derigennem værne de interesser, der er knyttet til disse, dels hensynet til at give foreningens kreditorer adgang til at komme til kundskab om forhold, der måtte antages at kunne være af interesse for dem, har ført til kravet om registrering af andelsselskaberne.

Efter foreningens stiftelse kan ingen optages i andelsforeningen eller udtræde af den, uden bestyrelsen har givet tilladelse dertil. Udtrådte medlemmer hæfter, for så vidt ikke vedtægterne sætter en videregående forpligtelse, i et år fra udtrædelsesdagen for foreningens gæld. I henhold til § 15 hæfter medlemmerne over for foreningens kreditorer solidarisk for foreningens forpligtelser. Foreningens kreditorer kan dog først holde sig til de enkelte medlemmer, efter at fyldestgørelse forgæves er søgt hos foreningen. Det beløb, medlemmerne hæfter for, kan i vedtægterne begrænses, dog ikke til mindre end 100 kr. Generalforsamlingen skal inden 6 måneder efter regnskabsårets udløb have forelagt et revideret regnskab til godkendelse. Bestyrelsen skal én gang i kvartalet indgive beretning til andelsforeningsregisteret om foreningens medlemstal,

jfr. § 20. Hvis medlemmernes hæftelse er begrænset, skal indberetningen være ledsaget af en fortegnelse over de ind- eller udtrådte medlemmers navn, stilling og bopæl. Generalforsamlingen vælger mindst én revisor til at gennemgå foreningens regnskaber. Endelig kan 1/10 af medlemmerne kræve, at skifteretten udnævner en autoriseret revisor til at gennemgå foreningens regnskaber. På generalforsamlingen har hvert medlem mindst én stemme, jfr. § 24. 1/10 af foreningens medlemmer kan efter skriftlig begæring til bestyrelsen fordre ekstraordinær generalforsamling indkaldt til behandling af et angivet emne.

Til ændring af vedtægterne kræves, at mindst 1/3 af medlemmerne er repræsenteret på generalforsamlingen, og at mindst 2/3 af de afgivne stemmer er for forslaget. Ændring af foreningens formål samt beslutning om at henlægge tvistigheder mellem medlemmer og forening til afgørelse ved voldgift kan ikke besluttes uden enstemmighed blandt medlemmer, der repræsenterer mindst 2/3 af foreningens samlede stemmetal. Beslutning om udvidelse af medlemmernes hæftelse kan ikke træffes uden samtykke fra dem, for hvem beslutningen er til skade. Det samme gælder ændringer i bestemmelserne om medlemmernes stemmeret og andelsret i foreningen samt om deres indbyrdes ligeberettigelse. Medlemmers søgsmål mod foreningen skal være anlagt inden to måneder efter, en beslutning er truffet. Loven skulle træde i kraft samtidig med loven om aktieselskaber.

Efter lovforslagets 1. behandling blev det henvist til behandling af et Landstingsudvalg bestående af 15 medlemmer. Dette udvalg afgav beretning i maj 1911 (Tillæg B spalte 2551). Det fremgår af beretningen, at der indenfor udvalget var divergerende meninger om, hvilket indhold en lov om andelsforeninger burde have, og udvalget vedtog derfor ikke at afholde flere møder, da den begrænsede tid, der var at arbejde i, ikke åbnede udsigt til noget resultat.

Lovforslaget blev genfremsat i Landstinget i 1911 i uforandret stand. Ved forelæggelsen af forslaget tilføjede indenrigsministeren som et yderligere argument for lovens gennemførelse også hensynet til bogførings-

pligten for sådanne andelsforbrugs- og produktionsforeninger, da man ellers ville være vanskeligt stillet ved afgørelse af, hvem bogføringspligten påhviler. (Landstingstidende for 1911/12 spalte 29.) Forslaget blev henvist til Landstingets udvalg til videre behandling, men da udvalget vedrørende forslagene om aktie- og kommanditaktieselskaber ikke havde genoptaget sit arbejde, blev der heller ikke afholdt møde i udvalget i daværende Rigsdagssamling. Forslaget blev genfremsat i Landstinget i november 1912, men heller ikke denne gang blev det vedtaget. Det fremgår af Landstingsudvalgets beretning afgivet i april 1913, at da aktieselskabsloven ikke var blevet gennemført, fordi udvalget syntes, at lovforslaget greb stærkt ind i aktieselskabers fri virksomhed, gjaldt det samme med hensyn til lovforslaget vedrørende andelsselskaber. Lovforslaget fra 1910 blev ikke siden fremsat i Landstinget.

Ved gennemførelsen af lov nr. 468 af 29. september 1917 om aktieselskaber blev det i § 1, stk. 2, fastsat, at loven ikke skulle finde anvendelse på andelsselskaber med begrænset hæftelse, såfremt virksomheden var begrænset til medlemmerne. Bestemmelsen blev uændret opretholdt i aktieselskabsloven af 1930 (lov nr. 123 af 15. april 1930). Imidlertid skal andelsselskaber, der driver handel, håndværk eller industri, anmeldes til handelsregisteret, hvorved der opnås beskyttelse af selskabets navn eller firma, men firmaloven indeholder ingen materielle selskabsretlige regler.

Endelig skal det nævnes, at ved folketingets overordentlige samling i 1939 blev der forelagt et forslag til lov om forbud mod forbrugsforeninger og lignende andelsforeninger. Forslaget blev fremsat af Frits Clausen og var begrundet i brugsforeningernes daværende skattefrihed med deraf følgende urimelige konkurrencevilkår over for købmandstanden. (Folketingstidende for 1938/39 spalte 219.) Forslaget kom ikke til behandling i folketinget.

Der har ikke siden forslaget af 1910 været forelagt generelle selskabslove omhandlende andelsforeninger og -selskaber for folketinget.

2. Retspraksis vedrørende andelsselskaber.

Selv om der ikke findes en generel lovregulering for andelsselskaberne, er denne selskabstype retligt reguleret på anden måde, dels gennem de enkelte selskabers vedtægter, dels på basis af sædvaner på området og endelig gennem en efterhånden ganske omfattende retspraksis. Nogle spørgsmål har givet anledning til mange tvister og dermed en betydelig retspraksis, mens andre områder ikke har været behandlet af domstolene. Særlig forholdet mellem andelsselskabet og dets medlemmer har givet anledning til en række tvivlsspørgsmål, der i hovedtræk kan sammenfattes omkring situationerne indtræden, minoritetsbeskyttelse og udtræden.

Nedenfor gennemgås nogle hovedlinier i den retlige normering, der er sket af andelsselskaberne gennem domspraksis.

A. Hæftelse.

Den historiske baggrund for andelsselskabernes opståen er den personlige og solidariske hæftelse for medlemmerne, således at man uden tilvejebringelse af indskudskapital var i stand til at oprette fællesmejerier og slagterier. Hæftelsesreglen er oftest udtrykkeligt nævnt i vedtægterne, og hæftelsen påhviler alle, der på et givet tidspunkt, hvor en forpligtelse gøres gældende, er medlemmer af selskabet. Den historiske baggrund for andelsselskabet har givet grundlag for den udfyldende regel, at såfremt vedtægterne ikke indeholder regler om hæftelsen eller disse er utydelige, er formodningen for, at der er personlig og solidarisk hæftelse.

Endvidere er det fastslået meget tidligt i retspraksis, at andelshaverhæftelsen er subsidiær, således at alle retsmidler mod selskabet skal være udtømt, før de enkelte andelshavere kan gøres ansvarlige. Den subsidiære hæftelse gør risikoen mere begrænset for andelshaverne, og samtidig får selskabet mulighed for i tide at kræve indbetaling fra andelshaverne til underskudsdekning i forhold til deres omsætning med selskabet. (U 1903 A, 538 LHSD og U 34, 1128 0 om subsidiær hæftelse, U 35, 1107 V og VLT 51, 341 om fordeling af gæld.)

B. Indtræden.

Et karakteristisk træk ved andelsselskaberne er, at medlemstallet er vekslende, således at nye andelshavere kan indtræde ved indmeldelse, hvilket nærmere reguleres af vedtægterne. Indtræden i forbindelse med stiftelse af selskabet kræver for at være bindende, at dette udtrykkeligt fremgår af tegningslisten, samt at vedtægterne er forelagt. (U 52, 609 og U 57, 606.)

Under selskabets beståen er vedtægternes formkrav til indtræden imidlertid ikke til hinder for, at der under visse konkrete omstændigheder kan foreligge en stiltiende indtræden uden overholdelse af formkravene. Dette spørgsmål har særlig betydning i selskaber med personlig hæftelse, hvor det er vigtigt for både selskabet og medlemmerne at vide, hvem der har rettigheder og forpligtelser som andelshavere. Retspraksis omkring stiltiende indtræden viser imidlertid, at der lægges afgørende vægt på en konkret vurdering af, hvorledes den pågældendes adfærd og aktivitet har været. Har selskabet haft grund til at fortolke forholdene således, at den pågældende har ønsket at indtræde, vil benyttelse af selskabets anlæg, modtagelse af udbetalt overskud og indkaldelse til og deltagelse i generalforsamling give grundlag for at antage, at der foreligger medlemsforhold. (U 1916, 587 HD, U 44, 263 HD, U 66, 737 V.)

Domspraksis om disse spørgsmål viser, at en faktisk samhandel med selskabet ikke er nok for at statuere medlemskab. Selskabernes øgede åbenhed, d.v.s. at man sjældent kun handler med medlemmer, samt passivitet fra selskabets side af at få forholdet afklaret, synes at give domstolene grundlag for at stille strengere krav for at statuere stiltiende indtræden. (U 71, 40 H, U 72, 437 VLD.)

Et andet aspekt af indtrædelsesproblematikken er, hvorvidt en leverandør/aftager i særlige tilfælde kan have et retskrav på optagelse i et andelsselskab som medlem, således at den pågældende ikke skal være nødsaget til blot at være leverandør/aftager, fordi selskabet ikke ønsker

at imødekomme en indmeldelsesbegæring. Domspraksis har statueret, at indenfor områder, hvor vægtige erhvervsmæssige eller økonomiske grunde taler for, at den pågældende også får mulighed for som medlem at udøve sine rettigheder, har man krav på at kunne indtræde i et andelsselskab, når de almindelige betingelser herfor er opfyldt (U 5⁹. 986 H). Dette synspunkt understreges yderligere, når et andelsselskab indenfor sit område har et monopol, d.v.s. at selskabet har en dominerende indflydelse på produktions-, afsætnings- eller forsyningsforhold. I nyere domspraksis har monopolsynspunktet haft særlig betydning indenfor forsyningssektoren (el, vand, fjernvarme), hvor købere af fast ejendom ikke har mulighed for forsyning fra et andet forsyningselskab. (U 70, 198 V, U 75, 248 V, U 80, 677.)

C. Mindretalsbeskyttelse.

Medlemmernes afhængighed af andelsselskabet som led i deres erhvervsudøvelse har bevirket, at forskellige ændringer i andelsselskabets forhold under medlemskabet kan være af så afgørende betydning for nogle medlemmer, at de har ønsket ændringen kendt ulovlig eller at kunne udtræde ekstraordinært. På den anden side må hensynet til et mindretal ikke bevirke, at selskabet hindres i at tilpasse sig udviklingens krav på rimelig måde. De forhold, hvor der må tages et særligt hensyn, har navnlig været ved ændring af selskabets formål, skærpet omsætningspligt, udvidelse af den økonomiske risiko samt fusion. Retspraksis har tidligt anerkendt, at der gælder en regel om mindretalsbeskyttelse også i andelsselskaberne. (U 25, 561 HD, U 48, 825 HD- ændring af formål, U 58, 795 om forøgelse af gældsbyrder, samt U 76, 854 ØLD om fusion.) Reglen kan begrundes i, at et medlem ved indtræden i selskabet har ret til at forvente, at byrder og risiko ikke i betydeligt omfang forøges efter indtrædelsen. Hvorvidt der er tale om bristende forudsætninger for medlemmet, afhænger af de konkrete omstændigheder, idet der lægges vægt på, om dispositionen er rimelig og sagligt velbegrundet.

Reglen kan give mindretallet ret til straks at udtræde af selskabet, eller at visse beslutninger kræver enstemmighed for at være lovligt vedta-

get. Retspraksis har anerkendt kravet om enstemmighed for visse særligt betydningsfulde beslutninger, såsom krav om yderligere kapitalindsud og om mere belastende hæftelsesregler samt om skærpede regler om leveringspligt. (U 31, 159 0, U 56, 61 H, U 66, 250 H samt U 61, 528 H.) Enstemmighedsprincippet har stor betydning for mindretallet, idet de måske ikke har interesse i at kunne udtræde, f.eks. når selskabet har monopol indenfor området (forsyningsværker). Særligt om fusion bemærkes, at medlemmerne i det ophørende selskab overføres til det fortsættende selskab, som har samme formål som det tidligere selskab. Ingen andelshaver har pligt til at fortsætte i det nye selskab, således at det ophørende selskabs medlemmer kan forlange at udtræde i forbindelse med fusionsbeslutningen. Betingelsen for at et mindretal kan gøre krav på lovligt at udtræde ved disse beslutninger er, at de pågældende har stemt imod beslutningen, samt at der reageres inden rimelig tid efter beslutningen (U 64, 445, U 76, 146 H).

Retspraksis har ligeledes anerkendt, at der også indenfor andelsselskaberne gælder en lighedsgrundsætning med hensyn til flertallets behandling af mindretallet, således at der ikke må træffes beslutninger, der fører til en usaglig forskelsbehandling af medlemmerne (U 1902 B, 517, U 61, 1045 HD.) Lighedsgrundsætningen ligger bl.a. også til grund for, at selskabet ikke kan opstille nye vilkår for indtræden, som medfører forskelsbehandling af medlemmerne.

D. Udtræden.

Det vekslende medlemstal, som er et kendetegn for andelsselskaber bevirker, at udtræden kan ske, uden at et andet medlem træder i stedet. Udtræden i forbindelse med overdragelse af andelsretten kræver som hovedregel selskabets samtykke, men selskabet foretager ikke i forbindelse hermed en økonomisk opgørelse af andelen, således at dette alene er et spørgsmål imellem parterne. De nærmere regler for den "ensidige" udtræden og den økonomiske opgørelse i forbindelse hermed er oftest nøje reguleret i vedtægterne, men alligevel viser retspraksis, at der især tidligere har været fortolkningsvanskeligheder og særlig i forbindelse med den økonomiske opgørelse i selskaber med personlig hæftelse.

Indeholder vedtægterne ingen regler om udtrædelsesadgangen, er det antaget, at der på trods af interesse modsætningen mellem selskabet og medlemmerne kan udtrædes med et rimeligt varsel. (U 43, 738 HD, U 57, 403 ØLD.)

Udtræden kan være lovlig eller ulovlig, hvilket har betydning for opgørelsesmåden af medlemmets økonomiske andel af formue, henholdsvis gæld i selskabet. Vedtægtspraksis indenfor dette område er meget forskellig, og derfor kan der heller ikke udledes nogen bestemt retningslinje af domspraksis, hvor det først og fremmest er de konkrete vedtægter, der er blevet fortolket. Under den tidligere praksis med driftsperioder for selskabet var det fast antaget, at lovlig udtræden kun kunne ske ved en periodes udløb, hvorefter den udtrædende var berettiget til udbetaling af formueandel, d.v.s. at der skulle betales andel af bruttogæld - andel af aktiver opgjort til likvidationsværdi. Andelen beregnedes på grundlag af omsætningen med selskabet i en vis periode (U 1911, 63 HD, U 62, 237 ØLD).

Bortset fra slagterisektoren anvendes periodedrift stort set ikke længere. Stigende krav til investering og konsolidering har desuden bevirket, at det personlige ansvar er afløst af et begrænset ansvar. Disse momenter taler for, at man ikke kan betragte reglen om andelshavernes ret til formueandel som en naturlig følge af medlemskabet. Reglen kan derfor næppe længere være udtryk for retstilstanden ved manglende vedtægtsregler herom. Dette understreges af udviklingen i nyere vedtægtspraksis, hvor den økonomiske opgørelse ved lovlig udtræden som oftest ikke giver ret til formueandel. Såfremt der i selskabet er andelskonti, hvor en del af årets overskud hensættes, og som skal udbetales over en årrække, må formodningen snarere gå i retning af, at alene andelskontoen udbetales og ikke andel af selskabets øvrige formue. Imidlertid foreligger der ikke nyere retspraksis omkring disse spørgsmål, da vedtægterne som regel nøje beskriver reglerne for den økonomiske opgørelse både ved lovlig og ulovlig udtræden. Har medlemmet alene tegnet sig for et garantibeløb, som ikke er krævet indbetalt, kan det næppe i forbindelse

med udtræden forlanges indbetalt, hvis selskabet er solvent (U 1918, 937 HD).

Endelig skal det bemærkes, at lovlig udtræden også kan ske stiltiende, d.v.s. uden overholdelse af de formelle betingelser herfor. Der vil ofte samtidig foreligge tilsidesættelse af omsætningspligten fra medlemmets side, f.eks. ved overgang til kvægløst landbrug, og desuden forudsætter den stiltiende udtræden længere tids passivitet fra selskabets side (U 1924, 420 H).

Ved ulovlig udtræden af selskabet fortabes retten til formueandel. Endvidere viser retspraksis, at der skal ske indbetaling af gældsandel, som i nogle tilfælde er beregnet ud fra bruttogælden (U 33, 305 HD, U 60, 995 0). I forbindelse med den ulovlige udtræden kan der blive tale om erstatningsansvar f.eks. for overtrædelse af leveringspligten.

Kapitel IV.

Oversigt over retstilstanden i udlandet.

Til brug for udvalgets overvejelser om en lovgivning for andelsselskaber er der blandt andet foretaget undersøgelse af den retlige regulering af andelsselskaber i tre nordiske lande (Finland, Sverige og Norge) samt i fire EF-lande (Storbritannien, Frankrig, Holland og Vesttyskland).

Udvalget har gennem udenrigsministeriet modtaget kopier af de enkelte landes lovgivning om andelsselskaber samt de udkast til ændringslove, der er foreslået i Sverige og Norge i henholdsvis 1984 og 1985.

Den følgende redegørelse er primært udarbejdet på grundlag af dette materiale, dog i flere tilfælde suppleret af tilgængelig litteratur.

Formålet med redegørelsen er alene at angive hovedtrækkene i reguleringen af andelsselskaber i de pågældende lande.

FINLAND.

Lag om andelslag af 28. maj 1954 trådte i kraft den 1. januar 1955 og erstattede loven af 10. juli 1901 om andelsverksamhet.

Den svenske "Lag om ekonomiska foreningar af 1. juni 1951" har i mange henseender tjent som forbillede for den finske lov om andelslag.

Den finske lov er ændret flere gange, senest ved lov nr. 371 af 29. maj 1981, der trådte i kraft den 1. januar 1982.

Andelsselskaber skal anmeldes til handelsregistret. De nærmere regler herom findes i "Handelsregisterlagen af 2. februar 1979". Et andelsselskab har først rets- og handleevne ved registreringen.

Medlemmerne hæfter ikke personligt for andelsselskabets gæld, medmindre det udtrykkeligt er bestemt i vedtægterne.

Indskuddene (insatser) skal være lige store og kan erlægges i en eller flere rater, såfremt vedtægterne hjemler dette. Indskuddene udgør andelskapitalen.

1/20 af overskuddet henlægges til reservefond, efter at et eventuelt underskud er dækket, indtil reservefonden udgør tre gange andelskapitalen. Reservefonden kan alene benyttes til dækning af underskud. Overskud i øvrigt tilfalder selskabet, medmindre andet er bestemt i vedtægterne. En eventuel overskudsfordeling til medlemmer sker i forhold til disses omsætning med selskabet, hvor vedtægterne ikke bestemmer andet.

I vedtægterne kan det bestemmes, at medlemmer er berettiget til at deltage i andelsselskabet med en eller flere tillæggsinsatser, til hvilke der kan være knyttet en ret til udbetaling af renter af overskud og fortrinsret til udbytte og andel i likvidationsprovenu forud for de almindelige insatser. Tillæggsinsatser giver ikke stemmeret. Størrelsen af tillæggsinsatserne skal angives i vedtægterne. De indbetalte tillæggsinsatser udgør "tillæggsandelskapitalet", der kan anvendes til dækning af underskud.

Et andelsselskabs højeste myndighed er generalforsamlingen, hvor hvert medlem har én stemme.

Ledelsen udgøres af bestyrelsen, der repræsenterer og tegner andelsselskabet. Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal vælges af generalforsamlingen eller af forvaltningsrådet. Vedtægterne kan foreskrive, at bestyrelsen vælger en eller flere personer til under bestyrelsens opsyn at varetage løbende sager eller til at tage sig af en bestemt del af forvaltningen.

Vedtægterne kan endvidere foreskrive, at generalforsamlingen skal vælge

et forvaltningsråd, der består af mindst tre medlemmer. Forvaltningsrådet skal tilse, at forvaltningen af selskabet sker i overensstemmelse med love og vedtægter samt i overensstemmelse med beslutninger, truffet af generalforsamlingen. Vedtægterne kan bestemme, at forvaltningsrådet vælger bestyrelsen.

Loven har ingen bestemmelser om medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen.

SVERIGE.

Andelsselskaber har været lovreguleret siden 1895. Den nugældende "Lag om ekonomiska foreningar af 1. juni 1951" trådte i kraft 1. januar 1953 og er senest ændret i 1984.

I 1984 er der udarbejdet en betænkning omfattende bl.a. et forslag til lov om kooperative foreninger. Det er hensigten at denne lov skal erstatte "Lag om økonomiske foreningar". Et lovforslag kan forventes fremsat i 1986 .

Ifølge "Lag om økonomiske foreningar" er registrering en forudsætning for, at en forening kan have rets- og handleevne.

Loven gælder alene for foreninger, i hvilke medlemmerne ikke er personligt ansvarlige for foreningens forpligtelser.

Medlemmerne skal betale indskud til foreningen. De nærmere bestemmelser herom skal fremgå af vedtægterne.

Hvis "forlagsinsatser"¹¹ kan indskydes, må reglerne herom tillige fremgå af vedtægterne. Forlagsinsatser er kapitalindskud forskellig fra medlemsindskud. Disse insatser kan indskydes af ikke-medlemmer, og skal være bundne i mindst 5 år og berettiger ikke til stemmeret på generalforsamlingen.

Udbytte udbetales til medlemmer efter nærmere fastsatte regler i forhold til medlemmernes omsætning. Udbytte kan dog fastsættes i forhold til de indbetalte indskud, men i så fald må denne udbetaling højst udgøre en rente 3 % over rigsbankens diskonto.

Efter dækning af eventuelt underskud fra tidligere år, skal mindst 5 % af selskabets overskud afsættes til en lovmæssig reservefond, indtil reservefonden samt de indbetalte indskud tilsammen udgør 4/10 af foreningens bogførte værdier.

Højeste myndighed er generalforsamlingen, og ledelsen udgøres af bestyrelsen, der vælges af generalforsamlingen, hvis vedtægterne ikke bestemmer andet.

Bestyrelsen forvalter foreningens anliggender og udøver tilsyn bl.a. med de ansatte, med bogføringen og med pengeforvaltningen.

Loven har ingen bestemmelser om medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen.

Regler om direktion findes ikke.

Bemyndigelse til at tegne foreningen meddeles af bestyrelsen til en eller flere personer, der ikke nødvendigvis skal være medlemmer af bestyrelsen.

På generalforsamlingen har hvert medlem én stemme, hvis andet ikke fremgår af vedtægterne.

Generalforsamlingen vælger en eller flere revisorer.

NORGE.

Norge har ikke en lov om andelsselskaber (andelslag eller samvirkelag), men der findes spredte bestemmelser vedrørende andelsselskaber i f.eks. handelsregisterloven, skatteloven og aktieselskabsloven. Endvidere er enkelte særskilte andelstyper reguleret i særlove som f.eks. kreditforeninger og andelsboligforeninger.

I 1925 og 1937 udfærdigedes udkast til en andelsselskabslov, og i 1953 nedsatte man en komité med henblik på en vurdering af "behovet for en lov om forbrugersamvirke". Komitéen konkluderede i sin indstilling i 1957 "at der for tiden ikke er behov for en sådan lov". Man er således i Norge i princippet frit stillet ved dannelsen af et andelsselskab. Med tiden er der dog opstået en vis praksis og visse grundtræk for andelsselskaber. Indenfor specielle grupper i andelssektoren forefindes desuden standardvedtægter.

Et andelsselskab er anmeldelsespligtigt til handelsregisteret, såfremt selskabet driver handel, jfr. lov af 17. maj 1840 nr. 6 om handelsregistre, firma og prokura § 8, jfr. § 35. Andelsselskaber, som ikke driver handel, men som har et økonomisk formål, er registreringsberettiget, jfr. lovens § 35, jfr. § 33 c. Handelsregisteret føres lokalt.

Handelsregisterloven er den 29. marts 1985 foreslået afløst af tre nye love: "Lov om registrering av foretak", "Lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn (fimaloven)", og "Lov om prokura". Der henvises til Ot. prp. nr. 50 (1984-85). Lovforslagene er vedtaget af Stortinget den 21. juni 1985, men træder dog først i kraft, når den nødvendige administration er oprettet - formentlig i 1987.

"Lov om registrering av foretak" vil betyde, at alle andelsselskaber, der driver næringsvirksomhed, skal registreres i "foretaksregisteret".

Næringsvirksomhed må ikke påbegyndes, før anmeldelse til registeret er

sket. Registeret skal indeholde en række nærmere fastsatte oplysninger om de enkelte selskaber.

STORBRITANNIEN

Britisk andelslovgivning udgøres af Friendly Societies Act 1974, Industrial Common Ownership Act 1976, Industrial and Provident Societies Act 1965-79 og The Companies Act 1948-81. Nedenfor beskrives reglerne i Industrial and Provident Societies Act.

Begreberne "Common Ownership", "Co-operative Enterprises" og "Co-operative Societies" dækker alle over erhvervsdrivende andelsselskaber. Registrering er nødvendig for at opnå rets- og handleevne. Selskabets vedtægter skal sikre, at de klassiske andelsprincipper er iagttaget, herunder, at medlemmerne har lige stemmeret (denne betingelse er afgørende for anerkendelsen af et "co-operative" eller "common ownership"), samt at nettoaktiverne ved opløsning ikke fordeles blandt medlemmerne, men anvendes til et andet "common ownership enterprise" eller velgørende formål.

Ved registreringen indtræder begrænset hæftelse for selskabets forpligtelser.

Et andelsselskab har en fri, variabel kapital.

Bestemmelser om overskudsfordeling, ledelse samt betingelserne for medlemskab skal fremgå af vedtægterne, da loven ikke fastsætter regler herom.

Der er fastsat specificerede regler om kravene til årsregnskaber i koncerner i modsætning til enkeltsekskabers regnskabsaflæggelse.

Ved særlig lov af 1978 blev der oprettet en organisation (Co-operative Development Agency), der især skal fremme dannelse af kooperative

foretagender i Storbritannien, herunder bl.a. gennem udnyttelse af muligheden for at omdanne aktieselskaber under Companies Act til kooperationer (medarbejderejede virksomheder). Organisationen skal ligeledes finde nye projekter og arbejder, som på passende måde kan etableres på kooperativ basis og desuden være et rådgivende organ for andelsselskaber eller personer, som påtænker at stifte andelsselskaber. Organisationen skal årligt udgive en årsberetning, hvor der redegøres for problemer inden for andelsbevægelsen, og for konkrete tilfælde, hvor man har ydet bistand og vejledning. Det fremgår af årsrapporten for 1981, at organisationen har haft et stigende antal henvendelser om råd og vejledning til etablering af andelsselskaber.

FRANKRIG.

Andelsselskabsretten reguleres i Frankrig dels ved en generel lovgivning om andelsselskaber, dels ved en særlovgivning for bestemte typer af andelsselskaber. Den generelle lov er navnlig lov om andelsselskaber af 10. september 1947 (som ændret ved lov af 30. juli 1956 og ved art. 7 i lov af 24. juli 1966). Endvidere finder bestemmelserne i Code Civil, art. 1832 ff, kapitel III i lov af 24. juli 1867 om selskaber med variabel kapital og lov af 24. juli 1966 om handelsselskaber anvendelse i det omfang, de ikke strider mod bestemmelserne i andelsselskabsloven af 1947.

Særlovgivningen vedrører især cooperatives agricoles (landbrugets andelsselskaber), bl.a. forordning af 26. september 1967, som ændret ved lov af 27. juni 1972.

Af øvrige områder, der er særskilt lovregulerede, og hvoraf nogle bør betragtes som varianter af andelsselskaber, kan nævnes: cooperatives de consommation (forbrugsforeninger), cooperatives de commercants detail-lants (detailhandelsforeninger), cooperatives de production (produktionsforeninger), cooperatives de construction (byggeföreninger).

Landbrugets andelsselskaber.

Loven af 27. juni 1972 om landbrugets andelsselskaber fastslår i art. 1, at der er tale om en særlig retsform, som bør holdes uden for den traditionelle opdeling i "sociétés civiles" og "sociétés commerciales".

Oprettelse af et andelsselskab og sammenslutning af andelsselskaber skal godkendes af landbrugsministeren eller af amtmanden.

Hvert medlem forpligter sig til at levere i et i vedtægterne nærmere fastsat omfang og nærmere angiven varighed. Vedtægterne kan indeholde bestemmelser om, at der kan optages medlemmer, der ikke er leverandører til andelsselskabet.

Medlemmer med omsætningspligt kan ikke opsige medlemskabet før leverandør-kontraktens udløb. Et medlem skal tegne et kapitalbeløb i forhold til sin omsætning. Et medlems hæftelse er begrænset til et beløb svarende til det dobbelte af andelens pålydende. Medlemmer uden omsætningspligt hæfter kun med et beløb svarende til deres andels pålydende. Hæftelsen bliver aktuel ved opløsning eller opsigelse af medlemskab. Andelsselskabet skal hvert år overføre 10 % af det overskydende beløb til den lovpligtige reservefond, indtil den har nået samme størrelse som andelskapitalen.

Andelene kan forrentes med højst 6 % (8 % for de ikke-leverende medlemmers andele).

Eventuelle overskydende beløb fordeles blandt medlemmerne pro rata i forhold til deres omsætning med selskabet i regnskabsåret. Generalforsamlingen kan bestemme, at det overskydende beløb overføres til reservefonden.

Overskud fra omsætning med ikke-medlemmer skal overføres til en reservefond, som ikke kan udloddes.

Har landbrugsministeren eller finansministeren godkendt, at en eventuel

nettoformue efter opløsning fordeles blandt medlemmerne, kan fordelingen ske pro rata i forhold til medlemmernes andele i andelskapitalen.

Højeste myndighed er generalforsamlingen, på hvilken hvert medlem har én stemme. Vedtægterne kan imidlertid fastsætte stemmeretten i forhold til omsætningen, men intet medlem må råde over mere end 1/20 af stemmerne på generalforsamlingen.

Landbrugets andelsselskaber ledes af en bestyrelse på mindst 3 medlemmer, som skal vælges blandt medlemmerne.

I andelsselskaber over en vis størrelse, skal bestyrelsen udpege en forretningsfører, som ikke må være medlem af bestyrelsen. Forretningsføreren behøver ikke at være medlem.

HOLLAND.

Andelsselskabet (cooperatieve vereniging) betragtes i hollandsk ret som en forening og som en juridisk person, men ikke som et egentligt selskab. Den retlige regulering af andelsselskaber sker således særligt gennem bestemmelserne i Borgerlig Lovbogs (Burgerlijk Wetboek) 2. bog, 2. afsnit, der vedrører "verenigingen".

Da andelsselskabet er en juridisk person, omfattes det ligeledes af de generelle bestemmelser om juridiske personer, der fremgår af Borgerlig Lovbogs 2. bog, 1. afsnit.

Endelig gælder også Borgerlig Lovbogs 2. bog, 4. afsnit om årsregnskab.

Borgerlig Lovbogs 2. bog trådte i kraft den 26. juli 1976, men betød ikke nogen væsentlig ændring af hollandsk andelsselskabsret, der førhen først og fremmest fulgte af 1925-loven om andelsselskaber, men delvis også af 1855-loven om visse foreninger.

Et væsentligt træk i hollandsk andelsselskabsret er, at der i det nævnte retsgrundlag kun findes få præceptive regler.

Stiftelsen af et andelsselskab skal ske skriftligt, og oprettelsesdokumentet skal bekræftes af notaren. Oprettelsesdokumentet skal indeholde selskabets vedtægter samt stiftelsesbeslutningen.

En manglende eller mangelfuld notarialakt medfører, at selskabet består som en juridisk person med begrænset retsevne; i det omfang der indgås aftaler på selskabets vegne, hæfter den eller de kontraherende personligt sammen med selskabet.

Derudover kan en manglende notariel bekræftelse sanktioneres ved, at selskabet på begæring af anklagemyndigheden eller af en interesseret part opløses ved rettens mellemkomst. Retten kan dog ikke træffe beslutning herom, førend der er givet selskabet lejlighed til at bringe det mangelfulde forhold i orden.

Andelsselskaber skal anmeldes til handelsregisteret. Så længe anmeldelse hertil ikke er sket, hæfter enhver, der handler på selskabets vegne, personligt, idet dog også selskabet hæfter.

Medlemmernes hæftelse skal fremgå af andelsselskabets navn ved en af følgende forkortelser: "W.A." - lovmæssig hæftelse; "B.A." - begrænset hæftelse; eller "U.A." - uden hæftelse.

Findes en sådan angivelse ikke, hæfter medlemmerne i henhold til loven (W.A.L.), hvilket vil sige personligt, proratarisk og direkte.

Hæftelsen påhviler enhver, der har været medlem af andelsselskabet inden for det sidste år før en likvidation. Hæftelsesperioden kan i vedtægterne udstrækkes til en længere periode.

Der eksisterer ikke noget lovmæssigt krav om kapital. Det afhænger af selskabets vedtægter, om medlemmerne er forpligtede til et indskud el-

ler lignende. Desuden bestemmer vedtægterne, om et eventuelt overskud skal henlægges, eller om der skal ske udbetaling til medlemmerne, hvilket da typisk vil ske i forhold til omfanget af hvert medlems forretninger med selskabet indenfor det pågældende år.

Et eventuelt likvidationsoverskud fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andele, medmindre vedtægterne foreskriver en fordeling efter andre kriterier.

Generalforsamlingen er højeste myndighed i et andelsselskab. Såfremt andet ikke er fastsat i vedtægterne, har hvert medlem én stemme på generalforsamlingen.

I store andelsselskaber kan generalforsamlingen erstattes af et repræsentantskab på mindst 20 personer, der sammensættes ved valg blandt selskabets medlemmer. Valgbare er kun selskabets medlemmer.

Andelsselskabet ledes af en bestyrelse, der vælges af generalforsamlingen. Vedtægterne kan tillægge andre ret til at vælge medlemmer til bestyrelsen, men flertallet af bestyrelsens medlemmer skal vælges af generalforsamlingen. Valg af bestyrelsesmedlemmer kan også ske således, at grupper af medlemmer hver vælger et bestyrelsesmedlem, ligesom det kan foregå ved indirekte valg.

Loven indeholder ikke bestemmelser om medarbejderrepræsentation i bestyrelsen, eller om direktion.

Generalforsamlingen kan overdrage kontrollen med selskabets virke til et tilsynsråd, der udpeges på samme måde som bestyrelsesmedlemmerne. I praksis anvendes tilsynsrådsinstitutionen ikke meget.

Hvor der ikke findes et tilsynsråd, nedsætter generalforsamlingen et revisionsudvalg på 2 (-3) medlemmer, som gennemgår bestyrelsens regnskab og aflægger beretning for den samlede generalforsamling. Revisionsudvalgets medlemmer må ikke være medlemmer af bestyrelsen.

For så vidt angår andelsselskaber, hvis aktivmasse overstiger 3 mio. gylde, gælder endvidere, at bestyrelsen skal lade en autoriseret revisor gennemgå regnskabet, førend det forelægges generalforsamlingen.

VESTTYSKLAND.

Lovgrundlaget for andelsselskaber er "Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften" af 1. maj 1898. Denne lov er senest i væsentlig grad ændret ved ændringslov af 9. oktober 1973. Der er planlagt ændringer for så vidt angår regnskabsaflæggelse og revision (4. selskabsretsdirektiv).

Regler om arbejdstagerdeltagelse er indeholdt i "Betriebsverfassungsgesetz" af 11. oktober 1952, som ændret ved lov af 21. maj 1979, for så vidt angår selskaber med mere end 500 arbejdstagere, og "Mitbestimmungsgesetz" af 4. maj 1976 for så vidt angår selskaber med mere end 2.000 arbejdstagere.

Status som indregistreret andelsselskab i henhold til loven opnås ved registrering i andelsselskabsregisteret i den retskreds, hvor hovedsædet er beliggende.

Andelsselskabets formue hæfter overfor kreditorerne. Vedtægterne kan dog bestemme, at kreditorerne subsidiært kan holde sig til medlemmerne. Hæftelsen kan da være ubegrænset eller begrænset, og den kan blive aktuel i konkurstilfælde og ved opsigelse af medlemskab.

Der findes ingen krav om en mindstekapital, blot skal hvert medlem erhverve mindst én andel, hvoraf 1/10 skal indbetales.

Ved opløsning deles selskabsformuen i forhold til de indbetalte andele, efter at gælden er afviklet eller dækket og efter forløbet af et år efter

bekendtgørelsen af opløsningen, medmindre vedtægterne bestemmer andet.

Højeste myndighed er generalforsamlingen, hvortil hvert medlem mindst har én stemme. Beslutninger træffes som udgangspunkt ved almindeligt stemmeflertal. I andelsforeninger med over 1.500 medlemmer kan vedtægterne bestemme, at generalforsamlingen afholdes som delegeretmøde. I andelsforeninger med over 3.000 medlemmer skal generalforsamlingen afholdes som delegeretmøde.

Et delegeretmøde skal bestå af mindst 50 delegerede, som skal være medlemmer af andelsselskabet, men som hverken må være medlemmer af bestyrelsen eller direktionen. De vælges af andelsselskabets medlemmer.

Andelsselskabet skal have en bestyrelse og en direktion, hvis medlemmer skal være andelshavere. De kan ikke være medlemmer af bestyrelse og direktion samtidigt.

Bestyrelsen består af mindst tre medlemmer valgt af generalforsamlingen. I andelsselskaber med mere end 500 ansatte finder "Betriebsverfassungsgesetz" § 77, stk. 3, jfr. § 76, anvendelse. Dette medfører, at bestyrelsens medlemsantal skal udgøre et med tre deleligt tal, hvoraf 1/3 skal bestå af repræsentanter for arbejdstagerne. Ved valg af arbejdstagerrepræsentanter i en koncerns moderselskab deltager arbejdstagerne i datterselskaberne. Valget kan i dette tilfælde foregå ved valgmand.

Er der i et andelsselskab beskæftiget mere end 2.000 ansatte, jfr. "Mitbestimmungsgesetz" § 1, sammensættes bestyrelsen af 6 medlemmer (eventuelt 8 eller 10 afhængigt af, om arbejdstagerantallet er større end henholdsvis 10.000 og 20.000) fra andelsmedlemmerne og 6 medlemmer fra arbejdstagerne. Arbejdstagernes medlemmer skal bestå af fire arbejdstagere fra virksomheden og to repræsentanter for fagforeningen. Arbejdstagermedlemmerne behøver ikke være medlemmer af andelsselskabet.

Direktionen skal bestå af mindst to medlemmer, som vælges på generalforsamlingen.

Direktionen har pligt til straks at indkalde generalforsamlingen, såfremt der opstår tab, som ikke kan dækkes af halvdelen af de indestående andeles totalbeløb og reservefonden.

Bestyrelsen har en ret vidtgående kompetence i dens overvågning af direktionens ledelse af andelsselskabet.

Revision af regnskaber sker gennem den revisionsforening, som andelsselskabet er tilsluttet, og finder sted hvert andet år, medmindre omsætningen er 1 mio. DM eller derover, i hvilket tilfælde revision skal finde sted hvert år.

Kapitel V.

Andelsselskabers organisation og struktur.

1. Andelsselskabet udgør en selskabstype med nogle særpræg, der adskiller det fra andre erhvervsdrivende selskaber, særligt ved at selskabets formål skal være et fælles erhvervmæssigt samvirke til gavn for medlemmerne. Kapitalgrundlaget er ofte, i modsætning til aktie- og anpartsselskaber, vekslende, afhængig af antallet af medlemmer og deres eventuelle indbetalte eller garanterede andelskapital. Andelsselskabet er åbent for nye medlemmer, og der er adgang til udtræden, d.v.s. vekslende deltagerantal. Selskabets overskud fordeles mellem medlemmerne i forhold til deres omsætning med selskabet, ikke i forhold til deres eventuelle kapitalindsats. Stemmeretten er fordelt ligeligt mellem medlemmerne, uafhængig af den enkeltes kapitalindsats. Ligeledes er hæftelsen stadig i mange andelsselskaber personlig, hvilket i de indledende faser var helt nødvendigt for at skaffe det fornødne kapitalgrundlag.

Andelsselskabernes størrelse varierer meget for så vidt angår medlemsantal, antal beskæftigede og omsætning - fra helt små og mindre virksomheder til store selskaber med flere tusinde beskæftigede.

Den kraftige koncentration i store dele af andelssektoren er sket på flere forskellige måder og har for nogle af de ovenfor nævnte andelsprincipper betydet ændringer af større eller mindre omfang. Små lokale andelsforetagender har - tvunget af den økonomiske og tekniske udvikling - måttet gå sammen i større enheder for at kunne opfylde medlemmernes krav om effektivitet. Udviklingen, der på nogle områder har ført til dannelse af landsdækkende andelsselskaber, har haft betydning både for medlemmernes hæftelse og repræsentation i selskabet samt dettes kapitalforhold. Samarbejdsaftaler mellem store andelsselskaber ses ofte og kan have den fordel, at man opnår maksimal udnyttelse af selskabernes anlæg, samtidig med at man bevarer de deltagende selskabers inte-

gritet. Endvidere har andelsselskaber gennem stiftelse af datterselskaber eller køb af eksisterende selskaber etableret koncerner, hvor datterselskaberne ofte er både andelsselskaber, anparts- og aktieselskaber. Endelig har en række andelsselskaber i flere tilfælde stiftet fælles andelsselskaber, hovedselskaber, til på deltagernes vegne at varetage fælles funktioner inden for specielle områder, f.eks. eksportsalg.

Andelsselskaber kan i henseende til deres opbygning inddeles i hoved- og primærselskaber. Denne struktur er særligt anvendt indenfor landbrugssektoren og brugsforeningsbevægelsen, men kendes også indenfor forsyningssektoren (vand, varme og el). Ved et hovedselskab forstås et andelsselskab, der er stiftet af og har andre andelsselskaber som medlemmer, i modsætning til primærselskaberne, der har de enkelte leverandører, aftagere eller producenter som medlemmer.

Hovedselskaberne og deres medlemsselskaber kan ligne koncerndannelser særlig indenfor aktie- og anpartsselskabsretten. Imidlertid er ejerforholdet det modsatte indenfor disse "andelskoncerner", idet det er primærselskaberne, der har stiftet hovedselskaberne, og det er også primærselskaberne, der vælger ledelsen i hovedselskaberne. Imidlertid er hovedselskaberne ofte samtidig moderselskab i en andelskoncern, idet andre selskaber direkte ejes eller beherskes af hovedselskabet.

De store landsdækkende andelsselskaber indtager i denne forbindelse en mellemstilling, idet medlemmerne kan være både primærselskaber (andelsselskaber), andre selskaber eller institutioner og personlige medlemmer. Også på regionsplan findes lejlighedsvis lignende konstellationer.

2. Udvalgets sekretariat har foretaget en undersøgelse af de nuværende andelsselskabers vedtægter. Undersøgelsen vedrører forskellige sektorer, hvor andelsselskabsformen er fremherskende, dog med vekslende styrke inden for de enkelte sektorer, afhængig af flere årsager, bl.a. traditionsbestemte og lovgivningsmæssige.

De sektorer, der har været underkastet en vedtægtsundersøgelse er:

- landbrugets andelsselskaber
- brugsforeningerne
- kooperative andelsselskaber
- varme-, el- og vandforsyningssektoren
- boligforeninger

A. Lovgivning.

To af de undersøgte sektorer - forsyningssektoren og boligforeninger - adskiller sig væsentligt fra de øvrige, idet der på disse områder er foretaget en vis lovregulering. For fjernvarmeværker gælder varmforsyningsloven (lovbekendtgørelse nr. 330 af 29. juni 1983), for elværker gælder lov om elforsyning (lov nr. 54 af 25. februar 1976) og for vandforsyningsværker vandforsyningsloven (lov nr. 299 af 8. juni 1978). På boligforeningsområdet findes lov om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber (lovbekendtgørelse nr. 149 af 6. april 1982) samt for de almennyttige boligselskaber lov om boligbyggeri (lovbekendtgørelse nr. 432 af 13. juli 1982).

I forsyningssektoren er det karakteristisk, at lovgivningens formål er at sikre en overordnet planlægning, styring og indsigt i de enkelte områder med hensyn til anlæggenes geografiske fordeling og kapacitet, omkostnings- og prisberegning. Denne regulering indebærer imidlertid ikke konsekvenser for de interne selskabsretlige forhold. Der kan derfor frit i selskabernes vedtægter optages de bestemmelser, som man i det enkelte tilfælde finder formålstjenlige, og som i øvrigt ikke er i strid med den pågældende lovgivning på området.

På boligforeningsområdet gælder et tilsvarende udgangspunkt for andelsboligforeningsloven, idet det står den enkelte andelsboligforening frit at regulere forholdet mellem foreningen og dens medlemmer. For de almennyttige boligselskaber er der derimod i boligbyggeriloven fastsat bestemmelser om vedtægternes indhold, som tager sigte på den selskabsretlige struktur, således at aftalefriheden i dette tilfælde er noget begrænset.

B. Medlemsforhold.

De selskaber, der har været omfattet af vedtægtsundersøgelsen, strækker sig fra landbrugets producentselskaber, over indkøbsforeninger til forbrugerkooperationen. Denne bredde afspejles i selskabernes formålsangivelse og dermed også i medlemsforholdene. Et grundlæggende princip indenfor andelsretten er, at adgangen til indtræden i et andelsselskab er frivillig og åben. Dette synes også at være udgangspunktet efter den foreliggende praksis, idet der dog under hensyn til selskabets formål kan være stillet visse generelle begrænsninger for optagelse, f.eks. en geografisk afgrænsning, en leverings- eller aftagerforpligtelse af særlige produkter. Medlemskabet er oftest personligt, men kan også være knyttet til besiddelsen af (eller brugsretten over) en fast ejendom. Dette gælder f.eks. indenfor forsyningssektoren, for mejerier og slagterier. Endvidere er der i de fleste selskaber mulighed for indtræden af juridiske personer (foreninger, selskaber og offentlige institutioner). På vandforsyningsområdet gælder særligt, at ejendomme beliggende ved vandværkets anlæg har ret til at modtage vand, men ikke automatisk ret til medlemskab i selskabet. Der gælder ikke i almindelighed andre begrænsninger for medlemskab. Der kan undtagelsesvist være bestemmelser om, at medlemskabet kræver forudgående godkendelse af foreningens bestyrelse, jfr. f.eks. de private andelsboligforeninger.

Ved medlemskabet (og optagelsen på medlemsfortegnelsen) påtager medlemmet sig visse forpligtelser og opnår visse rettigheder i forholdet til andelsselskabet. Medlemmernes forpligtelser overfor andelsselskabet varierer en del. Der kan være bestemmelser om leveringspligt, hvorefter medlemmet er bundet til at levere hele sin produktion til andelsselskabet og acceptere de i overensstemmelse med vedtægter og aftale fastsatte afregningspriser. Omvendt har selskaberne pligt til at aftage medlemmets produktion, således at medlemmet er sikret afsætning uanset markedsforholdene. Leveringspligten kan være knyttet til en bindingsperiode, indenfor hvilken medlemmet ikke kan udtræde. For fjernvarme-sektoren er fastsat bestemmelser om en 20-års aftagerforpligtelse, der gælder ejendommens hele varmeforbrug. I tilknytning til indtræden i andelssels-

skabet kan der være visse bestemmelser om indskud eller tilslutningsafgift. I brugsforeningerne har indskuddet en symbolsk størrelse.

De vigtigste rettigheder, som medlemskabet i andelsselskabet indebærer, er retten til at benytte sig af den pågældende andelsvirksomhed ved at handle med den, sælge sine produkter eller købe sine fornødenheder på lige fod med de øvrige medlemmer, samt retten til efter vedtægternes regler om medlemstyre at deltage i selskabets ledelse.

Der er ikke i almindelighed nogen adgang til at overdrage sin andel i selskabet. Vedtægterne kan dog indeholde regler om indtrædelsesret for ægtefælle og livsarvinger, hvorved andelsforholdet fortsætter uden en økonomisk opgørelse mellem selskab og bo. Hvor medlemskabet er knyttet til besiddelsen af en fast ejendom, medfører et salg (eller udlejning), at forudsætningerne for medlemskabet er bortfaldet. Vedtægterne indeholder da regler om, at køberen (lejerer) indtræder i den tidligere ejers rettigheder og forpligtelser. En sådan indtræden omfatter både de forvaltningsmæssige og de økonomiske rettigheder i selskabet. For de private andelsboligforeninger gælder, at en andelshaver ikke kan opsiges medlemskab af foreningen og brugsret til lejligheden. Men andelen kan overdrages, hvilket betyder, dels at andelshaveren må fraflytte sin lejlighed, dels må fratræde som medlem af foreningen.

Der er derimod normalt adgang til at udtræde af selskabet, i god overensstemmelse med andelsgrundsætningen om fri udtræden. Adgangen begrænses dog ofte af et krav om forudgående varsel på f.eks. ét års varighed.. Denne frie udtræden gælder særligt ved ejerskifte eller bortforpagtning o. lign., hvor der også bortses fra bestemmelser om varsel. For visse landbrugssektorer og for fjernvarmesektoren er bindingsperioder almindeligt forekommende. Dette medfører, at udtræden, bortset fra ejerskifte og dødsfald, kun kan ske lovligt ved periodens udløb. Afgives der ikke på dette tidspunkt udmeldelse, er andelshaveren bundet for en ny periode.

Ved udtræden har medlemmet som hovedregel ikke krav på udbetaling af en andel af selskabets formue. Det kan derimod være fastsat, at andel i nettogælden skal indbetales. Hvad angår de indskud, der er foretaget under medlemskabet i form af driftslån på andelskontoen el.lign., udbetales disse som udgangspunkt med fradrag af selskabets krav mod medlemmet. Der kan også være fastsat en afdragsvis udbetaling over en årrække.

Mange vedtægter indeholder også bestemmelser om eksklusion. Disse bestemmelser finder anvendelse ved grovere tilfælde af misligholdelse, f.eks. hvis vedtægterne er overtrådt, formålet modvirkes eller medlemmet er under konkurs, ligesom medlemmer i de private andelsboligforeninger kan ekskluderes ved f.eks. manglende betaling af indskud. Inden for landbrugssektoren gælder det ofte, at medlemmer der ikke har haft omsætning med selskabet i en vis periode, typisk 2-3 år, betragtes som udtrådt og slettes af medlemsfortegnelsen.

C. Selskabsorganer.

- a) Medlemstyre på demokratisk grundlag er en af de væsentligste og overalt anerkendte andelsgrundsætninger. I sin enkleste opbygning er generalforsamlingen selskabets højeste myndighed, hvortil samtlige medlemmer har adgang. Selskaberne kan imidlertid også være opbygget med kredsmødet som det basale medlemsgrundlag, hvorfra der vælges delegerede (repræsentanter) til generalforsamlingen (repræsentantskabet), som herefter varetager de formelle generalforsamlingsopgaver. Denne struktur kendes især fra hovedselskaberne. Medlemmerne har ved denne selskabsopbygning ofte adgang til disse møder uden stemmeret. Afhængig af medlemsskaren kan der være adgang for flere repræsentanter pr. medlem, eller adgangen kan være begrænset til én pr. ejendom. I bl.a. brugsforeningerne er ikke alene medlemmerne, men også disses ægtefæller mødeberettigede, har stemmeret, og er valgbare.

Generalforsamlingen drøfter og tager stilling til bestyrelsens beretning om virksomheden, godkender årsregnskab, budgetter og

overskudsanvendelse. I fjernvarmeværker fremhæves det ofte, at pantsætning og låneoptagelse skal godkendes af generalforsamlingen. Generalforsamlingen vælger endvidere bestyrelse og revisor, ligesom den træffer eventuelle beslutninger om vedtægtsændringer, andre større beslutninger, som henlægges til generalforsamlingen af vedtægter og bestyrelse, samt opløsning af selskabet. I overensstemmelse med de klassiske andelsprincipper har alle medlemmer, herunder også selskaber og institutioner, lige stemmeret, dvs. én stemme, på generalforsamlingen, uafhængig af størrelsen af andelskapital og produktion. I hovedselskaber er stemmeretten dog ofte sat i forhold til leveringerne og kan i enkelte tilfælde være afhængig af antallet af mødte repræsentanter på generalforsamlingen. Stemmeretten kan kun udøves på generalforsamlingen, og muligheden for at afgive stemme ved fuldmagt er begrænset til, at fuldmagtshaver kun kan stemme for én andelshaver. Hvis dette ikke udtrykkeligt fremgår af vedtægterne, antages det i øvrigt, at det ikke er muligt at stemme ved fuldmagt. Stemmeretten er i forsyningssektoren knyttet til ejendommen, således at den udøves med én stemme for hver ejendom. En forudsætning for stemmeret navnlig i fjernvarmeværker er, at der ikke henstår forfaldne restancer. Vedtægterne i landbrugssektoren indeholder ofte bestemmelser om, at stemmeretten mistes, hvis andelshaveren tilsidesætter en leveringspligt.

Beslutninger træffes af de mødende med simpelt stemmeflertal, eventuelt kombineret med et krav om, at et bestemt antal medlemmer, f.eks. halvdelen eller $2/3$ af samtlige medlemmer, skal være til stede ved beslutningen (såkaldt quorumkrav). Der stilles dog normalt kun quorumkrav, når der skal træffes beslutning om vedtægtsændringer eller opløsning af selskabet. Langt hovedparten af selskaberne har et krav om kvalificeret flertal for vedtagelse af forslag om vedtægtsændringer, typisk $2/3$ flertal. Ofte vil der hertil være knyttet et quorumkrav, typisk også på $2/3$. Der kendes også eksempler på, at en ændring, der ikke kan vedtages på grund af manglende fremmøde, kan træffes med kvalificeret fler-

tal på en efterfølgende generalforsamling uden hensyn til antallet af fremmødte, ligesom visse (få) selskabers vedtægter indeholder bestemmelser om, at forslag om vedtægtsændringer alene kan vedtages, såfremt der ved to på hinanden følgende afstemninger har foreligget kvalificeret flertal herfor. Der findes dog vedtægter, hvor almindeligt flertal er nok til vedtægtsændringer.

Det er ligeledes sædvanligt, at vedtægterne indeholder bestemmelser om indkaldelse af ekstraordinær generalforsamling. Hertil kræves, at enten et bestemt antal medlemmer (20-25 eller 10 %) eller en bestemt del, f.eks. 1/5 af stemmerne, begærer sådan indkaldelse med angivelse af, hvilke emner man ønsker behandlet. Endvidere kan bestyrelsen altid selv indkalde generalforsamlingen.

Bestyrelsen vælges af generalforsamlingen og varetager selskabets overordnede ledelse. Bestyrelsen består som udgangspunkt af andelshavere, men kan også have kommunalt valgte og arbejdstagervalgte medlemmer, der ikke behøver at være andelshavere. Særligt hvad angår arbejdstagervalgte bestyrelsesmedlemmer bemærkes, at der i Det kooperative Fællesforbund og i brugsforeningerne er fastsat vedtægtsbestemmelser herom, men ikke generelt i de øvrige sektorer. Her forekommer ofte varierende ordninger, jfr. nærmere i det følgende.

Vedtægterne fastsætter ofte krav om quorum, mindst halvdelen, for at bestyrelsen er beslutningsdygtig. Beslutninger træffes med simpelt stemmeflertal. Ved stemmelighed kan det være fastsat, at formandens stemme er udslaggivende. Der kan desuden være vedtægtsbestemmelser om en geografisk fordeling af bestyrelsesmedlemmerne.

Bestyrelsen kan ofte efter vedtægterne ansætte en direktion (administrator, forretningsfører) til at varetage den daglige ledelse. Vedtægterne indeholder normalt kun få regler om direktionen.

I vedtægterne kan det endelig være foreskrevet, at der skal ned-sættes et forretningsudvalg.

- b) Ledelsens opbygning i de landsdækkende andelsselskaber har en noget anden og mindre enkel struktur. Karakteristisk er, at medlemsindflydelsen er indirekte, således at der mellem medlemmerne og den øverste ledelse forekommer flere indskudte ledelsesorganer.

Selskabsorganerne er oftest delt op i kredsforamlinger, (kredsbestyrelse), regionsforamlinger, (regionsbestyrelser), repræsentantskab og bestyrelse. Inddelingen i kredse, der danner grundlag for valgene til ledelsesorganerne, kan være baseret på medlemstal eller produktion, enten med henblik på valg af en enkelt (kreds-) repræsentant i hver kreds, eller således at kredsene afhængig af størrelse vælger 1, 2 eller flere repræsentanter. Herved opnås, at man kan bevare den lige stemmeret i kredsen og/eller regionerne, idet de underliggende forskelle, hvad angår medlemstal eller omsætning, er blevet vægtet ved antallet af repræsentanter fra de enkelte kredse og/eller regioner. Såfremt antallet af kreds-/regionsmedlemmer ikke er sat i forhold til områdets omsætning, bliver stemmeretten i disse organer ofte graderet i stedet for. De lokale og regionale ledelser har til opgave at formidle samarbejdet inden for regionen mellem selskabet og andelshaverne samt at varetage de funktioner, der er henlagt til regionen. Endvidere har de lokale ledelsesorganer pligter af orienterende karakter over for medlemmerne og selskabets øverste ledelse.

De formelle generalforsamlingsopgaver, bl.a. vedtagelse af årsregnskab og valg af bestyrelse og revisor, udøves i en sådan flerleddet organisationsopbygning af det indirekte valgte repræsentantskab. Valget foretages på regionsmøderne, hvortil kun de valgte kredsrepræsentanter har møde- og stemmeret.

Bestyrelsen i en stor andelsorganisation vælges ofte af og blandt repræsentantskabet. Hvor der lægges vægt på den geografiske re-

præsentation, kan det i vedtægterne være foreskrevet, at regionsformændene skal være fødte medlemmer af bestyrelsen, eller at denne vælges regionsvis blandt repræsentantskabsmedlemmerne. Vedtægterne indeholder almindeligvis bestemmelser om, hvornår bestyrelsen er beslutningsdygtig, og hvor ofte der skal afholdes møde samt krav til indkaldelse til ekstraordinært møde ligesom for de almindelige andelsselskaber.

Såvel repræsentantskabet som bestyrelsen består af valgte andelshavere som repræsentanter for både ejer- og samhandelsinteresserne.

Herudover er der ikke mulighed for, at særlige eksperter kan optages i bestyrelsen.

I en række af de store andelsselskaber er der adgang for medarbejderne til at vælge repræsentanter til repræsentantskabet og/eller bestyrelsen. Disse regler er til dels formuleret efter aktieselskabslovens tilsvarende regler inden 1980-ændringen (to medlemmer af bestyrelsen), men særlige ordninger forekommer dog også, f.eks. at de timelønnede og funktionærerne skal sikres en ligelig repræsentation i de nævnte organer.

Over halvdelen af de store andelsselskaber med mere end 50 ansatte har i løbet af de sidste 10 år frivilligt indført medarbejderrepræsentation enten i bestyrelse eller i repræsentantskab - eller begge steder.

Reglerne for medarbejderrepræsentation varierer fra andelsselskab til andelsselskab, afhængig bl.a. af antal medarbejdere og deres fordeling på produktionsanlæg, medarbejderstabens sammensætning samt størrelsen af repræsentantskaber og bestyrelser.

I de meget store virksomheder med mange timelønnede og funktionærer findes de fleste steder regler om, at timelønnede og

funktionærer har ligelig repræsentation i selskabets ledende organer.

De landsdækkende brancheorganisationer bistår andelsselskaberne med indførelse af medarbejderrepræsentation, enten i form af rådgivning og formidling af erfaringer fra andre selskaber, eller ved at udarbejde standardvedtægter, indeholdende regler for medarbejderrepræsentation tilpasset andelsvirksomhedernes organisatoriske opbygning.

D. Kapitalforhold.

Finansieringen af andelsselskabets aktiviteter foregår sædvanligvis via driften eller ved indskud, årlige indbetalinger, lån og henlæggelser. Der kan opkræves et indskud (tilslutningsafgift) ved indtræden i andelsselskabet, eller medlemmet tegner sig for en bestemt andelskapital, som ofte ikke kræves indbetalt. Under medlemskabet betales navnlig i forsyningssektoren kontingent (eller årsafgift). Herudover ses der mange eksempler på vedtægtsbestemmelser om optagelse af lån, enten som fremmedkapital, især i forsyningssektoren, eller som driftslån fra medlemmerne. Medlemmernes driftslån kan udover direkte kontante indskud ved indtræden og/eller årlige indbetalinger på en andelskonto, bestå af en vedtægtssikret ret for selskabet til at belåne andels- eller garantibeviser. Medlemmernes driftslån i f.eks. brugsforeningerne består af overførsel af mindst 1 % af medlemmets dividendeberettigede køb i foreningen. Tilbagebetaling af disse lån sker efter 15 års medlemskab med 1/15 af hvert års samlede indestående. Omvendt gælder i andelsboligforeninger, at der kan ydes lån m.v. til en ny andelshaver. Endvidere indeholder vedtægterne i langt de fleste tilfælde bestemmelser om henlæggelser.

Under medlemskabet udbetales et eventuelt overskud normalt til medlemmerne (efterbetaling, dividende), ligesom der kan være fastsat en rentesats for medlemmets indskud i selskabet. I forsyningssektoren gælder udtrykkeligt, at overskud, bonus, rente eller udbytte ikke udbetales til medlemmerne.

E. Hæftelse.

I tilknytning til at medlemmerne indbetaler eller tegner sig for et indskud (eller betaler en tilslutningsafgift) i andelsselskabet, har vedtægterne også en tilsvarende bestemmelse om, at medlemmerne hæfter begrænset for selskabets forpligtelser med den indbetalte eller tegnede kapital og indbyrdes i forhold til leverancer m.v. indenfor de foregående 3-5 år. En del, navnlig mindre selskaber har personlig og solidarisk hæftelse, herunder selskaber, der præciserer, at medlemmerne er stillet som simple kautionister, men langt de fleste selskaber har vedtægtsbestemmelser om begrænset hæftelse, eventuelt sammen med en solidarisk hæftelse. Visse vedtægter indeholder en hæftelse, der er subsidiær, dvs. at kreditorer først efter en forgæves betalingsanmodning hos selskabet kan kræve betaling hos andelshaverne. I de selskaber, der har solidarisk hæftelse, vedbliver denne at bestå for slettede og udmeldte medlemmer, indtil det godkendte årsregnskab for det år, hvor udtræden er sket, viser, at aktiverne overstiger passiverne. Mange vedtægter har imidlertid ikke fastsat regler for, om hæftelsen er solidarisk og/eller direkte.

F. Opløsning.

Beslutning om opløsning af selskabet træffes af generalforsamlingen (repræsentantskabet, kongressen). Som nævnt under punkt C vil vedtægterne ofte have reguleret de formelle betingelser for en sådan beslutnings vedtagelse. Vedtægterne indeholder generelt bestemmelser om, at beslutning om opløsning træffes med 2/3 flertal, eventuelt kombineret med et quorumkrav af en tilsvarende størrelse. Typisk er der foreskrevet to generalforsamlinger med 8-10 dages mellemrum til en sådan beslutnings vedtagelse, eller bestemmelser om, at er stemme- og quorumkrav ikke opfyldt på generalforsamlingen, indkaldes til en ny, på hvilken der træffes beslutning uanset antallet af fremmødte. I mange tilfælde er det i vedtægterne bestemt, at der ved beslutning om opløsning ned sættes et likvidationsudvalg, som overtager bestyrelsens hidtidige opgaver.

I forbindelse med reglerne om vedtægtsændringer, lejlighedsvis i tilknytning til vedtægtsbestemmelser om opløsning, er der ofte fastsat bestem-

møder om sammenslutning (fusion) med andre selskaber. Quorumkrav og stemmekrav svarer i princippet til bestemmelserne for vedtagelse af opløsning med en tendens til strengere betingelser for opløsningstilfælde.

Ved bestemmelser om opløsning vil det også som regel være beskrevet, hvorledes der skal forholdes med eventuelt over- eller underskud. Mere detaljerede regler for beregningen heraf er ikke fastsat. I almindelighed fordeles overskud i forhold til en leverance, omsætning eller afgiftsbetaling, der har fundet sted i de foregående år, oftest 3-5, eller i forhold til medlemmets andel (indskud) i selskabet. Herudover fordeles et yderligere overskud i henhold til visse få selskabsvedtægter til gavn for andelsbevægelsen. Der er færre vedtægtsbestemmelser om, hvorledes et eventuelt underskud fordeles, men de eksisterende bestemmelser følger generelt den tilsvarende fordeling ved et eventuelt overskud eller er begrænset til medlemmernes hæftelse.

G. Voldgift.

Der er fundet eksempler på, at vedtægterne indeholder en klausul om voldgift. Klausulen går ud på, at enhver uoverensstemmelse mellem medlemmer og selskab afgøres af en voldgiftsret, hvis kendelse er endelig. Retten sammensættes af en uvildig opmand (som regel en dommer) og to voldgiftsmænd, der udpeges af parterne.

Kapitel VI.

Udvalgsflertallets udkast til lov om andelsselskaber.

Kapitel 1. Indledende bestemmelser«

§ 1. Ved andelsselskaber forstås i denne lov erhvervsdrivende virksomheder, hvis formål er at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser gennem deres deltagelse i virksomheden som aftagere, leverandører eller på anden lignende måde, og hvor virksomhedens afkast - bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital - enten fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen eller forbliver indestående i virksomheden.

Stk. 2. Andelsboligforeninger og andelskasser omfattes ikke af bestemmelserne i denne lov.

Stk. 3. Det samme gælder andelsselskaber, i hvilke der hæftes personligt og solidarisk, og hvor hverken den årlige omsætning eller balance-summen overstiger 250.000 kr.

§ 2• Medlemmerne hæfter personligt og solidarisk for selskabets forpligtelser, medmindre andet er bestemt i selskabets vedtægter. I dette tilfælde skal der tilvejebringes en sikringskapital på 300.000 kr., eventuelt 100.000 kr., således som nærmere fastsat i § 32.

Stk. 2. Den personlige hæftelse kan alene gøres gældende af selskabet samt i tilfælde af selskabets opløsning af dets bo.

Stk. 3. Indtil selskabet er anmeldt til registrering i overensstemmelse med reglerne i kapitel 2, hæfter de, der har indgået aftaler på selskabets vegne eller på anden måde pådraget sig forpligtelser eller medansvar herfor, personligt og solidarisk. Ved anmeldelsen overtager selskabet disse forpligtelser.

§ 3. Andelsselskaber er pligtige og eneberettigede til i deres navn at benytte ordet "andelsselskab". Er hæftelsen begrænset, skal dette frem-

gå tydeligt af benævnelsen, eventuelt ved anvendelse af forkortelsen "a.m.b.a." ("AMBA").

Stk. 2. Andelsselskabers navne skal tydeligt adskille sig fra hinanden og må ikke være egnede til at vildlede. I navnet må der ikke optages slægtsnavn, selskabsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn og lignende, der ikke tilkommer selskabet, eller noget som kan forveksles hermed.

Stk. 3. På andelsselskabers breve og andre forretningspapirer skal angives selskabets navn, hjemsted (hovedkontor) samt det registreringsnummer, hvorunder det er indført i registeret.

Kapitel 2. Anmeldelse og registrering.

§ 4. Andelsselskaber skal anmeldes til registrering i A-registeret. Anmeldelsen skal foretages, inden en måned efter at selskabet har påbegyndt erhvervsmæssig virksomhed.

Stk. 2. Anmeldelsen skal underskrives af mindst tre medlemmer. Disse skal være myndige og må ikke have anmeldt betalingsstandsning eller være under konkurs.

§ 5. Med anmeldelsen skal følge et af anmelderne underskrevet eksemplar af selskabets vedtægter.

Stk. 2. Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om:

- 1) selskabets navn og eventuelle binavne
- 2) den kommune her i landet, hvor selskabet skal have hjemsted (hovedkontor)
- 3) selskabets formål
- 4) betingelserne for medlemskab
- 5) selskabets ledelse, herunder valg af bestyrelse - med angivelse af antal, valg måde og valgperiode - samt afholdelse af generalforsamling
- 6) selskabets regnskabsår
- 7) valg af en eller flere revisorer med angivelse af antal, valg måde og valgperiode.

Stk. 3. Dersom hæftelsen er begrænset, skal anmeldelsen indeholde oplysning om, hvorledes den fornødne sikringskapital, jfr. § 32, er tilvejebragt og dennes størrelse og sammensætning på anmeldelsestidspunktet.

Stk. 4. Anmeldelsen skal indeholde oplysning om, hvorvidt selskabet skal modtage indskud af andre værdier end kontanter, overtage bestemte formuegoder eller overtage en bestående virksomhed. I bekræftende fald skal der foreligge en forsvarlig vurdering heraf, foretaget umiddelbart inden anmeldelsen.

§ 6. Er der ved anmeldelsen valgt bestyrelsesmedlemmer, direktører og revisorer, skal disses fulde navn, stilling og bopæl anmeldes. I modsat fald skal der ske anmeldelse senest en måned efter, at valgene har fundet sted.

§ 7. Sker der ændring i selskabets vedtægter eller i de i henhold til § 6 anmeldte forhold, skal der ske anmeldelse heraf inden en måned.

Stk. 2. Efter enhver vedtægtsændring skal der i registeret forefindes et dateret eksemplar af vedtægterne med den fuldstændige ordlyd i den ny affattelse.

Stk. 3. Ændring af et selskabs adresse skal snarest meddeles til registeret.

§ 8. For anmeldelse, registrering og senere ændringsanmeldelser samt for udskrifter betales en afgift, der fastsættes af industriministeren.

Stk. 2. Industriministeren fastsætter de nærmere regler om registerets førelse og om registreringens foretagelse, herunder om de bevisligheder og vurderinger m.v., der skal medfølge de enkelte anmeldelser.

§ 9. Registreringer bekendtgøres efter industriministerens nærmere bestemmelse i Statstidende. Det, der er bekendtgjort i Statstidende, anses for at være kommet til tredjemands kundskab.

Kapitel 3. Medlemsforhold.

§ 10. Enhver, der opfylder de i vedtægterne fastsatte betingelser, skal på begæring optages som medlem.

5tk. 2. Et indtrædende medlem hæfter fra optagelsen for selskabets forpligtelser i overensstemmelse med vedtægternes hæftelsesregler.

§ 11. Ethvert medlem er berettiget til at udtræde af selskabet i overensstemmelse med de herom i vedtægterne fastsatte regler.

Stk. 2. Et udtrædende medlem vedbliver med at hæfte for selskabets forpligtelser på udtrædelsestidspunktet i overensstemmelse med den i vedtægterne fastsatte hæftelsesform, indtil der er forløbet en periode på 6 måneder fra det tidspunkt, hvor der efter udtrædelsen er godkendt et årsregnskab, der udviser, at selskabet utvivlsomt er solvent.

§ 12. Et udtrædende medlem har ikke krav på at få udbetalt nogen del af selskabsformuen, medmindre dette er hjemlet i selskabets vedtægter eller følger af reglen i stk. 3.

Stk. 2. Hjemler vedtægterne den udtrædende en sådan ret, må udbetalingen ikke finde sted før udløbet af den i § 11, stk. 2, fastsatte frist på 6 måneder, og udbetalingen må kun ske, dersom selskabet også efter udbetalingen utvivlsomt er solvent. Ethvert beløb, der er udbetalt i strid med disse regler, kan kræves tilbagebetalt.

Stk. 3. Sker udtrædelsen i forbindelse med vedtagelsen af sådanne vedtægtsændringer, som omhandlet i § 27, stk. 2, jfr. stk. 4, har medlemmet ved sin udtræden krav på at få opgjort sin nettoandel af selskabsformuen, dersom dette er hjemlet i vedtægterne. Findes sådan hjemmel ikke, har det udtrædende medlem krav på at få tilbagebetalt indbetalt indskudskapital og indbetalte beløb til opfyldelse af medlemsgarantier, for så vidt disse indbetalinger ikke er medgået til dækning af selskabets gæld. Nettoandelen eller de erlagte indskud skal udbetales ved udløbet af den i stk. 2 omhandlede frist og på de der nævnte betingelser.

§ 13. Medlemskabet og de deraf følgende rettigheder og forpligtelser

kan ikke overdrages eller overføres til andre, hverken helt eller delvis, medmindre dette er hjemlet i selskabets vedtægter.

5tk. 2. Krav på udbetaling af forfaldne pengeydelse kan dog overføres i overensstemmelse med de almindelige regler om overførsel af pengekrav .

Kapitel 4. Ledelse.

§ 14. Selskabets ledelsesregler fastsættes i vedtægterne. Disse skal indeholde bestemmelser om valg af en bestyrelse, jfr. §§ 15-21, og om afholdelse af generalforsamling, jfr. §§ 22-27.

§ 15. Bestyrelsen skal bestå af mindst tre personer, valgt af medlemmerne ved direkte eller indirekte valg.

Stk. 2. I selskaber, der i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt mindst 50 arbejdstagere, har selskabets arbejdstagere ret til herudover blandt disse at vælge et antal medlemmer af bestyrelsen og suppleanter for disse svarende til halvdelen af det antal bestyrelsesmedlemmer, der vælges efter stk. 1, dog mindst 2 medlemmer. Såfremt det antal bestyrelsesmedlemmer, der skal vælges, ikke udgør et helt tal, skal der ved anvendelsen af denne regel afrundes opad.

Stk. 3. I andelsselskaber, der i henhold til § 29, stk. 1, udgør en koncern, har koncernens arbejdstagere ret til at vælge et antal medlemmer til moderselskabets bestyrelse, når en eller flere virksomheder i koncernen i de sidste tre år gennemsnitligt har beskæftiget tilsammen i alt mindst 50 arbejdstagere. Omfattes moderselskabet af stk. 2, har arbejdstagerne i moderselskabet i henhold til denne bestemmelse ret til at vælge 2 medlemmer og suppleanter for disse til moderselskabets bestyrelse. Det samlede antal arbejdstagervalgte bestyrelsesmedlemmer i moderselskabets bestyrelse skal svare til halvdelen af det antal bestyrelsesmedlemmer, der vælges efter stk. 1, dog mindst 3 medlemmer.

Stk. 4. Arbejdstagernes ret til at vælge bestyrelsesmedlemmer i henhold til stk. 2-3 forudsætter, at mindst halvdelen af de pågældende arbejdstagere ved en direkte afstemning har stemt herfor.

Stk. 5. De bestyrelsesmedlemmer, der vælges af arbejdstagerne i medfør af stk. 2-4, vælges for fire år ad gangen blandt de arbejdstagere, der i hele sidste år før valget har været ansat i selskabet. De øvrige bestyrelsesmedlemmers hverv gælder for den tid, der er fastsat i vedtægterne, dog maksimalt for fire år ad gangen.

Stk. 6. Bestyrelsesmedlemmer og suppleanter skal være myndige og må ikke være under konkurs. De skal være bosat her i landet, medmindre industriministeren undtager fra dette krav eller kravet strider mod internationale forpligtelser.

Stk. 7. Industriministeren fastsætter de nærmere regler om betingelserne for retten til at vælge bestyrelsesmedlemmer og suppleanter i henhold til stk. 2-3, for valgets gennemførelse og for afstemningerne i henhold til stk. 4.

§ 16. Et bestyrelsesmedlem kan til enhver tid udtræde af bestyrelsen.

Stk. 2. Ophører et bestyrelsesmedlems hverv før udløbet af valgperioden, eller opfylder han ikke længere betingelserne i § 15, stk. 6, eller er han som arbejdstagervalgt medlem ikke længere ansat i selskabet, påhviler det de øvrige bestyrelsesmedlemmer at foranledige valg af et nyt medlem for det afgående medlems resterende valgperiode, medmindre der forefindes en lovligt valgt suppleant. Såfremt bestyrelsen er beslutningsdygtig med de tilbageværende medlemmer og suppleanter, kan valget dog udskydes til næste ordinære valghandling, medmindre det drejer sig om et af arbejdstagerne valgt medlem.

§ 17. Dersom selskabets vedtægter bestemmer, at der kan eller skal ansættes en eller flere direktører, foretages ansættelsen af bestyrelsen.

Stk. 2. Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal bestå af personer, der ikke er direktører i selskabet.

Stk. 3. Direktører skal opfylde de i § 15, stk. 6, angivne betingelser.

§ 18. Bestyrelsen forestår ledelsen af selskabet og skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed. Findes der en direktion, forestås ledelsen af bestyrelsen og direktionen.

Stk. 2. Direktionen varetager den daglige ledelse og skal herved følge de retningslinier og anvisninger, som bestyrelsen har givet.

Stk. 3. Bestyrelsen skal påse, at bogføringen og formueforvaltningen kontrolleres på en efter selskabets forhold tilfredsstillende måde. Er der ansat en direktion, skal denne sørge for, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Stk. 4. Prokura kan kun meddeles af bestyrelsen.

§ 19. En direktør har, selv om han ikke er medlem af bestyrelsen, ret til at være til stede og udtale sig ved bestyrelsens møder, medmindre bestyrelsen i de enkelte tilfælde træffer anden bestemmelse.

Stk. 2. Over forhandlingerne i bestyrelsen skal der føres en protokol, der underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer. Et bestyrelsesmedlem og en direktør, der ikke er enige i bestyrelsens beslutninger, har ret til at få sin mening indført i protokollen.

§ 20. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når over halvdelen af samtlige medlemmer er til stede, for så vidt der ikke efter vedtægterne stilles større krav.

Stk. 2. De i bestyrelsen behandlede anliggender afgøres, for så vidt der ikke efter vedtægterne kræves særligt stemmeflertal, ved simpelt stemmeflertal. Det kan i vedtægterne bestemmes, at formandens stemme er afgørende i tilfælde af stemmelighed.

§ 21. Selskabet forpligtes ved retshandler, som på selskabets vegne indgås af den samlede bestyrelse eller af et medlem af bestyrelsen eller af en direktør.

Stk. 2. Den tegningsret, som efter stk. 1 tilkommer det enkelte medlem af bestyrelsen og af direktionen, kan i vedtægterne begrænses således, at tegningsretten kun kan udøves af flere bestemte medlemmer i forening eller af et eller flere medlemmer hver for sig eller i forening. Anden begrænsning i tegningsretten kan ikke registreres.

§ 22. Medlemmernes ret til at træffe beslutninger i selskabet udøves på generalforsamlingen, jfr. dog § 23, stk. 3.

5tk. 2. Ethvert medlem har adgang til at deltage på generalforsamlingen, til at tage ordet dér og til at deltage i afstemningerne. Ved afstemninger har hvert medlem én og kun én stemme, medmindre vedtægterne indeholder hjemmel for andet. I vedtægterne kan der fastsættes nærmere regler om stemmeafgivningen.

Stk. 3. Ethvert medlem har ret til at få et bestemt emne behandlet på generalforsamlingen, såfremt der skriftligt fremsættes krav herom over for bestyrelsen i så god tid, at emnet kan optages på dagsordenen.

§ 23. Vedtægterne skal indeholde de fornødne bestemmelser om, hvor generalforsamlingen kan afholdes og med hvilken frist og på hvilken måde, der skal indkaldes hertil.

Stk. 2. Der skal afholdes mindst én ordinær generalforsamling om året.

Stk. 3. I vedtægterne kan det fastsættes, at medlemmerne udøver deres rettigheder i henhold til § 22 gennem udpegelse af delegater på kreds- eller regionsmøder. Udpegningen sker efter forholdstal efter nærmere i vedtægterne fastsatte regler. De således udpegede træder da sammen på et delegeretmøde og udøver her den besluttende myndighed.

§ 24. Inden seks måneder efter udløbet af hvert regnskabsår skal der afholdes ordinær generalforsamling. På denne skal der fremlægges årsregnskab med revisionspåtegning.

Stk. 2. På den ordinære generalforsamling skal der

- 1) træffes afgørelse om godkendelse af årsregnskabet og de dermed forbundne økonomiske dispositioner
- 2) foretages de vedtægtsmæssige eller lovbestemte valg til bestyrelsen eller andre selskabsorganer
- 3) tages stilling til andre spørgsmål, der efter vedtægterne eller på medlemmernes begæring er sat på dagsordenen.

§ 25. Ekstraordinær generalforsamling skal afholdes, når bestyrelsen finder det hensigtsmæssigt. Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes inden fjorten dage, når det til behandling af et bestemt angivet

emne skriftligt forlanges af en tiendedel af samtlige medlemmer eller af selskabets revisor.

§ 26. På generalforsamlingen afgøres alle anliggender ved simpelt flertal, hvis ikke denne lov eller vedtægterne bestemmer andet.

Stk. 2. Der kan kun træffes afgørelse om sager, der er sat på dagsordenen, eller som ifølge vedtægterne skal behandles på generalforsamlingen, medmindre samtlige medlemmer er til stede og samtykker. Der kan dog altid træffes beslutning om indkaldelse til en ekstraordinær generalforsamling til behandling af et bestemt emne.

Stk. 3. Der må ikke træffes beslutninger, som åbenbart er egnede til at skaffe visse medlemmer eller andre en utilbørlig fordel på andre medlemmers eller selskabets bekostning.

§ 27. Beslutninger om ændring af selskabets vedtægter er kun gyldige, såfremt de tiltrædes af mindst to trediedele af de medlemmer, der er til stede på generalforsamlingen.

Stk. 2. Vedtægtsændringer, der indebærer

- 1) væsentlige ændringer af de gældende formålsbestemmelser
- 2) væsentligt mere belastende hæftelsesregler for medlemmerne
- 3) væsentlige ændringer i pligten til at betale indskud
- 4) indførelse af omsætningspligt med selskabet eller væsentlig skærpendelse heraf
- 5) begrænsninger i retten til at udtræde

kan kun gyldigt vedtages, dersom samtlige medlemmer stemmer herfor, eller dersom ændringsforslaget vedtages uændret på to på hinanden følgende generalforsamlinger, i begge tilfælde med to trediedeles majoritet af de tilstedeværende medlemmer. Sådanne vedtægtsændringer kan tidligst træde i kraft tre måneder efter den endelige vedtagelse.

Stk. 3. I vedtægterne kan der fastsættes yderligere betingelser for gennemførelsen af vedtægtsændringer.

Stk. 4. Gennemføres der vedtægtsændringer af den i stk. 2 omhandlede art, har ethvert medlem krav på at udtræde af selskabet i overensstemmelse med reglerne i § 12, stk. 3, dersom begæring herom fremsættes senest en måned efter vedtægtsændringens endelige vedtagelse.

Kapitel 5. Årsregnskab, kapitalforhold og revision.

§ 28. Bestemmelserne i lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v. (årsregnskabsloven) finder tilsvarende anvendelse på andelsselskaber, medmindre lovens bestemmelser strider imod eller overflødiggøres af udtrykkelige bestemmelser i denne lov.

§ 29. Ved anvendelsen af årsregnskabslovens koncernregnskabsregler anses et andelsselskab som moderselskab, når det har den i aktieselskabslovens § 2 anførte forbindelse med et aktie- eller anpartsselskab eller en tilsvarende forbindelse med en anden virksomhed. De selskaber og andre virksomheder, med hvilke andelsselskabet har den anførte forbindelse, anses som dattervirksomheder.

Stk. 2. Er et andelsselskab medlem af et andet andelsselskab, skal selskaberne anses for at udgøre en koncern, dersom det ene selskab på basis af vedtægterne eller med hjemmel i særlige aftaler har en bestemmende indflydelse over det andet selskab og en betydelig andel i dets omsætning.

§ 30. Under selskabskapital opføres tegnet indskudskapital (andelskapital) og beløb, der er indbetalt til opfyldelse af forpligtelser i henhold til medlemsgarantier efter stk. 4.

Stk. 2. Af andelskapitalen opføres den del, der kun kan anvendes til tilbagebetaling ved selskabets opløsning eller i medfør af § 12, stk. 3, under en arabertalspost med benævnelsen fast andelskapital. Den øvrige del af andelskapitalen opføres under en arabertalspost med benævnelsen variabel andelskapital.

Stk. 3. Beløb, der skal være indbetalt på andelskapitalen inden et år efter regnskabsårets udløb, opføres under omsætningsaktiver, II Tilgodehavender, post 5. Beløb, der skal være indbetalt senere end et år efter regnskabsårets udløb, opføres som en hovedpost inden Anlægsaktiver.

Stk. 4. Med benævnelsen medlemsgarantier anføres ud for posten Selskabskapital for dette og for det foregående regnskabsår summen af de

bestemte beløb, hvormed medlemmerne i henhold til vedtægterne garanterer, kautionerer eller på anden måde har påtaget sig økonomiske forpligtelser for selskabet som betingelse for deres medlemskab, uanset der for beløbene er udstedt garantibeviser eller lignende dokumenter. Har selskabet stillet pant eller anden sikkerhed i de omhandlede forpligtelser, skal dette oplyses i noterne med angivelse af de beløb, hvormed der er stillet sikkerhed for henholdsvis selskabet, dets dattervirksomheder og de øvrige virksomheder indenfor koncernen.

§ 31. I resultatopgørelsen skal

- 1) kontingent fra medlemmerne opføres særskilt under andre driftsindtægter;
- 2) vedtægtsbestemte renter af den indbetalte andelskapital opføres særskilt under renteudgifter og lignende udgifter.

Stk. 2. I årsregnskabet skal prisreguleringer, der vedrører salg til medlemmerne i regnskabsåret, fradrages eller tillægges beløbet for nettoomsætningen. I årsregnskabet skal prisreguleringer, der vedrører medlemmernes salg til selskabet i regnskabsåret, fradrages eller tillægges beløbet for de solgte varers eller tjenesteydelsers købspris.

§ 32. Dersom det er bestemt i selskabets vedtægter, at medlemmerne ikke hæfter personligt og solidarisk for selskabets forpligtelser, skal der tilvejebringes en sikringskapital.

Stk. 2. Sikringskapital udgøres af

- 1) egenkapitalen med fradrag af opskrivningshenlæggelser og henlæggelser af indtægtsført overskud fra datterselskaber udover udbytte;
- 2) ansvarlig lånekapital; og
- 3) summen af ikke-indbetalte medlemsgarantier med fradrag af summen af de i § 30, stk. 4, 2. pkt., anførte sikkerhedsstillelser.

Stk. 3. Sikringskapitalen skal mindst udgøre 300.000 kr., dog kun 100.000 kr., hvis balancesummen på samme tid ikke overstiger 2 mio. kr.

Stk. 4. Sikringskapitalens størrelse og sammensætning skal oplyses i noterne.

§ 33. Såfremt den krævede sikringskapital ikke er til stede, skal bestyrelsen foranledige, at der snarest og senest inden seks måneder afholdes en generalforsamling. På generalforsamlingen skal bestyrelsen redegøre for selskabets økonomiske stilling og stille forslag om de foranstaltninger, der bør træffes, herunder om fornødent selskabets opløsning.

§ 34. Der skal føres en fortegnelse over medlemmerne med angivelse af disses navn og bopæl (medlemsfortegnelsen). Denne skal være tilgængelig på selskabets kontor for medlemmerne, bestyrelsesmedlemmerne og **for** offentlige myndigheder. Er der ikke valgt bestyrelsesmedlemmer i henhold til § 15, stk. 2-5, skal fortegnelsen tillige være tilgængelig for en repræsentant for arbejdstagerne i selskabet.

Stk. 2. I andelsselskaber med personlig hæftelse for medlemmerne skal medlemsfortegnelsen indeholde et særligt afsnit over medlemmer, der er organiseret som selskaber med begrænset hæftelse.

§ 35. Arsregnskabet skal revideres af en eller flere revisorer, valgt af medlemmerne i overensstemmelse med vedtægternes bestemmelser herom. Mindst en af revisorerne skal være statsautoriseret eller registreret revisor.

Stk. 2. Revisionen skal foretages i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler og principper for god revisionsskik. Bestemmelserne i Aktieselskabslovens kap. 11 om revision og granskning finder i øvrigt tilsvarende anvendelse. Ved forslag om ekstraordinær granskning, jfr. Aktieselskabslovens § 95, stk. 2, skal det anses for afgørende, hvorvidt forslaget har fået tilslutning fra 1/4 af de afgivne stemmer.

Kapitel 6. Erstatning.

§ 36. Den, der er medlem af bestyrelsen, er direktør eller beklæder andet lignende hverv eller stilling, er pligtig at erstatte den skade, som

han uagtsomt eller forsætligt forvolder under udførelsen af hvervet eller stillingen.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til revisorer. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, hvem revisionen er overdraget, erstatningsansvarlige.

Stk. 3. Erstatningen kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 4. Erstatningssagen kan anlægges ved retten på det sted, hvor selskabet har sit hjemsted.

Kapitel 7, Opløsning.

§ 37. Såfremt ikke andet er fastsat i lovgivningen, træffes beslutning om opløsning af et andelsselskab af medlemmerne på en generalforsamling. Opløsningen gennemføres ved likvidation.

Stk. 2. Beslutningen træffes i tilfælde, hvor opløsning er påbudt i lovgivningen eller selskabets vedtægter eller af overregistrator efter denne lov, overensstemmende med reglerne i § 26. I andre tilfælde finder § 27, stk. 1 og 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Beslutningen skal anmeldes inden fjorten dage.

Stk. 4. Et andelsselskab, der er under likvidation eller under opløsning i henhold til § 38, skal bibeholde sit navn med tilføjelsen "i likvidation".

§ 38. Bliver opløsning ikke vedtaget i tilfælde, som er omfattet af § 37, stk. 2, 1. pkt., eller bliver likvidator ikke valgt, opløses selskabet på overregistrators anmodning af skifteretten på selskabets hjemsted.

Stk. 2. Overregistrators beslutning om at kræve selskabet opløst offentliggøres i Statstidende og kan ikke indbringes for industriministeren.

Stk. 3. Skifteretten kan udnævne en eller flere likvidatorer. For opløsningen gælder i øvrigt bestemmelserne om likvidation i dette kapitel med de fornødne lempelser. Omkostningerne ved opløsningen betales om nødvendigt af statskassen.

§ 39. Overregistrator kan beslutte, at et selskab skal opløses, om nødvendigt efter § 38, hvis selskabet ikke rettidigt har indsendt årsregnskab m. v. i behørig stand til A-registeret efter lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v., eller hvis det ikke har den i loven eller vedtægterne foreskrevne ledelse eller revisor, og mangelen ikke afhjælpes inden udløbet af en frist, der fastsættes af overregistrator.

§ 40. Til at foretage likvidationen af et andelsselskab vælger generalforsamlingen en eller flere likvidatorer.

Stk. 2. En fjerdedel af de stemmeberettigede på generalforsamlingen har ret til at vælge en likvidator til sammen med de i øvrigt valgte at foretage likvidationen.

Stk. 3. På generalforsamlingen kan det besluttes, at skifteretten skal udnævne likvidatorer. Skifteretten fastsætter det vederlag, det likviderende selskab skal yde de af retten udnævnte likvidatorer.

§ 41. Likvidatorerne træder i bestyrelsens og direktionens sted. Denne lovs bestemmelser om bestyrelsen finder med de fornødne lempelser anvendelse på likvidatorerne.

Stk. 2. Likvidator kan til enhver tid afsættes af den myndighed, der har udnævnt ham.

Stk. 3. I øvrigt finder lovens regler om revision og generalforsamling tilsvarende anvendelse i selskaber under likvidation med de afvigelser, der følger af nedenstående bestemmelser.

§ 42. Likvidatorerne skal udarbejde en resultatopgørelse for tiden fra udløbet af det sidste år, for hvilke regnskab er aflagt, til likvidationens indtræden og en status på sidstnævnte tidspunkt. Regnskabet skal i revideret stand snarest muligt fremlægges til eftersyn for medlemmerne og kreditorerne på selskabets kontor og indsendes til A-registeret.

Stk. 2. Inden 14 dage efter, at det i stk. 1 omhandlede regnskab foreligger, skal likvidatorerne til A-registeret afgive en redegørelse for de vigtigste årsager til likvidationen, for forretningens gang i det sidste år før likvidationen og for omstændigheder, som i øvrigt kommer i be-

tragtning ved bedømmelsen af, om der er grund til at påbegynde underøgelse med henblik på strafforfølgning.

§ 43. Likvidatorerne skal snarest ved en bekendtgørelse i Statstidende med et varsel af mindst tre måneder opfordre selskabets kreditorer til at anmelde deres krav. Meddelelse om bekendtgørelsens indrykning skal samtidig sendes til alle kendte kreditorer.

Stk. 2. Kan en fordring ikke anerkendes som anmeldt, skal der gives kreditor underretning herom ved anbefalet brev med tilkendgivelse af, at han, såfremt han ønsker at anfægte afgørelsen, må indbringe spørgsmålet for skifteretten inden tre måneder fra brevets afsendelse at regne.

Stk. 3. Fordringer, der anmeldes, efter at boet er optaget til slutning, dækkes ved midler, der endnu ikke er udloddet i henhold til § 44.

§ 44. Ved selskabets opløsning skal formuen - efter tilbagebetaling af den indskudte kapital med senere vedtægtsmæssige tilskrivninger - fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen i de sidste fem regnskabsår. I vedtægterne kan det dog bestemmes, at der skal benyttes en længere eller kortere periode ved beregningen. Hvis det er hjemlet i vedtægterne, kan formuen endvidere overføres til andre selskaber med lignende formål eller anvendes til beslægtede eller almennyttige formål.

Stk. 2. Udlodningen i henhold til stk. 1 kan først foretages, når den frist, der er fastsat i den i § 43, stk. 1, omhandlede bekendtgørelse, er udløbet og gælden betalt. Bobehandlingen må ikke afsluttes, før mulige tvistigheder i henhold til § 43, stk. 2, er afgjort.

Stk. 3. Inden fjorten dage efter, at det endelige likvidationsregnskab er godkendt på en generalforsamling, skal likvidatorerne anmelde selskabet til udslettelse af A-registeret. Som bilag til denne anmeldelse skal følge likvidationsregnskabet.

§ 45. Såfremt der efter selskabets udslettelse af A-registeret fremkommer yderligere midler, eller der i øvrigt måtte være anledning dertil, kan likvidationen efter skifterettens bestemmelse genoptages. Dette sker ved de tidligere likvidatorer eller, hvis disse ikke kan genoptage likvida-

tionen, ved skifteretten. Genoptagelse af likvidationen og dens afslutning skal anmeldes inden fjorten dage.

§ 46. Viser det sig under likvidationen, at de forhold, der har ført til selskabets likvidation, ikke længere foreligger, skal likvidatorerne indkalde til en generalforsamling, der under iagttagelse af forskrifterne i § 27, stk. 1 og 3, kan vedtage, at likvidationen skal hæves, og at selskabet på ny skal træde i virksomhed. Vedtages dette, skal der vælges en bestyrelse og revisor.

Stk. 2. Anmeldelse om likvidationens ophævelse og om selskabets genoptagelse af virksomheden skal ske inden fjorten dage. Anmeldelsen skal være ledsaget af dokumentation for, at betingelserne i stk. 1 er opfyldt.

§ 47. På selskabets vegne kan konkursbegæring kun indgives af bestyrelsen eller, hvis selskabet er under likvidation, af likvidator.

Stk. 2. Såfremt likvidatorerne finder, at likvidationen ikke vil give fuld dækning til kreditorerne, skal de indkalde til generalforsamling til beslutning om indgivelse af konkursbegæring.

Stk. 3. Opløses et selskab i medfør af § 38, indgives konkursbegæringen af likvidator uden indkaldelse til generalforsamling. Er ingen likvidator udnævnt, kan skifteretten af egen drift træffe afgørelse om konkurs.

§ 48. Et andelsselskab, der er under konkurs, skal bibeholde sit navn med tilføjelsen "under konkurs".

Stk. 2. I forbindelse med registrering af konkursens slutning slettes selskabet af A-registeret, medmindre andet fremgår af skifterettens meddelelse.

Kapitel 8. Fusion

§ 49. Bestemmelserne om fusion i nærværende kapitel finder anvendelse, når et andelsselskab uden likvidation opløses ved overdragelse af sel-

skabets aktiver og passiver som helhed til et andet andelsselskab, og når to eller flere andelsselskaber sammensmeltes til et nyt andelsselskab.

Stk. 2. Indgår et aktie- eller anpartsselskab i fusionen, finder de i vedkommende selskabslov indeholdte fusionsregler anvendelse på dettes opløsning.

§ 50. Bestyrelserne i de fusionerende selskaber opretter og underskriver i forening en fusionsplan, der skal indeholde oplysninger og bestemmelser om:

- 1) selskabernes navne og eventuelle binavne, herunder om et ophørende selskabs navn eller binavn skal indgå som binavn for det fortsættende selskab,
- 2) selskabernes hjemsted,
- 3) tidspunktet, fra hvilket et ophørende selskabs rettigheder og forpligtelser skal anses for overgået, og fra hvilket medlemsskaberne påregnes overført, jfr. § 55, stk. 2,
- 4) medlemmernes hæftelsesform før og efter fusionen,
- 5) forholdet til og mellem medlemmerne, herunder om der skal tilkomme nogle af disse særrettigheder, samt
- 6) udkast til vedtægter, hvis der ved fusionen dannes et nyt selskab.

§ 51. Bestyrelsen i hvert selskab udarbejder en skriftlig redegørelse, i hvilken fusionsplanen forklares og begrundes.

Stk. 2. Selskabernes revisorer skal underskrive en erklæring om, hvorvidt fusionen kan antages at medføre en forringelse af muligheden for fyldestgørelse af kreditorerne i det enkelte selskab.

§ 52. Senest en måned efter fusionsplanens underskrivelse indsendes til A-registeret for hvert af de fusionerende selskaber en genpart af fusionsplanen med dertil hørende redegørelse og revisorerklæring, jfr. § 51.

Stk. 2. Modtagelsen af dokumenterne, der er nævnt i stk. 1, bekendtgøres i Statstidende. Antages det i revisorerklæringen efter § 51, stk. 2, at fusionen kan medføre en forringelse af muligheden for fyldestgø-

relse af kreditorerne, skal bekendtgørelsen indeholde oplysning herom og henlede kreditorernes opmærksomhed på deres rettigheder efter §§ 53 og 54.

§ 53. Beslutning om fusion træffes i et ophørende selskab på en generalforsamling under iagttagelse af forskrifterne i § 27 samt de yderligere forskrifter, som vedtægterne måtte indeholde om opløsning eller fusion. Er selskabet under likvidation, kan fusion kun besluttes, hvis udlodning i henhold til § 44 endnu ikke er påbegyndt, og der samtidig træffes beslutning om at hæve likvidationen.

Stk. 2. Beslutning om fusion træffes i det fortsættende selskab af bestyrelsen, medmindre der skal foretages vedtægtsændringer, bortset fra optagelse af et ophørende selskabs navn eller binavn som binavn for det fortsættende selskab. I vedtægterne kan det dog foreskrives, at beslutningen skal træffes på en generalforsamling.

Stk. 3. Generalforsamlingerne i henhold til stk. 1 og 2 må tidligst afholdes en måned efter bekendtgørelse i henhold til § 52 om modtagelse af fusionsplanen og af revisorerklæringen efter § 51, stk. 2. Vedtages fusionen ikke i overensstemmelse med den bekendtgjorte fusionsplan, anses forslaget som bortfaldet.

Stk. 4. Fusionsplanen og bestyrelsens redegørelse skal senest en måned før generalforsamlingerne fremlægges på hvert fusionerende selskabs kontor til eftersyn for medlemmerne og samtidig vederlagsfrit tilstilles ethvert medlem, der har anmodet herom.

Stk. 5. Kreditorer, der anmoder derom, skal have oplysning om tidspunktet for beslutningen efter stk. 1 og 2.

§ 54. Antages det i revisorerens erklæring efter § 51, stk. 2, at kreditorernes mulighed for fyldestgørelse forringes ved fusionen, kan kreditorer, hvis fordringer er stiftet forud for bekendtgørelsen om fusionsplanen efter § 52, og for hvilke der ikke er stillet særskilt sikkerhed, inden en måned efter, at fusionen er besluttet i alle de fusionerende selskaber, anmelde deres fordringer.

Stk. 2. Anmeldte fordringer, der er forfaldne, kan forlanges indfriet,

og for anmeldte fordringer, der er uforfaldne, kan forlanges betryggende sikkerhed.

Stk. 3. Medmindre andet godtgøres, er sikkerhedsstilling efter stk. 2 ikke fornøden, hvis indfrielse af fordringerne er sikret ved en ordning i henhold til særlig lovgivning for de fusionerende selskaber.

Stk. 4. Er der mellem selskabet og anmeldte kreditorer uenighed om, hvorvidt der skal stilles sikkerhed, eller om, hvorvidt en tilbudt sikkerhed er tilstrækkelig, kan begge parter inden 14 dage efter, at fordringen er anmeldt, indbringe sagen for skifteretten på selskabets hjemsted til afgørelse af spørgsmålet.

Stk. 5. Kreditor kan ikke med bindende virkning ved den aftale, der ligger til grund for fordringen, frasige sig retten til at forlange sikkerhed efter stk. 2.

§ 55. Et ophørende selskab anses for opløst, og dets rettigheder og forpligtelser for overgået som helhed til det fortsættende selskab, når:

- 1) fusionen er besluttet i alle de fusionerende selskaber,
- 2) betingelserne i stk 3 er opfyldt og
- 3) krav efter § 12, stk. 3 (jfr. § 53, stk. 1), og § 54 er afgjort.

Stk 2. Samtidig med, at betingelserne efter stk. 1 er opfyldt, bliver medlemmerne i det ophørende selskab medlemmer i det fortsættende selskab.

Stk. 3. Dannes ved fusionen et nyt selskab, og foretages valg af bestyrelse og revisor ikke umiddelbart efter, at medlemmerne har vedtaget sammensmeltning, skal der inden fjorten dage derefter afholdes generalforsamling i det nye selskab til valg af bestyrelse og revisor.

§ 56. Den vedtagne fusion skal af hvert selskabs bestyrelse anmeldes til A-registeret inden fjorten dage efter, at fusionens retsvirkninger er indtrådt efter § 55, stk. 1. Det fortsættende selskab kan anmelde fusionen på selskabernes vegne.

Kapitel 9. Straffebestemmelser.

§ 57. Er strengere straf ikke forskyldt efter borgerlig straffelov, straffes overtrædelse af lovens forskrifter om indsendelse af anmeldelser, vurderinger og meddelelser til A-registeret med bøde. PS samme måde straffes bestyrelsesmedlemmer, revisorer og direktører, dersom de ubeføjet røber, hvad de under udøvelsen af deres hverv har fået kundskab om.

Stk. 2. Undlader et andelsselskabs bestyrelse, direktion eller likvidator i rette tid at efterkomme de pligter, der ifølge loven påhviler dem i forhold til A-registeret, kan overregistrator og, for så vidt angår de pågældendes tilsidesættelse af pligter efter regler, der udstedes i medfør af § 8, stk. 2, og § 15, stk. 7, industriministeren som tvangsmiddel pålægge de pågældende daglige eller ugentlige bøder.

§ 58. Overtrædelse af § 3, § 12, stk. 2 og stk. 3, 2. pkt., § 16, stk. 2, § 18, stk. 1 og 3, § 32, stk. 1-4, § 33, § 34, § 37, stk. 4, § 48, stk. 1, og § 53, stk. 5, straffes med bøde.

Stk. 2. I forskrifter, der udstedes af industriministeren i medfør af § 8, stk. 2, og § 15, stk. 7, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelserne i forskrifterne.

Kapitel 10. Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 59. Loven træder i kraft den 1. januar 1987.

§ 60. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som landsdelenes særlige forhold tilsiger.

§ 61. Andelsselskaber, der er stiftet, og som har påbegyndt deres virksomhed før den 1. januar 1987, skal anmeldes i henhold til § 4 inden den 1. juli 1987. Anmeldelsen skal opfylde de i § 5, stk. 1 og stk. 2, samt § 6 stillede krav.

§ 62. Lovens bestemmelser finder anvendelse på de i § 61 nævnte selskaber med følgende fravigelser:

- 1) § 2, stk. 1 og 2, § 3 og §§ 7-9, finder anvendelse fra den 1. juli 1987.
- 2) § 2, stk. 3, §§ 10-27 og §§ 34-36 finder anvendelse fra den 1. januar 1989. Det samme gælder §§ 37-56, medmindre opløsning eller fusion er påbegyndt før denne dato i overensstemmelse med de hidtil herom gældende regler og vedtægtsmæssige bestemmelser. En fusion skal herved anses for påbegyndt, når en fusionsplan er underskrevet. Revisorer, der før den 1. juli 1987 er lovligt valgt efter de hidtil gældende regler, men som ikke opfylder kravene i § 35, stk. 1, 2. pkt., kan fortsætte deres virksomhed.
- 3) §§ 28-34 om årsregnskab m.v. finder anvendelse for det regnskabsår, der begynder efter den 31. december 1989.

Stk. 2. Vedtægtsændringer, som overregistrator finder nødvendige for at bringe vedtægterne i overensstemmelse med forskrifterne i denne lov, og som ikke på generalforsamlingen har opnået det til deres gennemførelse vedtægtsmæssigt fornødne stemmetal, skal anses som gyldigt vedtagne, såfremt der på generalforsamlingen ikke er afgivet et så stort antal stemmer imod ændringerne, som efter vedtægterne udkræves til beslutning om selskabets opløsning.

Stk. 3. Er selskabets vedtægter ikke bragt i overensstemmelse med loven inden den 1. januar 1989, og foretager selskabet ikke de fornødne ændringer efter krav fra overregistrator, foranlediger overregistrator selskabet opløst, om fornødent efter reglerne i § 38 .

Bemærkninger til
udvalgsflertallets lovudkast.

Til kapitel 1.

Til § 1

Til § 1, stk. 1. Begrebsfastlæggelsen tilsigter en videreførelse af den hidtidige retstilstand, jfr. herved Aktieselskabslovens (AL) § 1, stk. 4. Efter hidtidig opfattelse er en andelsvirksomhed navnlig karakteriseret ved virksomhedens

- (1) formål: At virke til fremme af medlemmernes fælles interesser
- (2) deltageres fælles aktivitet; Som aftagere, leverandører eller på anden lignende måde
- (3) udbyttefordeling: Blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen
- (4) fordeling af likvidationsprovenu; Som (3)
- (5) vekslende deltagerantal (adgang til ind-og udtræden)
- (6) ledelsesprincipper: Lige stemmeret (det vil sige efter "hoveder")

Af disse er alene (1), (2) og (3) optaget i den indledende begrebsfastlæggelse, medens de øvrige principper følger af lovudkastets materielle regler. Vedrørende (4) kan således henvises til udkastets § 44. Vedrørende (5) henvises til udkastets kapitel 3 om medlemsforhold (§§ 10 ff). Om (6) henvises til kapitel 4, navnlig §§ 22, 26 og 27 med dertil hørende bemærkninger.

Det er et vigtigt led i begrebsfastlæggelsen, at andelsselskabet skal være "erhvervsdrivende". Ikke-erhvervsdrivende andelsforetagender falder med andre ord uden for lovreguleringen og kan følgelig som hidtil udøve deres aktiviteter uden registrering m.v.

Kriteriet "erhvervsdrivende" anvendes også i Aktieselskabs- og Anparts-

selskabslovene, og det har i så henseende ikke givet anledning til megen tvivl i retsanvendelsen. Når kriteriet skal anvendes på andelsselskaber, er det imidlertid noget vanskeligere at fastlægge ganske nøje, idet der på andelsområdet findes en del, navnlig mindre fællesskaber, der er uden klart erhvervsmæssigt præg. En ganske tilsvarende problemkreds foreligger i forbindelse med fondslovgivningen, og Fondsudvalget har i sin betænkning 97 0/82 foretaget en indgående undersøgelse heraf, se navnlig betænkningens p. 31, 90-91 og 181 ff. Nærværende udvalg har støttet sig på denne undersøgelse og finder, at de konklusioner, der er draget for så vidt angår fonde, i alt væsentligt også bør finde anvendelse på andelsselskaber. Udvalget har dog ikke anset det for nødvendigt at indføje nogen legal definition af begrebet "erhvervsdrivende" i andels-selskabsloven. En sådan forefindes ej heller i de øvrige selskabslove.

Efter udvalgets opfattelse er der ikke tvivl om, at langt hovedparten af de større eksisterende andelsvirksomheder skal karakteriseres som erhvervsdrivende. Dette gælder først og fremmest de selskaber, der sælger varer, tjenesteydelser o. lign. af økonomisk værdi til udenforstående, eksempelvis andelsvirksomheder inden for landbrugssektoren og brugsforeninger i detailhandelsleddet.

Hvad angår de andelsforetagender, der køber eller selv producerer varer o. lign. til fordeling udelukkende blandt medlemmerne (visse indkøbsforeninger og produktionsforeninger, f.eks. vedrørende elektricitet) kan afgrænsningen være vanskeligere og bør navnlig bero på virksomhedens størrelse og almene struktur. Store virksomheder på lands- eller regionsplan med omfattende distributions- eller produktionsanlæg og mange ansatte udøver en aktivitet, der klart må sidestilles med sædvanlig erhvervsudøvelse, hvorfor de bør betragtes som erhvervsdrivende. Drejer det sig derimod om små, evt. lokale indkøbsforeninger, forsynings-selskaber o. lign. kan det meget vel tænkes, at aktiviteten er af en så begrænset beskaffenhed, at der - når henses til lovens formål - ikke vil være behov for at anse dem for erhvervsdrivende og dermed kræve registrering, offentlige regnskaber etc. Afgørelsen må her nødvendigvis være konkret. Som vejledende momenter kan udover størrelsen (omsæt-

ningstal, antal ansatte etc, jfr. herved reglen i stk. 3) fremhæves, om virksomheden dækker et erhvervmæssigt behov (ikke blot rent private eller hjemlige), om der opereres på markedet på linie med sædvanlige erhvervsforetagender, herunder hvorledes virksomheden fremtræder udadtil, om medlemstallet er begrænset og om medlemsafgrænsningen beror på bestemte egenskaber (bopæl, uddannelse, stilling eller lign.), eller om der i realiteten er adgang for enhver.

Andelsforetagender, der udgør en overbygning over andre andelsforetagender (fællesforeninger, hovedselskaber o. lign.), skal efter udvalgets opfattelse anses for erhvervsdrivende, dersom fællesforeningen selv efter de ovennævnte synspunkter må anses for erhvervsdrivende, eller dersom en eller flere af delforeningerne er erhvervsdrivende.

Andelsselskaber, der er moderselskaber for erhvervsdrivende selskaber, skal selv anses for erhvervsdrivende. Om koncernspørgsmål henvises i øvrigt til udkastets § 29.

Sammenfattende kan det konstateres, at næsten samtlige almindeligt forekommende, betydende virksomhedstyper inden for andelssektoren skal anses for erhvervsdrivende. Uden for lovens rammer falder især mindre indkøbs- og produktionsforeninger og forsyningselskaber med få ansatte og et begrænset medlemsantal, der i det væsentlige alene tilsigter at dække medlemmernes private eller hjemlige behov, jfr. herved stk. 3.

Det vil i første række være registreringsmyndigheden, der skal tage stilling til, om en andelsvirksomhed falder inden for lovens rammer, herunder om den er erhvervsdrivende. Det vil derfor i tvivlstilfælde være muligt at rette forespørgsler hertil. Den endelige afgørelse henhører under domstolene.

Lovudkastet omfatter i øvrigt - med de i stk. 2 og 3 angivne modifikationer - enhver erhvervsdrivende andelsvirksomhed, uanset om den måtte benævne sig andelsforening eller andelsselskab eller andet.

I nugældende sprogbrug benyttes såvel ordet "medlem" som ordet "andelshaver" som betegnelse for en deltager i en andelsvirksomhed. I lovudkastet har man valgt at benytte ordet "medlem" for at understrege samvirkets typisk personlige karakter.

I den forbindelse bør dog fremhæves, at medlemmer kan være såvel fysiske personer som "juridiske" personer af enhver art, f.eks. aktieselskaber, anpartsselskaber, interessentskaber og andre andelsselskaber. Også staten og kommunerne kan være medlem af et andelsselskab. De betænkeligheder, der gør sig gældende ved at visse juridiske personer kan være komplementarer i kommanditselskaber, jfr. betænkning 937/81 p. 93, synes ikke at gøre sig gældende inden for andelsretten. Dersom hæftelsesformen kan være af betydning for omverdenen, skal den fremgå af medlemsfortegnelse, se § 34, stk. 2.

Ved normal forrentning forstås en forrentning af den indskudte kapital, der svarer til forrentningen ved passiv kapitalanbringelse, typisk den lange obligationsrente.

Til § 1, stk. 2. Andelsboligforeninger må anses for tilstrækkeligt regulerede af boliglovgivningen, selv om denne ikke ganske udelukker "frie" andelsboligforeninger. De private andelsboligforeninger er lovreguleret ved lov nr. 239 af 8. juni 1979 om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber med ændringer ved lov nr. 486 af 5. november 1980 samt lov nr. 80 af 17. marts 1982, jfr. lovbekendtgørelse nr. 149 af 6. april 1982. I henhold til andelsboligforeningslovens § 7, jfr. § 18, stk. 1, har boligstyrelsen udarbejdet en vejledende normalvedtægt for en andelsboligforening. Den enkelte forening har ikke pligt til at benytte normalvedtægtens bestemmelser og kan således frit fastsætte sine vedtægter inden for rammerne af den gældende lovgivning. Kapitalforholdene for en andelsboligforening fremgår af normalvedtægtens §§ 4-7 samt indirekte af andelsboligforeningslovens regler om prisfastsættelse. Medlemmerne af en andelsboligforening hæfter alene for foreningens forpligtelser med deres foreningsindskud, medmindre andet udtrykkeligt er aftalt (normalvedtægtens § 5). De almennyttige boligselskaber er

lovreguleret ved lov nr. 83 af 19. marts 1975 om boligbyggeri med diverse ændringer og lov nr. 206 af 18. maj 1982, jfr. lovbekendtgørelse nr. 432 af 13. juli 1982 med tilhørende bekendtgørelser og cirkulærer. Et almennyttigt boligselskab kan organiseres som en andelsboligforening, et selvejende boligselskab eller et selskab med indbetalt garantikapital (garantiselskab). De almennyttige boligselskaber er undergivet en omfattende lovregulering og offentlig kontrol, hvorfor det ikke er nødvendigt at inddrage disse i en andelsselskabslov.

Andelskasser er omfattet af dels lov 156/2.5.1934 om visse spare- og udlånsvirksomheder, dels LBK 374/15.8.1985 om banker og sparekasser m.v. Området egner sig ikke til inddragelse i en almen andelsselskabslov .

Banker er aktieselskaber, og sparekasser er selvejende institutioner, jfr. LBK 374/15.8.1985 om banker og sparekasser m.v.

Forsikringsvirksomhed må kun udøves i overensstemmelse med lov 630/23.12.1980 med senere ændringer og af de i lovens § 5 nævnte selskaber m.v.

Om realkreditinstitutter gælder LBK 339/12.7.1983.

De tre sidstnævnte virksomhedstyper falder alle udenfor andelsselskabslovens område som følge af den særlige lovmæssige regulering.

Til § 1, stk. 3. Det foreslås her, at mindre erhvervsdrivende andels-selskaber, hvor der hæftes personligt og solidarisk, helt undtages fra lovens bestemmelser. Herved friholdes de små selskaber også fra lovens krav om anmeldelse m.v., krav der kan virke urimeligt tyngende for små samvirker. Samtidig lettes grænsedragningen over for de ikke-erhvervsdrivende virksomheder, idet disse typisk vil være ganske små.

Overskrides grænsen på de 250.000 kr. , og er denne overskridelse ikke af rent midlertidig karakter, indtræder der anmeldelsespligt i overens-

stemmelse med de almindelige regler herfor, jfr. § 4. Dette bør normalt konstateres i forbindelse med den årlige regnskabsaflæggelse. Er selskabet først anmeldt og registreret, skal det følge lovens regler, indtil det mere permanent kan konstateres, at dets omsætning eller balancesum ikke overstiger 250.000 kr., i hvilket fald registreringen kan begæres ophævet. De nærmere regler herom fastsættes af industriministeren, jfr. § 8, stk. 2.

Til § 2

Til § 2, stk. 1. Det har tidligere været det almindelige princip, at hæftelsen er personlig og solidarisk. I praksis forekommer der dog adskillige begrænsninger i denne hæftelse, og den overvejende tendens i nutidig andelsret er en begrænset hæftelsesform. Ifølge udkastet er det overladt til selskaberne selv at træffe bestemmelse om hæftelsesformen, og den personlige, solidariske hæftelse er således blot en deklaratorisk regel. Om sikringskapitalen henvises til bemærkningerne til § 32.

Til § 2, stk. 2. Det foreslås her, at medlemmernes hæftelse skal være subsidær og indirekte. En umiddelbar hæftelse er ikke hensigtsmæssig, navnlig fordi den kan føre til urimelige tilfældigheder for såvel medlemmer som kreditorer. Dels kan et efterfølgende regresopgør være vanskeligt at gennemføre, dels bør kreditorerne sikres ligelig fyldestgørelse i tilfælde af økonomisk sammenbrud. I opløsningssituationen vil det være selskabets likvidatorer, der gør hæftelsen gældende, jfr. nærmere lovudkastets kapitel 7 (§§ 37 ff).

Til § 2, stk. 3. Bestemmelsen skal dels tilskynde til en hurtig anmeldelse til registrering, dels sikre kreditorerne i selskabets indledende fase. De hæftelsesbegrænsninger, der kan vedtages i henhold til stk. 1, gælder således ikke i tiden før anmeldelsen. Når selskabet er anmeldt til registrering, overtager selskabet forpligtelserne uden videre. Særskilt meddelelse til kreditorerne er således uforuden.

Det bør bemærkes, at den omhandlede hæftelse går over allerede ved anmeldelsen til registrering, se heroverfor AL § 12, stk. 2, der anfører registreringen, som det afgørende tidspunkt. Begrundelsen for den her valgte formulering skal ses i sammenhæng med, at den foreslåede registreringsprocedure inden for andelsretten alene er af konstaterende beskaffenhed, jfr. bemærkningerne til lovudkastets § 4, stk. 1. Når dette er tilfældet, er det fundet mindre rimeligt at fastholde den særlige hæftelse under registreringsproceduren. Det er dog selvsagt en forudsætning, at selskabet bliver registreret i overensstemmelse med anmeldelsen. Afvises denne, sker der således ingen overgang af forpligtelserne.

Til § 3.

Til § 3, stk. 1. Bestemmelsen korresponderer med AL § 153 stk. 1. Det er kun ordet "andelsselskab", der er beskyttet. Andre beslægtede ord må fortsat benyttes af ikke erhvervsdrivende andelsforetagender, f.eks. ordet andelsforening. Mindre erhvervsdrivende selskaber, der er omfattet af lovens § 1, stk. 3, må betegne sig som "andelsselskaber", såfremt de opfylder begrebsfastlæggelsen i § 1, stk. 1, men de er ikke forpligtede hertil.

Er hæftelsen begrænset, skal dette fremgå tydeligt, enten ved at det skrives helt ud ("andelsselskab med begrænset ansvar") eller ved at anføre forkortelsen "a.m.b.a." ("AMBA") efter navnet, eller ved at skrive "andelsselskabet X a.m.b.a.". Hvis hæftelsesbegrænsningen angives ved brug af forkortelserne "a.m.b.a." ("AMBA") efter navnet, er det en frivillig sag, om selskabet tillige vil anvende ordet "andelsselskab".

Til § 3, stk. 2. Bestemmelsen korresponderer med AL § 153 stk. 2 og forudsættes praktiseret i overensstemmelse hermed.

Til § 3, stk. 3. Bestemmelsen korresponderer med AL § 153 stk. 6, 1. pkt.

Til kapitel 2.

Til § 4

Til § 4, stk. 1. For at skabe den fornødne åbenhed m.v. om selskabets forhold, ganske på linie med forholdene ved aktie- og anpartsselskaber, gør en selskabsretlig lovregulering af andelsselskaberne det påkrævet, at alle andelsselskaber indføres i et centralt register. Udvalget har imidlertid tilstræbt at gøre anmeldelsesproceduren så enkel som muligt og undgå unødige formalitetskrav.

Registeret er indtil videre benævnt "A-registeret". Alt efter den beslutning, der vil blive truffet vedrørende registerets praktiske førelse og administrative organisation, kan dette stå for "Andelsselskabs-registeret" eller en anden egnet terminologi.

Anmeldelsen til registrering skal foretages inden en måned efter, at selskabet har påbegyndt erhvervmæssig virksomhed, det vil sige at selskabet påtager sig forpligtelser eller erhverver aktiver til brug for driften, jfr. herved § 2 stk. 3. Anmeldelsespligten foreslås strafsanktioneret, jfr. § 58.

Således som bestemmelsen er formuleret, er registreringen i princippet en konstaterende akt. Udvalget har fundet det upraktisk og unødigt tyngende med en formel stiftelsesperiode, efterfulgt af en konstitutiv registreringsakt, således som det kendes ved aktieselskaber, jfr. herved AL § 12, stk. 1. At registreringen inden for andelsretten kun bør anses for konstaterende, er også en naturlig følge af, at lovnormeringen ikke er udtømmende: Ikke-erhvervsdrivende eller ganske små andelsforetagender kan fortsat eksistere uden registrering, jfr. § 1, stk. 1 og 3. Hvis et sådant går over til at blive erhvervsdrivende eller kommer over grænsen i § 1, stk. 3, ville det være uden rimelig mening at lade det miste retsevnen.

Til § 4, stk. 2. Underskriftskravet svarer til kravene i henhold til AL § 3 stk. 2 og 3, og § 4 i bekendtgørelse nr. 151 af 18. april 1985. Da udarbejdelsen af en formel stiftelsesoverenskomst ikke er påkrævet efter lovudkastet, og da der således ikke sondres mellem stiftere og andre medlemmer, kan ethvert medlem underskrive anmeldelsen, når de angivne krav til habilitet m.v. er opfyldt. Som anført under bemærkningerne til § 1, stk. 1, kan også juridiske personer være medlemmer og dermed underskrivere af anmeldelsen.

Til § 5

Til § 5, stk. 1. Det er et af de bærende principper bag lovudkastet, at andelsselskaberne fortsat skal have adgang til at regulere deres egne forhold i alle henseender, hvor klare hensyn til almenheden, de udenforstående eller eventuelle medlemsminoriteter ikke gør sig gældende. Denne selvregulering skal - således som tilfældet også er efter den nu gældende praksis - nedfældes i selskabets vedtægter. Vedtægterne er ethvert andelsselskabs grunddokument, og indholdet heraf er af afgørende betydning såvel for medlemmerne som for udenforstående. Det er derfor en selvfølge, at vedtægterne skal medfølge anmeldelsen, og at senere ændringer heri skal anmeldes, jfr. § 7.

Til § 5, stk. 2. Der stilles kun krav om de helt nødvendige identifikationsoplysninger (nr. 1-3) samt om fastsættelse af de bestemmelser, der ifølge lovudkastets øvrige regler nødvendigvis må forefindes. Vedrørende nr. 4 henvises til § 10, stk. 1 og § 11, stk. 1. Vedrørende nr. 5 til § 14, jfr. § 15, stk. 1. Vedrørende nr. 6 til Årsregnskabslovens § 3 og AL § 4 nr. 10. Vedrørende nr. 7 til § 35.

Til § 5, stk. 3. Reglen er formuleret ud fra det princip, at andelsselskaber som udgangspunkt ikke skal betragtes som "kapitalselskaber". Er der personligt, solidarisk ansvar, behøver man således slet ikke at oplyse noget om kapitalforholdene. Hvis hæftelsen er begrænset, er op-

lysning om kapitalforholdene imidlertid så betydningsfuld for medkontra- henter og kreditorer, at den bør gives. Oplysningerne har kun relation til forholdene på anmeldelsestidspunktet. Senere ændringer vil fremgå af regnskaberne og skal ikke anmeldes.

Til § 5, stk. 4. Reglerne om apportindskud o. lign. er af stor betyd- ning for såvel medlemmerne som medkontra henter (kreditorer). Man bør derfor følge principperne i AL. Om vurderingens nærmere foretagelse m.v. henvises til § 8 stk. 2. Industriministeren kan i medfør heraf fastsætte de fornødne regler, jfr. herved AL § 6 a og b.

Til § 6

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i § 2, stk. 1, nr. 4, i bekendtgørelse nr. 151 af 18. april 1985 om anmeldelser m.v. til ak- tieselskabs-registeret for aktie- og anpartsselskaber.

Til § 7

Bestemmelsen korresponderer med reglen i AL § 156 og § 3 i bekendt- gørelse nr. 151 af 18. april 1985 om anmeldelser m.v. til aktiesel- skabs-registeret for aktie- og anpartsselskaber.

Til § 8

Bestemmelsen er formuleret som en bemyndigelsesregel for at undgå at belaste selve loven med de mange detailforskrifter, der eksempelvis fin- des i AL kapitel 19, men som efter nutidig lovgivningspraksis bedst fastsættes i bekendtgørelsesform. Udvalget her herved forudsat, at in- dustriministeren udsteder en samlet registreringsbekendtgørelse.

Til § 9

Bestemmelsens principielle indhold svarer til AL § 158.

Til kapitel 3.

Til § 10

Til § 10, stk. 1. Bestemmelsen fastslår princippet om andelsselskabernes åbenhed. De nærmere betingelser for medlemskab skal fastsættes i vedtægterne, jfr. herved § 5, stk 2, nr. 4. Betingelserne fastsættes frit og selvstændigt af hvert enkelt andelsselskab. Betingelserne bør ordentligvis være rimeligt objektive, således at lighedsgrundsætningen holdes i hævd, og nøje afstemt efter selskabets formål og faktiske virke. Der er intet til hinder for at opstille økonomiske krav, herunder krav om betaling af indskud og lignende som betingelse for medlemskab.

Det er ikke fundet fornødent at lovfæste de principper om krav på optagelse, der er oparbejdet i retspraksis på basis af almindelige retsgrundsætninger, jfr. navnlig højesteretsdommen i UFR 1952/986. Disse principper - der også vedrører andre organisationer end andelsselskaberne - forudsættes imidlertid bibeholdt.

Til § 10, stk. 2. Dersom hæftelsen er personlig og solidarisk, indtræder medlemmet i denne hæftelse, og hæftelsen omfatter enhver forpligtelse, der påhviler selskabet, uanset forpligtelsens stiftelsestidspunkt. Hæftelsen indtræder ved optagelsen, det vil sige fra det tidspunkt, hvor den dertil kompetente selskabsmyndighed har truffet beslutning om at acceptere begæringen om medlemskab. Såfremt der skal betales indskud, kan erlæggelsen heraf være en betingelse for opnåelse af medlemskab.

Er hæftelsen begrænset vil begrænsningen fremgå af vedtægterne.

I retspraksis er det lejlighedsvis statueret, at der kan ske stiltiende ind-

træden. De foreslåede regler er ikke til hinder for en fortsættelse af denne praksis.

Til § 11

Til § 11, stk. 1. I henhold til § 5, stk. 2, nr. 4, skal vedtægterne indeholde betingelserne for medlemskab, herunder bestemmelser om adgangen til udtræden. Disse bestemmelser fastsættes frit og selvstændigt af hvert enkelt andelsselskab. Betingelserne bør - ligesom betingelserne for indtræden - være rimeligt objektive og nøje afstemt efter selskabets formål og faktiske virke.

Søger et medlem at frigøre sig for medlemskabet, uden at dette har fornøden hjemmel i vedtægterne, foreligger der en misligholdelse af pligtforholdet, der efter omstændighederne kan medføre erstatningsansvar.

Til § 11, stk. 2. Hensynet til selskabets kreditorer og til de øvrige medlemmer tilsiger, at det udtrædende medlem ikke kan frigøre sig for hæftelsen uden videre, og hensynet til selskabets kreditorer tilsiger, at dette frigørelsesspørgsmål ikke frit kan fastsættes i vedtægterne. Samtidig tilsiger hensynet til det udtrædende medlem, at der må fastsættes et tidspunkt, hvorefter der ikke længere kan rejses noget krav mod ham.

Reglen indebærer, at hæftelsen fortsætter, hvis selskabet er insolvent, og hæftelsen kan da gøres gældende under en eventuel likvidation. Solvensbedømmelsen har alene relation til regnskabstidspunktet, og et udtrædende medlem er således ikke frigjort, selv om selskabet var solvent på udtrædelsestidspunktet, hvis det på regnskabstidspunktet er blevet insolvent. Hæftelsen vedrører imidlertid altid kun de forpligtelser, der bestod på udtrædelsestidspunktet. Tidsfristen løber fra den formelle, endelige godkendelse af årsregnskabet.

Til § 12

Til § 12, stk. 1. Bestemmelsen afspejler den nuværende praksis på området, hvorefter udtrædende medlemmer normalt ikke har krav på nogen opgørelse eller udlodning af formuen. Princippet synes hensigtsmæssigt, idet det sikrer ro og fasthed i selskabsaktiviteterne uanset skiftende medlemsforhold.

Til § 12, stk. 2. Bestemmelsen giver et værn mod ukorrekt formindskelse af selskabets aktiver, idet udbetaling først må ske, når der haves fuld oversigt over selskabets kapitalforhold.

Til § 12, stk. 3. Bestemmelsen er et led i den minoritetsbeskyttelse, der er et af formålene bag lovudkastet. Bestemmelsen har relation til de meget væsentlige vedtægtsændringer, der omhandles i § 27, stk. 2, jfr. stk. 4, jfr. også de dér nævnte tidsfrister. I nugældende praksis synes der på dette punkt at gælde meget forskelligartede regler inden for de forskellige sektorer, og lovudkastet tilsigter derfor at lovfæste et minimumskrav. I det omfang man vedtægtsmæssigt har krav på nettoandelen af andelskapitalen, jfr. herved § 30, stk. 2, skal opgørelsen heraf ske efter samme principper som ved en likvidation, det vil bl.a. sige efter samme vurderingsmåde og med skyldig hensyntagen til selskabets udækkede forpligtelser.

Til § 13

Til § 13, stk. 1. Medlemskabets personlige beskaffenhed tilsiger, at det bør være uoverdrageligt, medmindre der er vedtægtsmæssig hjemmel for en adgang til overdragelse. Princippet er antageligvis også i overensstemmelse med den nugældende retsopfattelse. Der bør heller ikke kunne foregå nogen opsplitning af medlemsforholdet gennem partielle overdragelser, eksempelvis af fremtidige indtægter af medlemskabet. I det omfang overdragelse er udelukket, bør der heller ikke kunne ske overfø-

relse på anden vis, ejheller ved kreditorforfølgning, se dog herved stk. 2.

Til § 13, stk. 2. I det omfang der udbetales pengeydelse til medlemmerne, eksempelvis mælkepenge fra et andelsmejeri, synes der intet til hinder for at tillade overførelse heraf ved aftale eller kreditorforfølgning, når kravet er forfaldent til udbetaling. En udlægsfritagelse ville også være i strid med princippet i RPL § 508, og der er næppe grund til at sidestille sådanne pengekrav med egentlige lønkrav (RPL § 511, stk. 1). Reglen i RPL § 511, stk. 3, vil derimod efter omstændighederne kunne finde anvendelse.

Til kapitel 4.

Til § 14

Forslaget er baseret på det grundprincip, at ledelsesstrukturen bør kunne fastsættes af hvert enkelt selskab efter selskabets særlige behov, dog således at der altid skal være en bestyrelse til sikring af selskabets drift og relationer med omverdenen og til sikring af en medarbejderrepræsentation i overensstemmelse med de principper, der er gennemført i den øvrige selskabslovgivning, navnlig aktieselskabsloven. Reglerne om generalforsamling tilsigter at lovfæste det medlemsdemokrati, inklusive den minoritetsbeskyttelse, der altid har været et fundamentalt træk i andelsbevægelsen, men som hidtil kun har fundet udtryk i de enkelte selskabers vedtægter og i konkrete retsafgørelser.

Da andelssektoren omfatter mange forskellige selskabsdannelser af meget forskellig art og størrelse, vil strukturen i praksis antageligvis blive ret divergerende. Der er herunder intet til hinder for at have selskabsorganer, f.eks. repræsentantskaber og lign., der ikke er omtalt i loven, så længe de lovbestemte organers kompetence ikke derved ændres. Der er heller intet til hinder for, at der i vedtægterne benyttes en

terminologi, der afviger fra lovens, f.eks. således at generalforsamlinger benævnes medlemsmøder, kongresser eller lign.

Det vil ses, at man ikke stiller krav om nogen direktion, således som tilfældet nu er for aktieselskaber. I vedtægterne kan der selvsagt stilles et sådant krav, jfr. § 17, stk. 1.

Til § 15

Til § 15, stk. 1. Bestemmelsen er beslægtet med AL § 49, stk. 1. Bestyrelsen vil normalt skulle vælges ved direkte valg i overensstemmelse med de i vedtægterne fastsatte nærmere regler, der også skal indeholde bestemmelser om bestyrelsens størrelse og valgperiodens længde, jfr. stk. 6, 2. pkt. Der er imidlertid også hjemmel til indirekte valg via delegeretmøde, jfr. § 23, stk. 3.

Til bestyrelsesmedlem kan vælges enhver, der opfylder kravene i stk. 7. Det er således efter loven ikke nogen betingelse, at den pågældende er medlem af selskabet. Indenfor andelsbevægelsen er der dog tradition for, at man udelukkende indvælger medlemmer i bestyrelsen, og denne tradition kan selvsagt videreføres, evt. således at der optages en bestemmelse herom i selskabets vedtægter.

Til § 15, stk. 2. Bestemmelsen svarer ganske nøje til AL § 49 stk. 2, 3. og 4. pkt. Udvalget har således lagt til grund, at der for så vidt angår medarbejderrepræsentationen i bestyrelsen bør gælde ganske samme regler for andels- og aktieselskaber. For aktieselskabernes vedkommende er de gældende regler resultatet af en årelang debat, og udvalget har fundet, at der bør gælde tilsvarende regler for den her omhandlede selskabstype, jfr. nærmere de almindelige bemærkninger i kapitel II.

Gennem reglerne sikres medarbejderne en ret til at vælge 1/3 af besty-

reisens medlemmer, forudsat at selskabet i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt mindst 50 medarbejdere.

I overensstemmelse med den nugældende retstilstand på aktieselskabsområdet er de foreslåede regler ikke til hinder for, at det enkelte selskab i samråd med medarbejderne gennemfører en anden medarbejderordning, tilpasset det enkelte selskabs særlige struktur. Gennemførelsen af en anden medarbejderordning forudsætter, at der optages bestemmelser herom i vedtægterne, og at medarbejderne giver deres tilslutning hertil, f.eks. i overensstemmelse med reglerne om ja/nej-afstemning, jfr. stk. 4.

Vedtages en sådan ordning, træder den i stedet for lovens ordning, indtil det ved vedtægtsændring eller ny afstemning blandt medarbejderne konstateres, at ordningen ønskes ændret.

Det skal dog understreges, at medarbejderne altid som minimum har krav på lovens medarbejderordning, dersom betingelsen i stk. 4 er opfyldt.

Til § 15, stk. 3. Aktieselskabslovens regler om koncernrepræsentation findes i AL § 49 stk. 3, jfr. § 177. I forbindelse hermed har Industriministeren udstedt bekendtgørelse 538/29.11.1985 om medarbejderes valg af bestyrelsesmedlemmer i moderselskaber, der er aktieselskaber og anpartsselskaber m.v. (koncernrepræsentation).

Inden for andelsretten forekommer der beslægtede koncernforhold, men strukturerne kan her være endnu mere komplicerede, dels fordi koncernen her kan bestå af såvel andels- som aktie- og anpartsselskaber, dels fordi det ikke nødvendigvis er kapitalandelene - og dermed majoriteten på generalforsamlingen - der udviser koncernforbindelsen. Omsætningen og den deraf følgende afhængighed kan være det afgørende.

Udvalget har imidlertid kun foreslået en enkelt regel om koncernrepræsentation, der er nøje beslægtet med AL § 49, stk. 3, idet de øvrige

koncernstrukturer er af en så forskelligartet beskaffenhed, at de næppe egner sig til lovregulering.

Udvalget forudsætter i øvrigt, at Industriministeren udsteder en særlig bekendtgørelse om koncernrepræsentation i andelsforhold, jfr. herved . bemyndigelsen i stk. 7.

Til § 15, stk. 5 • Bestemmelsen svarer til AL § 49, stk. 7.

Til § 15, stk. 6. Bestemmelsen kan sammenholdes med AL § 52, stk. 1 og 2 samt lov om erhvervsdrivende fonde § 13 og § 18.

Til § 15, stk. 7. Bemyndigelsesforskriften kan sammenholdes med den tilsvarende bemyndigelse i AL § 178.

Til § 16

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 50, stk. 1 og 2.

Til § 17

Den lovbestemte ledelsesstruktur forudsætter ikke, at der altid skal ansættes en direktion. Dette vil være naturligt i større selskaber, men spørgsmålet afhænger ganske af vedtægterne. Forefindes der en eller flere direktører, skal der ske anmeldelse herom, jfr. § 6 og § 7, stk. 1. Bestemmelsen korresponderer i øvrigt med reglen i AL § 51, stk. 1 og 2 og § 52.

Til § 18

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 54 og lov om erhvervsdrivende fonde § 25.

Til § 19

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 56, stk. 2, 3. pkt. og stk. 3. De i bestemmelsen nævnte direktører er alene de i vedtægterne hjemlede, jfr. § 17, og til registeret anmeldte direktører. Disse har et sådant ansvar for selskabets anliggender, at det er fundet påkrævet at give dem de i bestemmelsen angivne beføjelser, ganske som tilfældet er i aktieselskaber.

Til § 20

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 57, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2.

Til § 21

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 60, stk. 2 og 3. Det er ikke fundet nødvendigt udtrykkeligt at overføre reglerne i AL § 61, jfr. herved også bemærkningerne til § 25 i forslaget til lov om erhvervsdrivende fonde.

Til § 22

Bestemmelsen er baseret på det andelsretlige grundprincip, at ethvert medlem er berettiget til at deltage i selskabets beslutningsproces, herunder til at afgive stemme. I stk. 1 præciseres det, at beslutningsprocessen skal foregå på generalforsamlingen. Som nævnt i bemærkningerne til § 14 kan generalforsamlingerne have de for vedkommende selskab naturlige betegnelser, f.eks. medlemsmøder, kongresser eller lignende,

og bestemmelsens realindhold er alene at påpege, at beslutningsprocessen skal være formaliseret.

I stk. 2 anføres medlemmernes basale rettigheder. Bestemmelsen er formuleret ud fra grundprincippet om, at hvert medlem har én og kun én stemme (princippet om lige stemmeret), og dette princip er følgelig gældende, dersom vedtægterne ikke hjemler fravigelser herfra. I nugældende praksis anerkendes visse modifikationer fra princippet om lige stemmeret, og bestemmelsen giver derfor adgang til at fastsætte undtagelser og til at give nærmere regler om adgangen til stemmeafgivning. Stemmeretsbegrænsninger anerkendes eksempelvis dels i relation til passive medlemmer og restanter m.fl., dels ved samejeforhold, blandt andet ved glidende generationsskifter eller tilfælde, hvor en landejendom ejes og drives af ægtefæller i forening. De kan da begge være medlemmer, men kun med én stemme tilsammen. En vis vedtægtsmæssig graduering efter f.eks. omsætningens størrelse kan ej heller udelukkes, jfr. herved § 26, stk. 1. Ved anvendelsen af reglerne om minoritetsbeskyttelse m.v., se navnlig §§ 25, 27, 35, stk. 2, og § 40, stk. 2, hvor reglerne taler om en vis del af "samtlige medlemmer", skal der dog altid ses på antallet af stemmeberettigede medlemmer. Udøver medlemmerne deres besluttende myndighed via delegater, jfr. § 23, stk. 3, foretages beregningerne på basis af antallet af stemmeberettigede delegater.

Bestemmelsen kan i øvrigt sammenholdes med reglerne i AL §§ 65 og 71.

Til § 23

Rent praktisk vil beslutningsprocessen være meget forskellig for små og store andelsselskaber. Medens stk. 1 og 2 indeholder regler, gældende for alle selskaberne, hjemler stk. 3 adgang til mere komplicerede modeller af hensyn til de meget store andelsselskaber. Det kan her være vanskeligt - umuligt - at afholde fælles generalforsamlinger for samtlige

medlemmer, og der åbnes derfor adgang til en kreds- eller regionsopdeling med henblik på udpegelse af delegater, udpeget efter forholdstal under anvendelse af en i vedtægterne nærmere foreskrevet valgmetode, f.eks. den d'Hondtske metode med divisorerne 1, 2, 3 o.s.v. Anvendes delegeretmøder, er det dem, der har den besluttende myndighed, og det er dem, der skal tage stilling til regnskabsafklæggelse, valg af bestyrelse, vedtægtsændringer etc. Vedtægterne skal derfor indeholde nøje regler om delegaternes stemmevægte.

Til § 24

Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 69 .

Til § 25

Bestemmelsens 2. pkt. konstituerer lovens krav til den minimale minoritetsbeskyttelse. I selskabets vedtægter kan der fastsættes yderligere regler til beskyttelse af mindretal, hvilket eksempelvis kan være hensigtsmæssigt ved meget store selskaber, hvor det kan være vanskeligt at mobilisere 1/10 af samtlige medlemmer. Såfremt nogle få medlemmer bærer meget væsentlige dele af omsætningen, vil det også være naturligt at fastsætte, at medlemmer, der bærer en bestemt del af omsætningen, kan forlange indkaldt til et ekstraordinært møde.

Bestemmelsen kan i øvrigt sammenholdes med AI § 70.

Til § 26

Til § 26, stk. 1. Om de almindelige principper for udøvelse af stemmeret henvises til bemærkningerne til § 22. Bestemmelsen kan i øvrigt sammenholdes med reglerne i AL § 77.

Til § 26, stk. 2. Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 74.

Til § 26, stk. 3. Bestemmelsen korresponderer med reglerne i AL § 80 og indeholder således et almindeligt princip om minoritetsværn og værn mod utilbørlige beslutninger. Fortolkningen af denne generalklausul forudsættes at ske i overensstemmelse med de principper, der er gældende i aktieselskabsretten, dog med særlig hensyntagen til de for andelsselskaberne specielle forhold, bl.a. de stærke personlige interesser, der ofte kan være forbundet med medlemskab heri.

Til § 27

Til § 27, stk. 1. Bestemmelsen vedrører alle de mindre vidtgående vedtægtsændringer, der ikke omfattes af stk. 2. Bestemmelsen indeholder et krav om kvalificeret majoritet på linie med AL § 78. Ved optællingen af stemmer kan medlemmer, der har stemt blankt, ikke medregnes blandt de tiltrædende. Som anført i stk. 3 kan der i vedtægterne fastsættes yderligere betingelser for gennemførelsen af vedtægtsændringer. Der er herunder intet til hinder for som yderligere betingelse at kræve, at de tiltrædende skal udgøre en bestemt del af omsætningen eller lignende. Det vil derimod være i strid med bestemmelsens karakter af minoritetsbeskyttelse for medlemmerne at lade afgørelsen bero alene på omsætningstal.

Til § 27, stk. 2. Udvalget har overvejet, om der i disse tilfælde altid burde kræves énstemmighed, hvilket ville være i overensstemmelse med hovedlinierne i den foreliggende retspraksis. Udvalget har imidlertid fundet, at en så stærk minoritetsbeskyttelse kan lamme et i øvrigt vel fungerende selskab på en urimelig måde og har derfor valgt at lade mindretalsbeskyttelsen bestå dels i et krav om gentagen kvalificeret majoritet (2/3), dels i en adgang til udtræden, jfr. stk. 4. Forslaget kan sammenholdes med principperne i den svenske lovs §§ 67 og 68, jfr. nu det svenske lovudkasts 6. kap., §§ 14 og 15. Det kan selvsagt være

til betydelig ulempe for et medlem således at blive tvunget ud, men den hastige samfundsudvikling og kravet om tilpasning til skiftende markedsstrukturer tilsiger, at en betydelig majoritet må kunne gennemføre de nødvendige ændringer. Der er i øvrigt intet til hinder for at kræve énstemmighed efter vedtægterne, jfr. stk. 3.

Bestemmelsens sidste punktum indeholder en præceptiv regel om udskudt ikrafttræden. Reglen skyldes hensynet til de medlemmer, der ønsker at udtræde i henhold til stk. 4. Dersom der fremkommer adskillige udtrædelsesbegæringer, kan der være grund til at overveje vedtægtsændringen påny. Det vil derfor være lovligt og kunne være hensigtsmæssigt at gøre vedtagelsen af vedtægtsændringen betinget af, at et større og nærmere angivet antal medlemmer ikke begærer at udtræde. Sker dette, skal vedtagelsen betragtes som bortfaldet.

Til § 27, stk. 4. Der henvises til bemærkningerne til § 12, stk. 3.

Til kapitel 5

Udkastets kapitel 5 omhandler i lighed med lovudkastet i betænkning nr. 937 om kommanditselskaber regler om årsregnskab og koncernregnskaber (§§ 28-31), sikringskapital (§§ 32 og 33), medlemsfortegnelse (§ 34) om revisorer, revision samt ekstraordinær granskning (§ 35).

Til § 28

Regnskabspraksis for andelsvirksomheder har i det store og hele fulgt udviklingen for tilsvarende virksomheder i andre retsformer. Regnskabspraksis er i almindelighed stærkt påvirket af praksis for aktie- og anpartsselskaber, der indtil 1982 var underlagt regnskabsreglerne i aktieselskabslovens kapitel 12. Navnlig har den i aktieselskabslovens § 98 lovhjemlede retlige standard "god regnskabskik" - en videreudvikling af standarden ordentlig og forsigtig forretningsbrug i 1930-aktieselskabslo-

vens § 42 og i bogføringsbekendtgørelsens § 4 - spillet en stor rolle. De væsentligste momenter i god regnskabskik og i det hele taget regnskabspraksis er i høj grad blevet kodificeret i lov nr. 284 af 10 juni 1981 om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v. (årsregnskabsloven), og det må anses for naturligt, at denne lov også kommer til at gælde for andelsselskaber. Herved undgås forvridning mellem reglerne for aktie- og anpartsselskaber og andre virksomhedsformer, jfr. også betænkning nr. 937: Lovgivning om kommanditselskaber, der tilsvarende foreslår årsregnskabslovens regler anvendt på kommanditselskaber med fastsættelse af de nødvendige særregler.

Det bemærkes, at bogføringsloven og den hertil knyttede bogføringsbekendtgørelse gælder ved siden af årsregnskabsloven, således at bogføringsbestemmelser, der ikke vedrører udarbejdelse af årsregnskabet - i modsætning til bogføringsbekendtgørelsens § 4 - fortsat vil have gyldighed for andelsselskaber. Årsregnskabslovens § 3 vil i forhold til bogføringsbekendtgørelsens § 3 give mulighed for at fastsætte længere perioder - 18 måneder i stedet for 14 måneder - for de "skæve" år, der opstår i forbindelse med et selskabs stiftelse eller omlægning af regnskabsperiode.

Henvisningen i udkastets § 28 omfatter hele årsregnskabsloven, og hermed også det almindelige krav i årsregnskabslovens § 2 om, at årsregnskab skal omfatte resultatopgørelse, balance og noter, ligesom det skal ledsages af en årsberetning og eventuelt af et koncernregnskab.

Endvidere finder årsregnskabslovens generalklausul - kravet om et retvisende billede af selskabets aktiver og passiver, økonomiske stilling og dets resultat - anvendelse. Sammen med adgangen til valg mellem forskellige alternative metoder og særlige undtagelsesregler rundt om i årsregnskabsloven frembyder de særlige supplerings- og fravigelseskrav i årsregnskabslovens § 4, stk. 3 og 4, en tilpas elasticitet med henblik på behovet for særlige tilpasninger til de for andelsselskaber almindeligt forekommende situationer. Således vil f.eks. årsregnskabslovens § 6 betyde, at der kan oprettes særlige arabertalsposter, og at lovens post-

benævnelser kan tilpasses de for andelsselskaber særlige forhold, sålænge regnskabslæseren ikke kommer i tvivl om postens indhold.

Det følger af årsregnskabslovens §§ 4 og 26 m.v., at der i værdiansættelsen skal anvendes driftsmæssige metoder med hensyn til af- og nedskrivning. Herefter vil skattemæssige afskrivningsmetoder ikke kunne anvendes for andelsselskabers årsregnskaber.

Endvidere overtages årsregnskabslovens skemaer, men her vil de særlige regler i udkastets § 30 og § 31 modificere skemaerne for balance og resultatopgørelse med henblik på at tilgodese særlige forhold for andelsselskaber.

Det siger sig selv, at bestemmelser i årsregnskabsloven, der særligt er knyttet til aktie- og anpartsselskabslovens regler - f.eks. om egne aktier og anparter efter årsregnskabslovens §§ 39 og 52 - ikke vil finde anvendelse, da disse begreber ikke findes i andelsselskabslovudkastet.

Den almindelige henvisningsform betyder, at de særlige undtagelsesregler, der findes i årsregnskabslovens §§ 25, 49, 55, 60 og 62, stk. 2, også vil finde anvendelse på andelsselskabers årsregnskabsaflægelse.

Ligeledes vil årsregnskabslovens bestemmelser om regnskabsoffentlighed, §§ 62-64, finde anvendelse.

Til § 29

I udkastets § 28 henvises til årsregnskabsloven som helhed og dermed også til denne lovs § 1, stk. 2, nr. 5 og 7. En anvendelse af denne bestemmelse på andelsselskaber vil medføre, at andelsselskaber skal anses for modervirksomheder, når de behersker andre virksomheder på en sådan måde, at disse, hvis den herskende virksomhed havde været et aktieselskab eller anpartsselskab, efter nr. 5 skulle have været anset som dattervirksomheder.

Årsregnskabslovens koncernbegreb går videre end såvel aktieselskabslovens som anpartsselskabslovens § 2, idet loven som dattervirksomheder omfatter andre erhvervsdrivende virksomheder end aktie- og anpartsselskaber, f.eks. interessentskaber og kommanditselskaber. Ifølge årsregnskabsloven må således et aktieselskab, der som følge af særlig aftale har bestemmende indflydelse over et andelsselskab, regnskabsmæssigt anses som moderselskab for dette, selv om det ikke ville have været tilfældet efter aktieselskabslovens § 2.

Der arbejdes således med forskellige koncernafgrænsninger i selskabslovene og årsregnskabsloven. Dette skal ses i lyset af, at årsregnskabsloven er den danske gennemførelseslov af det 4. EF-direktiv på selskabsrettens område. Dette direktiv omfatter ikke koncernregnskaber. Ved årsregnskabsloven er der derfor kun på få områder foretaget ændringer med hensyn til de hidtidige regler om koncernregnskabsaflæggelse i aktieselskabslovens § 107, der ophævedes ved årsregnskabslovens ikrafttræden. Det ansås dog i 1981 for mest hensigtsmæssigt at udvide bestemmelserne, dels til at angå dattervirksomheder, der ikke er aktie- eller anpartsselskaber, dels til at forlange aflagt et fuldt koncernregnskab og ikke blot en koncernbalance. Dette skete for på en hensigtsmæssig måde at lette overgangen til reglerne, således som de dengang forudsås i det daværende udkast til 7. selskabsretsdirektiv om koncernregnskaber. Dette direktiv vedtoges i juli 1983, men skal først gennemføres i dansk lovgivning inden 1. januar 1988.

Da der på nuværende tidspunkt endnu ikke er taget stilling til, hvilke af de mange forskellige alternativer i 7. direktiv, der skal anvendes ved en dansk gennemførelseslovgivning, er det fundet mest hensigtsmæssigt ikke at overtage de i 7. direktiv opregnede koncernafgrænsningsregler, endsige de tekniske koncernregnskabsregler.

Udkastet har derfor lagt de nuværende regler om koncernafgrænsning og koncernregnskabsaflæggelse til grund, hvilket fremgår af den almindelige henvisning til årsregnskabsloven, der også omfatter denne lovs § 1, stk.

2, nr. 5 og 7 om koncernafgrænsning og kapitel 8 om koncernregnskabsaflægning.

For at fjerne enhver tvivl om rækkevidden af den anførte henvisning til årsregnskabslovens § 1, stk. 2, nr. 5, der atter henviser til aktie- og anpartsselskabslovens § 2, er det fundet nødvendigt at optage en forklarende bestemmelse i udkastets § 29, stk. 1. I denne særligt for koncernregnskabsaflægningenspligten affattede koncerndefinition fastslås, at et andelsselskab anses for moderselskab, hvis det har en forbindelse med en anden virksomhed, der svarer til den i aktieselskabslovens § 2 anførte forbindelse.

Andelsselskaber anses herefter som moderselskaber, når de dels ejer den absolutte stemmeflerhed, der er knyttet til medejerskab af en anden virksomheds egenkapital, f.eks. flertallet af de stemmer, der er knyttet til besiddelse af aktier eller anparter i et kapitalsselskab, dels kan påvises at have bestemmende indflydelse i kraft af besiddelse af andele i en anden virksomheds egenkapital uden dog at have absolut stemmeflerhed, eller har bestemmende indflydelse blot i kraft af en aftale med den pågældende virksomhed eller medejere af denne, samtidig med at selskabet har ret til en betydelig andel af virksomhedens driftsresultat, hvad enten dette giver sig udslag i overskudsandelen eller ved overførsler, der er forbundet med særlige fordele m.h.t. samhandel eller finansieringsmellemværender.

Det 7. selskabsretsdirektiv vil i det mindste medføre ændringer i ovenstående koncernkendetegn med henblik på koncernregnskabsaflægningen, dels af systematisk karakter, dels i form af materielle ændringer. For de sidstes vedkommende skal fremhæves, at betingelsen om moderselskabets andel i driftsresultatet vil bortfalde, jfr. direktivets art. 1. Der må derfor, når en gennemførelseslovgivning for 7. direktiv kommer på tale, også tages stilling til en ændring af dette udkasts § 29 for at tilgodese en hensigtsmæssig harmonisering af koncernreglerne.

Udkastets stk. 1 erstatter årsregnskabslovens § 1, stk. 2, nr. 5, så-

ledes at samme paragrafs stk. 2, nr. 7, finder tilsvarende anvendelse på sammenhænge, hvori et andelsselskab indgår. Herved har det været overflødigt at indføje en bestemmelse i lighed med aktieselskabslovens § 2, stk. 3.

Udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt at tage stilling til spørgsmålet om koncernregnskabspligt for vandrette koncerner.

Her tænkes navnlig på, at en del fællesforeninger i høj grad har en struktur, der minder om de i 7. direktivs art. 12 omhandlede koncernforhold (egentlige vandrette koncerner eller samarbejdskoncerner). Art. 12 er ikke obligatorisk for medlemsstaterne, og det vil ikke være hensigtsmæssigt at præjudicere den stillingtagen, der senere må tages med hensyn til anvendelse af 7. direktivs valgmuligheder, jfr. ovenfor.

Koncernforhold, hvori et andelsselskab er moderselskab, giver ikke anledning til nye problemer i forhold til årsregnskabsloven. Derimod kan der være tvivl om, hvorvidt et andelsselskab som dattervirksomhed falder ind under koncernbegrebet i § 29, stk. 1, dels fordi andelsselskaber ikke som kapitalselskaber giver rettigheder i forhold til indskudsstørrelse, dels fordi almindelig kooperativ tradition som udgangspunkt ikke giver bestemte medlemmer bestemmende indflydelse på andre medlemmers bekostning.

Imidlertid synes disse sædvaner ikke uden undtagelser i danske andelsselskaber, og det er derfor fundet rigtigst at tydeliggøre, at der kan være tale om koncernforhold med et andelsselskab som dattervirksomhed. Det er derfor i stk. 2 præciseret, at et andelsselskab, der er medlem af et andet andelsselskab, skal anses for at udgøre en koncern, hvis det på basis af vedtægterne eller som følge af særlige aftaler, f.eks. med de andre medlemmer, har bestemmende indflydelse og betydelig andel i det andet selskabs omsætning.

Til § 30

De bestående andelsselskaber frembyder mange variationer vedrørende kapitalforholdene, f.eks. med etablering af fast selskabskapital i lighed med indskudskapitalen i anpartsselskaber eller blot med garantikapital, der først tilflyder selskabet - eller dets kreditorer - i tilfælde af selskabets manglende evne til at opfylde kreditorernes krav.

Lovudkastet tilsigter ingen ændringer i aftalefriheden på dette område og indskrænker sig til i § 12 at fastsætte særlige regler for tilbagebetaling af indskud inden for rammerne af selskabets vedtægter.

Udkastets § 30 skal alene bestemme, hvorledes de forskellige kapitalformer og surrogater herfor skal optages i årsregnskabet og tager ikke stilling til kapitalformen, der fortsat vil være et vedtægtsanliggende.

Ved indskudskapital forstås efter sædvanlig selskabsretlig terminologi den del af egenkapitalen, der er fremskaffet ved direkte indskud fra selskabsdeltagerne, og som skal tjene til sikkerhed for kreditorernes krav ved insufficiens, således at overskudsuddelinger til deltagerne kun sker, når nettoaktiverne viser et større beløb end indskudskapitalen. Selv om indskudskapitalen i et andelsselskab, i modsætning til "kapitalselskaber" som aktie- og anpartsselskaber, ikke er udtryk for ejerskab til en holdsmæssig andel af nettoaktiverne, er det antaget, at andelskapital kan ligestilles med selskabskapital set fra den almindelige regnskabslægers side. Andelskapitalen rubriceres derfor i stk. 1 under årsregnskabslovens "Selskabskapital" på linie med indskudskapital.

Med indskud ligestilles de indbetalinger, som medlemmer har måttet foretage for at opfylde vedtægtsmæssige garanti-, kautions- eller andre økonomiske forpligtelser med bestemte beløb, der er påtaget som betingelse for medlemskabet. De nævnte forpligtelser anses derimod - blandt andet på grund af deres betingede karakter - ikke i sig selv som selskabskapital og indgår således ikke i årsregnskabet egenkapital, men

skal oplyses i noteform i tilknytning til balanceposten "Selskabskapital", jfr. stk. 4.

Udvalget har fundet, at ikke-indbetalt andelskapital, der først skal betales efter en årrække, ikke skal fradrages passivposten. Synspunktets rigtighed kan anfægtes ud fra den betragtning, at meget langfristede fordringer på indbetaling er af så uaktuel karakter, at fordringen ikke bør aktiveres og den ikke-indbetalte andel af selskabskapitalen ikke bør indgå i egenkapitalen. Man har imidlertid lagt vægt på, at andre langfristede finansielle aktiver kan aktiveres efter årsregnskabsloven, men har dog villet understrege postens lave likviditet ved at foreskrive optagelse af sådanne fordringer på indbetaling af andelskapital i en særlig hovedpost forrest under aktiverne, se stk. 3, 2. pkt. Derved vises aktivets særlige karakter i overensstemmelse med årsregnskabslovens princip om, at balancen opstilles efter det omvendte likviditetsprincip, d.v.s. med de mest likvide aktiver opført til sidst. Placeringen af denne hovedpost er i overensstemmelse med 4. direktivs art. 9 og 10, der har tilladt en sådan post (hovedpost A). Årsregnskabsloven indeholder ikke denne post, fordi restindbetaling her altid skal være foretaget senest et år efter registrering af stiftelse eller kapitalforhøjelse, hvorfor posten ikke fandtes nødvendig for aktie- og anpartsselskabers vedkommende.

Hovedreglen i danske andelsselskaber er, at andelskapitalen er variabel, idet vedtægterne kan tilsige medlemmerne ret til at få tilbagebetalt indskuddet eller en del heraf i tilfælde af udtræden, jfr. lovudkastets § 12, stk. 1. Kreditorerne har altså ikke nogen lovhjemlet forventning om, at den variable andelskapital fremover vil være til stede, og de er således ikke beskyttede på samme måde som i aktieselskabsloven ved særlig proklama og ret til opfyldelse eller sikkerhedsstillelse, se dog det særlige solvenskrav i udkastets § 12, stk. 2.

Det er imidlertid fundet hensigtsmæssigt at foreskrive en udsondring af den faste andelskapital i årsregnskabet, idet udkastets § 30, stk 2, foreskriver to underposter under hovedposten "Selskabskapital".

Af lovtekniske grunde er det fundet mest hensigtsmæssigt at definere sondringen ved en positiv angivelse af, hvad der skal benævnes fast andelskapital, d.v.s. indskud, der kun kan anvendes til tilbagebetaling ved opløsning eller ved minoritetsudløsning efter udkastets § 12, stk. 3.

Variabel og fast andelskapital oplyses således under hver sin arabertalspost. Der er efter årsregnskabslovens § 7, stk. 3, kun pligt til at anvende skemaposter, hvis der skal opføres beløb i posten. Et selskab, der alene har variabel andelskapital, kan således nøjes med at vise ét beløb under Selskabskapital med en kort benævnelse, der viser, at der er tale om variabel kapital.

Som nævnt oven for ad stk. 1, er det i stk. 3, forudsat, at der anvendes en særlig hovedpost for langfristede tilgodehavender på medlemmer for indbetaling på andelskapitalen. Kortfristede tilgodehavender på indbetaling optages i lighed med årsregnskabslovens regler for restindbetaling på aktie- eller indskudskapital under Omsætningsaktiverne: Tilgodehavender post 5 .

Stk. 4 omfatter medlemmers forpligtelser i henhold til vedtægterne såsom garantier, kautioner eller andre økonomiske forpligtelser, når disse er for et bestemt beløb og er betingelse for medlemskabet. Notekravet gælder tilsvarende, hvor allerede indtrådte medlemmer beslutter nye vedtægtsbestemmelser om medlemmernes pligt til at indgå på de omhandlede forpligtelser.

Af lovtekniske grunde bestemmes, at de omhandlede forpligtelser i årsregnskabet rubriceres som en noteoplysning under benævnelsen "medlemsgarantier". Så længe forpligtelsen ikke har ført til betalinger til eller for selskabet, anses forpligtelserne alle som eventualrettigheder for selskabet, som efter going concern forudsætningen i årsregnskabslovens § 26, stk. 1, nr. 1, ikke kan indgå i egenkapitalen, endsi ge andelskapitalen. Dette fremgår modsætningsvist af stk. 1, men det er anset for

vigtigt, at det samlede beløb af sådanne eventualrettigheder markeres i tilslutning til andelskapitalen, da der er behov for et absolut krav om oplysning over for kreditorer m.v. om tilstedeværelsen af sådanne med kreditrisikoen særligt forbundne eventualrettigheder. Manglende oplysning herom indicerer således, at sådanne rettigheder ikke forefindes. Det er derfor bestemt i stk. 4, 1. pkt., at noteoplysningen skal optages i umiddelbar tilknytning til balancen, evt. inden for linien, ud for posten "Selskabskapital".

Det er ingen særlig betingelse, at der foreligger garantibeviser eller lignende. Anvendelse af særlige dokumenter er her alene et spørgsmål om hensigtsmæssighed, der ofte vil være reguleret i vedtægterne.

I stk. 4, sidste punktum, præciseres, at selskabets anvendelse af de omhandlede forpligtelser som sikkerhed for selskabets eller eventuelle koncernvirksomheders gæld skal oplyses særskilt på linie med, hvad der gælder i årsregnskabslovens § 46, stk. 2, for sikkerhedsstillelser generelt set. Beløbet skal vises særskilt for sikkerhedsstillelse til fordel for selskabet selv, tilsammen for selskabets egne dattervirksomheder samt tilsammen for selskabets moder- og søstervirksomheder inden for en større koncern.

Til § 31

Udkastets stk. 1 fastsætter bestemmelser for poster i resultatopgørelsen, der har særlig betydning for andelsselskaber, og fastslår i stk. 2, at prisreguleringer skal fradrages eller lægges til i nettoomsætningen i lighed med, hvad der er tilfældet for prisnedslag.

Nr. 1 og 2 skal sikre, at disse for andelsselskaber karakteristiske poster opføres særskilt. Da medlemskontingenter hovedsageligt må opfattes som driftstilskud, skal de placeres under drift, medens **vedtægtsbestemte** renteudgifter af indbetalt andelskapital optages som finansiel udgift. Andelskapitalen forudsættes ikke forrentet uden særskilt vedtægtsmæssig

hjemmel, ligesom det er naturligt, at der ikke kan ske forrentning af ikke-indbetalt andelskapital.

Udkastets stk. 2 behandler særskilt spørgsmålet om behandlingen i 3rs-regnskabet af prisregulering på afregningspriser til medlemmerne. Det må anses for vigtigt, at der er den størst mulige sammenlignelighed mellem virksomheder, uanset deres forskellige retsform. For at sikre dette præciseres det, at nettoomsætningsbeløbet, jfr. årsregnskabslovens § 22, er restbeløbet efter at eventuelle efterbetalinger fra eller til de aftagende medlemmer er indregnet. Det bemærkes, at det ikke er anset for nødvendigt for den eksterne regnskabslæser at kunne aflæse afregningspriser og prisreguleringer af årsregnskabet, hvorfor der ikke er foreskrevet oplysninger herom. Årsregnskabslovens § 8 om forbud mod modregning af aktiver med passiver og indtægter med udgifter antages ikke at omfatte disse reguleringer, på samme måde som prisnedslag ikke skal fradrages åbent fra omsætningen, jfr. årsregnskabslovens § 22. Finder et selskab det hensigtsmæssigt at oplyse herom, kan det altid ske i noterne eller eventuelt i årsberetningen. Årsregnskabslovens § 25 gælder også for andelsselskaber, jfr. udkastets § 28, hvilket betyder, at blandt andet nettoomsætningen kan udelades i små og mellemstore andelsselskaber.

Medens prisreguleringer på nettoomsætningen forekommer ved tilbage- eller efterbetalinger til medlemmer, der aftager varer eller tjenesteydelser, vil det, hvor der er tale om efterbetalinger til medlemmer, der leverer råvarer m.v. til produktion, færdigvarer til videresalg eller leverer tjenesteydelser, også kunne være nødvendigt at regulere afregningsprisen - købsprisen - for disse ydelser. Dette giver sig udslag i såvel resultatopgørelsen som balancen. Købsprisreguleringen har således indflydelse på de efter årsregnskabslovens § 31, stk. 2, og til tider også § 27, stk. 2, definerede anskaffelsespriser på omsætningsaktiver henholdsvis anlægsaktiver. Købsprisen er det væsentligste element i anskaffelsesprisen. Herved reguleres f.eks. de under varebeholdninger optagne beløb for aktiver, der er købt fra medlemmer, ligesom reguleringen i resultatopgørelsen får betydning for forskydninger i varebeholdnin-

ger, der vil være påvirket af disses værdiansættelse, samt eksterne udgifter m.v.

Det bemærkes, at prisreguleringer forudsættes beregnede og senest besluttede på den ordinære generalforsamling, der godkender årsregnskabet. Det er i overensstemmelse med periodiseringsprincippet i årsregnskabslovens § 26, stk. 1, nr. 4, bestemt, at der alene er tale om de prisreguleringer, der vedrører årets salg til medlemmer, og som derved påvirker nettoomsætningen. Det faktiske tidspunkt for de med prisreguleringerne følgende betalinger har ikke betydning for, hvilke prisreguleringer, der skal medregnes. Sker betalingerne ikke umiddelbart, må der passiveres, henholdsvis aktiveres, gæld og tilgodehavender for de udestående beløb. Har der været vanskeligheder med en regulering, eventuelt fejlregninger, således at der må ske korrektion i det næste år, optages korrektionen dér som en ekstraordinær post i resultatopførelsen, jfr. årsregnskabslovens § 24.

Til § 32

Det er et almindeligt princip i dansk selskabslovgivning, at erhvervsdrivende virksomheder, der er baseret på en selskabsform uden personligt og solidarisk ansvar for deltagerne, skal have et nærmere fastsat minimalt kapitalgrundlag. Dette grundlag skal foreligge ved stiftelsen eller tilvejebringes i løbet af kort tid derefter, jfr. herved AL § 1, stk. 3, (300.000 kr.), § 11, stk. 2, og § 15 samt Anpartsselskabslovens § 1, stk. 3 (80.000 kr.), § 6, stk. 2, og § 11.

Andelsselskaber er traditionelt ikke kapitalselskaber og foreslås heller ikke gjort hertil. Dersom hæftelsen er personlig og solidarisk, stilles der intet krav om tilvejebringelse af nogen kapital. Er hæftelsen derimod begrænset, stilles der efter forslaget krav om en sikringskapital, men dette krav er af en anden art end det, der stilles efter aktie- og anpartsselskabslovene. Til forskel herfra kræves i intet tilfælde nogen effektiv indbetaling af et bestemt beløb, idet kravet altid vil kunne opfyl-

des gennem medlemsgarantier, også selv om disse ikke foreligger indbetalt. Sikringskapitalen kan således efter forslaget sammensættes meget frit, idet den kan bestå af

1. egenkapitalen, herunder andelskapitalen og indbetalte medlemsgarantier, jfr. § 30, stk. 1, dog med fradrag af opskrivningshæggelser og indtægtsført overskud fra datterselskaber udover udbytte.
2. ansvarlig lånekapital, det vil sige midler, der er tilvejebragt udefra, og som står tilbage for selskabets kreditorer, og
3. ikke-indbetalte medlemsgarantier med fradrag af sikkerhedsstillelser heri, jfr. § 30, stk. 3 og 4, hvadenten disse garantier skal indbetales i løbet af en kortere eller længere periode eller eventuelt slet ikke forventes at skulle indbetales ved den normale drift, når det dog fremgår af vedtægterne, at garantierne kan gøres gældende i tilfælde af selskabets økonomiske sammenbrud.

Sikringskapitalen skal være tilvejebragt ved selskabets anmeldelse til registrering, jfr. forslaget til § 5, stk. 3, og den skal altid forefindes, jfr. herved § 33.

Om sikringskapitalens størrelse er det foreslået i stk. 3, at den mindst skal udgøre 300.000 kr., i mindre selskaber, hvor balancen ikke overstiger 2 mio., dog kun 100.000. Størrelsesordenen korresponderer således i det væsentlige med aktie- og anpartslovgivningen. Til forskel herfra er der ikke foreslået noget krav om lovmæssig reservefond eller lignende. Når selskabet først er i drift, vil dets kreditværdighed kunne bedømmes på basis af regnskaberne, og forslaget tilsigter som allerede nævnt ingen tvungen kapitalakkumulering. Gode forretningsmæssige principper kan selvsagt tilsige, at der tilvejebringes en passende egenkapital, og en sådan vil ofte være nødvendig for at muliggøre en hensigtsmæssig lånefinansiering, men forslaget indeholder ingen specifikke krav i så henseende.

Til § 33

Sikringskapitalen skal som nævnt ad § 32 altid forefindes. Er dette ikke længere tilfældet - typisk fordi egenkapitalen er gået tabt, eller fordi man er kommet op over grænsen på 2 mio. kr. - påhviler det efter forslaget bestyrelsen at træffe de nødvendige foranstaltninger til reetablering heraf. Forslaget er beslægtet med princippet i AL § 69 a. Hvilke foranstaltninger, der bør træffes, afhænger af de nærmere omstændigheder, men en af de mulige foranstaltninger kan være, at medlemmerne indbetaler de fornødne midler eller påtager sig de fornødne garantier. Kan der ikke fremskaffes de udkrævede midler eller garantier, må bestyrelsen efter omstændighederne stille forslag om selskabets opløsning. Bestyrelsen vil kunne pådrage sig et personligt ansvar, dersom den ikke opfylder sin handlepligt, jfr. herved § 18, stk. 1, § 36 og § 58.

Selv om sikringskapitalen i princippet til stadighed skal forefindes, påhviler det dog under normale forhold kun bestyrelsen at konstatere dette forhold på de tidspunkter, hvor dette er naturligt og rimeligt, typisk i forbindelse med regnskabsaflæggelsen.

Til § 34

Bestemmelsen indebærer, at der altid skal forefindes en medlemsfortegnelse og angiver, hvem der har adgang hertil.

Der foreslås derimod ikke lovregler om selskabets oplysningspligt over for medlemmerne vedrørende det enkelte medlems økonomiske forpligtelser. Det vil ofte være naturligt, at der optages bestemmelser herom i vedtægterne, ligesom en ordentlig forretningsførelse selvsagt tilsiger, at der altid skal kunne gives det enkelte medlem de for ham relevante oplysninger af økonomisk art, f.eks. i forbindelse med udtræden. Det er imidlertid vanskeligt at give en generel regel herom og at afgrænse den således, at den ikke pålægger selskabet urimelige byrder.

Til § 35

Til § 35, stk. 1. Andelselskabers årsregnskab skal revideres af en eller flere revisorer, der vælges af medlemmerne i henhold til vedtægterne, jfr. herved forslaget § 5, stk. 2, nr. 7. Revisors opgaver tilsi-ger, at denne opfylder revisorlovenes krav til kvalifikationer og uaf-hængighed. Der stilles derfor krav om, at mindst en af revisorerne skal være statsautoriseret eller registreret revisor. Reglen svarer til aktiesel-skabslovens § 83, stk. 2, og LEF § 27, stk. 4.

Til § 35, stk. 2. Bestemmelsen korresponderer med aktieselskabslovens § 88, stk. 1, og LEF § 34, stk. 1, 1. pkt. Bestemmelsen angiver de almindelige retningslinier for revisionens udførelse gennem en generel henvisning til de krav, der følger af den retlige standard "god revisions-skik". For så vidt angår revision og granskning finder endvidere aktiesel-skabslovens bestemmelser i kapitel 11 anvendelse med de nødvendige til-pasninger.

Til Kapitel 6

Til § 36

Bestemmelserne indeholder en henvisning til dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar for skadegørende handlinger. Man har imidlertid - ligesom i de øvrige selskabslove, jfr. AL §§ 140-46 - lagt vægt på at fremhæve det erstatningsansvar, der påhviler medlemmer af et andels-selskabs bestyrelse og direktion, eller den der beklæder andet lignende hverv eller stilling samt revisor. Bestemmelsen omfatter ikke kun de nævnte personers ansvar over for selskabet, men også erstatningsansva-ret over for selskabets medlemmer, selskabets kreditorer og trediemand.

Bestemmelsen indeholder i stk. 3 en adgang til at nedsætte erstatningen under visse, nærmere angivne omstændigheder. Set på baggrund af den

nyligt gennemførte almindelige adgang til at lempe erstatningsansvar, jfr. § 24 i lov om erstatningsansvar som senest ændret ved lov 618/19.12.1984, kan bestemmelsen synes overflødig. Erstatningsansvarsloven har imidlertid ikke ophævet den ganske tilsvarende lempelsesregel i AL § 143, stk. 1, og da de erstatningsretlige normer synes at burde være ensartede på hele det selskabsretlige område, har udvalget fundet det rigtigst, at også nærværende lov indeholder en lempelsesregel. De hensyn, der skal tages ved anvendelse af regler om lempelse af erstatningsansvar, er i øvrigt noget forskelligartede, alt efter hvilket livsområde erstatningsansvaret er pådraget i. Der kan derfor være god mening i at opretholde særlige normer for lempelse af erstatningsansvar i forbindelse med selskabsretlige forhold.

Til Kapitel 7

Reglerne om opløsning vedrører som udgangspunkt alene opløsning af solvente andelsselskaber. Udkastets bestemmelser korresponderer her med AL §§ 116-128. Ved opløsning af insolvente selskaber benyttes konkurslovens regler, jfr. herved udkastets §§ 47 og 48.

Til § 37

Hovedreglen er, at det er medlemmerne, der på generalforsamlingen tager beslutning om selskabets opløsning.

Til § 37, stk. 2. Når opløsningen er påbudt i lov eller selskabets vedtægter, kræves kun simpelt flertal. Af henvisningen til § 26 fremgår, at vedtægterne kan stille større krav om majoriteten til beslutning om opløsning. I andre opløsningstilfælde kræves der to trediedels majoritet, jfr. henvisningen til § 27, stk. 1 og 3. Også her kan vedtægterne indeholde skærpede krav til beslutningens vedtagelse.

Til stk. 3 og 4. Beslutningen om likvidation skal anmeldes til A-regi-

steret inden fjorten dage og selskabet skal beholde sit navn med tilføjelsen "i likvidation".

Til § 38

Bliver opløsning ikke vedtaget i tilfælde, hvor den skal finde sted ifølge lov eller selskabets vedtægter, eller undlader man at vælge likvidator, er det efter bestemmelsen i § 38 overregistrators opgave at skride ind og begære selskabet opløst af skifteretten. Efter stk. 2 skal overregistrators beslutning offentliggøres i Statstidende, og beslutningen kan ikke rekurreres. Ifølge stk. 3 udnævner skifteretten en eller flere likvidatorer. Viser det sig, at selskabets midler ikke kan dække omkostningerne, dækkes disse af statskassen.

Til § 39

Af bestemmelsen fremgår, at såfremt et andelsselskab ikke rettidigt og efter en af overregistrator fastsat frist indsender årsregnskab til A-regi-steret, kan overregistrator foranledige selskabet opløst af skifteretten. Det søges herved at sikre en nøje efterlevelse af fristen for indsendelse af regnskab, der er en forudsætning for, at offentligheden kan få en aktuel indsigt i selskabernes regnskabsforhold.

Endvidere foreslåes en bestemmelse om, at tilsidesættelse af kravet om valg af revisor sidestilles med manglende lovlig eller vedtægtsmæssig ledelse som opløsningsgrund.

Til § 40

Til § 40, stk. 1. Det fastslås, at generalforsamlingen vælger en eller flere likvidatorer, der står for den praktiske gennemførelse af likvidationen. Beslutningen om likvidation aktualiserer medlemmernes eventuelle

hæftelse, jfr. § 2, stk. 2, og likvidator kan således gøre den personlige hæftelse gældende.

Til § 40, stk. 2 og 3. Bestemmelsen i stk. 2 er en minoritetsbeskyttelse, og i stk. 3 fastslås det, at generalforsamlingen kan overlade det til skifteretten at udnævne likvidatorer.

Til § 41

Bestemmelsen korresponderer med AL § 121.

Til § 42

Medlemmerne skal have oplysning om selskabets økonomiske stilling ved likvidationens begyndelse gennem et åbningsregnskab for likvidationen.

Til § 43

Bestemmelsen omhandler i stk. 1 udstedelse af proklama og i stk. 2 foreskrives, hvorledes kreditor skal forholde sig, hvis likvidator nægter at anerkende en anmeldt fordring. Stk. 3 omhandler efterudlodning til fordringer, der anmeldes, efter at boet er optaget til slutning.

Til § 44

Medlemsudlodningen har alene relation til aktuelle medlemmer, jfr. medlemsfortegnelsen. Om tidligere udtrådte medlemmer henvises til § 12, stk. 1.

Til § 45

Bestemmelsen korresponderer med AL § 125.

Til § 46

Bestemmelsen giver nærmere regler om fremgangsmåden, såfremt likvidationen ønskes afsluttet med, at selskabet træder i virksomhed påny. Det foreskrives, at generalforsamlingsbeslutningen skal vedtages under iagttagelse af forskrifterne i § 27, stk. 1 og 2, d.v.s., at beslutningen skal tiltrædes af mindst to trediedele af de medlemmer, der er til stede på generalforsamlingen, medmindre vedtægerne har stillet skærpede krav.

Til § 47

Bestemmelsen, der korresponderer med AL § 127, fastsætter, hvem der kan indgive konkursbegæring.

Fremgangsmåden iøvrigt ved opløsning af et insolvent andelsselskab reguleres af konkurslovens regler.

Til § 48

Bestemmelsen korresponderer med AL § 128.

Til Kapitel 8

Bestemmelserne er udformet ad modum AL §§ 134 og 134 a-i. For at smidiggøre andelsselskabernes adgang til fusion har man dog undladt at stille krav om udarbejdelse af fusionsregnskaber og udenforståendes med-

virken, jfr. udkastets § 51, stk. 2, sammenholdt med AL § 134b, stk. 2, (fusionsregnskab) og § 134c (uvildige vurderingsmænd).

Til § 49

Den foreslåede fusionsdefinition er udformet i overensstemmelse med den traditionelle opfattelse af fusion. Fusionsreglerne bygger på princippet om universalsuccession, og bestemmelserne tilsigter især at sikre medlemmerne og kreditorerne ved sammenlægning af selskaber.

Bestemmelsen i stk. 2 knytter fusionsreglerne i de forskellige selskabslove sammen, således at det eksempelvis ikke er nødvendigt at likvidere et aktieselskab, dersom der ønskes en fusion mellem dette og et andelsselskab.

Til § 50

Den formelle fremgangsmåde ved fusion indledes med, at de fusionerende selskabers bestyrelser udarbejder en fælles fusionsplan. Der er ikke fastsat særlige regler for beslutningsproceduren, og de almindelige regler i §§ 20 og 21 finder således anvendelse, medmindre andet er foreskrevet i vedtægterne. Fusionsplanen skal senest en måned efter underskrivelsen indsendes til A-registeret og bekendtgøres i Statstidende, jfr. herved § 52.

Til § 51

Til § 51, stk. 1. Udover selskabernes fælles fusionsplan, jfr. § 50, skal hvert enkelt selskabs bestyrelse udarbejde en **særskilt fusionsredegørelse**, i hvilken bestyrelsen skal forklare og begrunde fusionsplanen af hensyn til dette selskabs medlemmer, arbejdstagere og kreditorer.

Til § 51, stk. 2. For at smidiggøre andelsselskabernes adgang til fusion har man undladt at stille krav om udarbejdelse af særskilte fusionsregnskaber og medvirken af sagkyndige vurderingsmænd. I stedet skal selskabernes revisorer underskrive en erklæring om eventuelle forringelser for selskabets kreditors fyldestgørelsesmulighed. Der påhviler således revisionen et selvstændigt ansvar i fusionssituationen, hvilket kan føre til, at revisionen stiller krav om udarbejdelse af opdaterede fusionsregnskaber. I praksis vil der dog ofte ikke være nogen tvivl om selskabernes betalingsevne, og i disse tilfælde synes et obligatorisk krav om fusionsregnskab at være unødigt belastende, navnlig for de meget store selskaber, der typisk er de fortsættende.

Til § 52

Det foreslås, at hvert selskab, der er omfattet af fusionen senest en måned efter fusionsplanens underskrivelse indsender en genpart af fusionsplanen med dertil hørende redegørelse og revisorerklæring til A-registeret, som herefter foretager en bekendtgørelse i Statstidende om modtagelsen. Registeret redegør i samme indrykning for kreditorernes rettigheder, hvis revisorerklæringen har skønnet, at fusionen kan antages at medføre en forringelse af mulighed for fyldestgørelse af kreditorerne i det enkelte selskab. På tidspunktet for bekendtgørelsen får kreditorerne dels kundskab om den planlagte fusion, dels åbnes der mulighed for, at de i A-registeret kan gøre sig bekendt med de indsendte dokumenter. Når revisorerklæringen, jfr. § 51, stk. 2, skønner, at kreditorernes fyldestgørelsesmulighed forringes ved fusionen, skal bekendtgørelsen indeholde oplysning herom. Registeret skal i sin bekendtgørelse tillige oplyse, at kreditorerne kan kræve sikkerhed for uforfaldne, ikke sikrede krav og betaling af forfaldne krav, at krav skal anmeldes inden en måned efter, at beslutningen om fusion er truffet i alle de fusionerende selskaber, jfr. herved § 54, og at kreditor kan forlange dette tidspunkt oplyst, jfr. § 53, stk. 4.

Til § 53

Til § 53, stk. 1. I et ophørende selskab, kan alene medlemmerne på en generalforsamling vedtage en fusion. Gennem henvisningen til § 27 kræves det, at beslutningen skal tiltrædes af mindst to trediedele af de medlemmer, der er til stede på generalforsamlingen. Herudover skal yderligere opfyldes de særlige regler, som vedtægterne måtte kræve med hensyn til fusion. Er udlodning i et likviderende selskab påbegyndt, kan selskabet ikke ophøre ved fusion. Dette er en naturlig følge af, at udlodning ikke må påbegyndes før kreditorerne er betalt, jfr. § 44, stk. 2.

Til § 53, stk. 2. I det fortsættende selskab har man fundet det hensigtsmæssigt at tillade, at generalforsamling undlades i tilfælde, hvor en vedtægtsændring alene er påkrævet for at optage et ophørende selskabs navn eller binavn som binavn i det fortsættende selskabs firma.

Til § 53, stk. 3. Af hensyn til de særlige kreditorbeskyttelsesregler, der er indeholdt i fusionsbestemmelserne, skal modtagelsen af fusionsplanen og revisorerklæringen være offentliggjort senest en måned før den besluttende generalforsamling.

Til § 53, stk. 4 og 5. Fristen i stk. 4 skal ses i sammenhæng med fristen for afholdelse af generalforsamling i stk. 3. Stk. 4 er en ret for medlemmerne. En tilsvarende ret eksisterer ikke for kreditorerne. Stk. 5 giver kreditorerne ret til at få oplyst tidspunktet for, hvornår beslutningen om fusion er truffet i alle selskaber. Baggrunden herfor er, at kreditorerne i henhold til § 54 skal anmelde deres krav i de respektive selskaber inden en måned efter, at beslutningen om fusion er truffet.

Til § 54

Beskyttelsen af kreditorerne vedrører såvel det ophørende som det fort-

sætteride selskabs kreditorer. I de tilfælde, hvor det i revisorerklæringen ikke antages, at der sker forringelse af kreditorernes stilling i det enkelte selskab, skal A-registeret ikke henlede disse kreditorers opmærksomhed på rettighederne efter §§ 53 og 54.

Til § 55

Fusionen træder i kraft, når den er besluttet i alle de fusionerende selskaber, hvad enten beslutningen træffes af generalforsamlingen eller bestyrelsen. Af hensyn til beskyttelsen af kreditorer og medlemmer, skal krav ifølge § 12, stk. 3, (jfr. § 53, stk. 1), og § 54 være afgjort, før fusionens retsvirkninger kan indtræde. Det fremgår endvidere, at det eller de ophørende selskabers formue fra tidspunktet for fusionens ikrafttræden anses for overgået som helhed til det fortsættende selskab, idet det eller de ophørende selskaber samtidig opløses, og medlemmerne bliver medlemmer i det fortsættende selskab.

Til § 56

Fusionen skal anmeldes til A-registeret af hvert selskab eller af det fortsættende selskab på de ophørende selskabers vegne.

Til Kapitel 9.

Straffebestemmelserne er udformet i overensstemmelse med sædvanlig praksis inden for selskabslovgivningen. § 57 korresponderer således med AL § 160, og § 58 med AL § 161, stk. 1 og 3.

Til Kapitel 10.

De foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelser tilsigter en smidig indførelse

af loven. Igangværende andelsselskaber får således i henhold til udkastets § 61 en frist på seks måneder til at indgive anmeldelse, og lovens materielle regler skal først efterleves to år efter ikrafttrædelsen, jfr. nærmere udkastets § 62, stk. 1, nr. 2 og 3. Herved åbnes der mulighed for at foretage de fornødne tilpasninger, herunder eventuelle vedtægtsændringer, i et rimeligt tempo. Er der tale om nødvendige vedtægtsændringer, foreslås der en særlig procedure herfor i § 62, stk. 2.

Andelsselskaber, der stiftes efter ikrafttrædelsen, skal fra stiftelsen følge lovens regler.

Kapitel VII.

Mindretallets udkast til lov
om andelsselskaber.

Et mindretal bestående af H. Hasle Nielsen, Arne Jørgensen, J. Broe Pedersen, og Uffe Lind Rasmussen kan ikke tilslutte sig flertallets lovudkast med bemærkninger.

H. Hasle Nielsen har fremlagt et lovudkast med tilhørende bemærkninger.

Arne Jørgensen er enig i H. Hasle Niensens lovudkast og bemærkninger dertil, dog således at bestemmelserne i § 8 om medarbejderrepræsentation affattes som nævnt på side 158.

J. Broe Pedersen og Uffe Lind Rasmussen finder, at de betragtninger, der blev fremført af erhvervsorganisationernes repræsentanter i betænkning 937 om lovgivning om kommanditselskaber, også gælder for andelsselskaber. Disse medlemmer finder således ikke, at der er dokumenteret behov for en så omfattende og relativt detaljeret lovgivning, som foreslået af flertallet. En sådan lovgivning vil føre til uforholdsmæssige vanskeligheder og besvær for erhvervslivet samt have en væsentlig forøgelse af offentlige og private udgifter til følge.

Andelsselskaber anvendes ligesom kommanditsselskaber i situationer, der er atypiske og forskelligartede og er derfor vanskelige at regulere, idet en lovgivning nødvendigvis må bygge på generelle regler for typiske tilfælde. De organisationer, disse medlemmer repræsenterer, har fastholdt disse betragtninger i forbindelse med Industriministeriets forberedende arbejde vedrørende en lovgivning for kommanditselskaber og har udarbejdet et alternativt forslag herom, der sikrer, at selskabsdeltagerne bevarer muligheden for gennem vedtægterne selv at regulere de fleste forhold omkring selskabet.

En kommende lovgivning om andelsselskaber bør udformes efter de samme retningslinier. Det af H. Hasle Nielsen fremlagte lovudkast er udarbejdet i overensstemmelse hermed, og J. Brøe Pedersen og Uffe Lind Rasmussen kan derfor støtte dette lovudkast.

1.1. Lovudkastet

Forslag fra H. Hasle Nielsen
til en lov om erhvervsdrivende
andelsvirksomheder.

Lovens anvendelsesområde.

§ 1. Denne lov gælder for erhvervsdrivende andelsforeninger og for erhvervsdrivende andelsselskaber. Loven omfatter kun andelsvirksomheder, hvis egenkapital ved et regnskabsårs udløb udgør, eller hvis omsætning i året har udgjort, mere end 1 million kr. En andelsvirksomhed, der ikke i 3 på hinanden følgende år når dette tal i egenkapital eller omsætning, ophører at være omfattet af loven.

Stk. 2. Ved erhvervsdrivende andelsforeninger og erhvervsdrivende andelsselskaber forstås erhvervsdrivende andelsvirksomheder, hvis formål er at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser gennem deres deltagelse i andelsvirksomheden som leverandører, aftagere eller på anden lignende måde, og hvor andelsvirksomhedens afkast - bortset fra normal forrentning af en indskudt kapital - enten fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen eller forbliver indestående i andelsvirksomheden.

Stk. 3. Loven omfatter ikke andelsboligforeninger og andre særlige andelsvirksomheder, hvis organisation eller afsætning er undergivet anden særlig lovgivning.

Navn.

§ 2. De af denne lov omfattende erhvervsdrivende andelsvirksomheder er pligtige og eneberettigede til i deres navn at benytte betegnelsen erhvervsdrivende andelsforening eller erhvervsdrivende andelsselskab og som forkortelse heraf betegnelsen e.a. eller, såfremt hæftelsen ikke er personlig, a.m.b.a.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheders navne skal tydeligt adskille

sig fra hinanden. Navnet må ikke være egnet til at vildlede, og der må ikke i navnet optages slægtsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn o. lign., som ikke tilkommer andelsvirksomheden, eller noget som kan forveksles hermed.

5tk. 3. I øvrigt finder bestemmelserne i stk. 1 og 2 tilsvarende anvendelse på erhvervsdrivende andelsvirksomheders binavne. Benyttes et binavn, skal hovednavnet tilføjes i parentes.

Registrering.

§ 3. En erhvervsdrivende andelsvirksomhed, herunder andelsvirksomhedens adresse, skal anmeldes til registrering i Andels-Registeret inden 1 måned efter andelsvirksomhedens stiftelse. Med anmeldelsen skal følge et eksemplar af andelsvirksomhedens vedtægter.

Stk. 2. Ændring af vedtægterne eller af adresse skal ligeledes anmeldes til registrering. Anmeldelse af ændringen skal indsendes til Andels-Registeret inden 1 måned efter, at den er vedtaget.

Stk. 3. Andels-Registeret kan kræve sig meddelt de oplysninger, som er nødvendige til afgørelse af, om en andelsvirksomhed er omfattet af loven.

Vedtægt.

§ 4. Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om:

- 1) Andelsvirksomhedens navn og eventuelle binavn
- 2) Den kommune her i landet, hvor andelsvirksomheden skal have hjemsted (hovedkontor)
- 3) Andelsvirksomhedens formål
- 4) Hæftelsen for andelsvirksomhedens forpligtelser, herunder om medlemmerne hæfter for forpligtelserne, samt om denne hæftelse er begrænset eller ubegrænset, og om hvordan hæftelsen kan gøres gældende
- 5) Valg af andelsvirksomhedens bestyrelse

- 6) Af hvem andelsvirksomheden kan forpligtes ved retshandel (tegningsret)
- 7) Andelsvirksomhedens regnskabsår og godkendelse af dens årsregnskab
- 8) Valg af en eller flere revisorer og om revisorerens valgperiode
- 9) Betingelser for medlemskab, herunder adgangen til indtræden i og udtræden af andelsvirksomheden
- 10) Ændring af vedtægterne
- 11) Andelsvirksomhedens ophør.

Andelsvirksomhedens ledelse.

§ 5. De personer, som er valgt til bestyrelsen eller er udnævnt til direktør (forretningsfører), skal anmeldes til Andels-Registeret med fulde navn, stilling og bopæl inden 1 måned efter valget eller udnævnelsen. Det samme gælder andelsvirksomhedens revisorer og prokurister.

Stk. 2. Valg af bestyrelse og godkendelse af årsregnskab sker på en generalforsamling, delegeretmøde eller lignende medlemsrepræsentation.

§ 6. En retshandel, der er indgået på andelsvirksomhedens vegne af nogen, der efter vedtægterne har tegningsret, forpligter andelsvirksomheden, med mindre:

- 1) den eller de tegningsberettigede har tilsidesat bestemmelser i vedtægterne om, at bestemt angivne retshandler skal forelægges medlemmerne til godkendelse, eller
- 2) retshandelen falder uden for andelsvirksomhedens formål, og andelsvirksomheden godtgør, at trediemand vidste dette, eller at det ikke kunne være ham ubekendt.

Minoritetsbeskyttelse.

§ 7. Andelsvirksomheden ledes efter de i vedtægterne fastsatte regler i overensstemmelse med andelsvirksomhedens formål og under rimeligt hensyn til alle medlemmernes interesser.

Stk. 2. Et medlem kan udtræde uden at iagttage vedtægternes bestemmelser om opsigelse, såfremt der gennemføres ændringer af vedtægterne, som kan føre til indgribende forandringer af medlemmets forhold til andelsvirksomheden. Andelsvirksomheden yder et medlem, som udtræder på grund af indgribende forandringer, et beløb, der fastsættes i overensstemmelse med regler i vedtægterne herom. I mangel af sådanne regler kan der tillægges den udtrædende et beløb opgjort i overensstemmelse med sædvane i andelsvirksomheder af tilsvarende art.

Medarbejderrepræsentation.

§ 8. I andelsvirksomheder, som i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt 50 eller flere medarbejdere, skal bestyrelsen afholde en afstemning, ved hvilken medarbejderne i andelsvirksomheden kan beslutte, om de ønsker at vælge medlemmer til andelsvirksomhedens ledelse.

Stk. 2. Medarbejderne i de i stk. 1 nævnte andelsvirksomheder har ret til at vælge to medlemmer af bestyrelsen, og medarbejderne har ligeledes ret til at vælge et i vedtægterne fastsat antal medlemmer, dog mindst tre, af repræsentantskab, delegeretforsamling eller lignende forsamling, dersom en sådan findes. De af medarbejderne valgte medlemmer af bestyrelse, repræsentantskab og lignende har samme rettigheder og pligter som de øvrige medlemmer.

Stk. 3. Et af medarbejderne valgt medlem af bestyrelse, repræsentantskab eller lignende kan til enhver tid afsættes af de stemmeberettigede medarbejdere med simpelt stemmeflertal.

Stk. 4. Ophører et medarbejdervalgt medlems hverv før udløbet af valgperioden, fordi han ikke længere er ansat i andelsvirksomheden eller af andre grunde, og er der ingen suppleant til at indtræde i hans sted, skal de øvrige medlemmer af bestyrelsen foranledige valg af et nyt medlem for det afgåede medlems resterende valgperiode.

Stk. 5. De nærmere regler om valgret, valgbarhed og afholdelsen af valg fastsættes i et valgregulativ, der vedtages efter reglerne om ændring af vedtægterne.

Stk. 6. Det kan i vedtægterne bestemmes, at valg til bestyrelse og repræsentantskab foretages således, at medarbejderne vælger medlemmer

af repræsentantskabet, og repræsentantskabet vælger medlemmerne til bestyrelsen blandt de medarbejdervalgte repræsentantskabsmedlemmer. En vedtægtsbestemmelse herom skal godkendes af et flertal af medarbejderne, og bestemmelsen kan ligeledes af et flertal af medarbejdere, med et varsel af ét år før en valgperiodes udløb, kræves ophævet.

Årsregnskab og revision.

§ 9. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal for hvert regnskabsår udarbejde et årsregnskab og en årsberetning.

Stk. 2. Årsregnskabet skal revideres af en eller flere revisorer valgt af medlemmerne efter reglerne i vedtægterne herom. Mindst en af revisorerne skal være statsautoriseret eller registreret revisor. Revisionen skal foretages i overensstemmelse med god revisionskik.

Stk. 3. Det reviderede årsregnskab og årsberetningen indsendes en måned efter godkendelsen og senest syv måneder efter regnskabsårets udløb til Andels-Registeret tillige med en udskrift af godkendelsen og eventuelle ændringer eller beslutninger om tillæg til regnskabsåret. Årsregnskabet og årsberetningen offentliggøres i overensstemmelse med de i medfør af § 64, stk. 1, i Årsregnskabsloven fastsatte regler.

Stk. 4. Bestemmelserne i Årsregnskabsloven om indhold af årsregnskab og årsberetning og bestemmelserne i Aktieselskabslovens kapitel 11 om revision og granskning finder med de fornødne tilpasninger tilsvarende anvendelse i erhvervsdrivende andelsvirksomheder. De i Aktieselskabslovens § 82, stk. 2 og § 95, stk. 2, nævnte stemmetal af 10 og 25 pct. beregnes i overensstemmelse med reglerne i vedtægterne om medlemmernes eller deltagernes stemmeret.

Ansvar.

§ 10. Den, der er medlem af bestyrelsen, er direktør eller beklæder andet lignende hverv eller stilling, er pligtig at erstatte den skade, som han uagtsomt eller forsætligt forvolder under udførelsen af hvervet eller stillingen.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn

til revisorer. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, hvem revisionen er overdraget, erstatningsansvarlige.

Stk. 3. Erstatningen kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

5tk. 4. Sag med påstand om erstatning efter denne bestemmelse kan anlægges ved retten på det sted, hvor andelsvirksomheden har sit hjemsted.

Bekendtgørelse.

§ 11. Registreringer og modtagelse af årsregnskaber skal straks bekendtgøres i Statstidende. Registreringer og anmeldelser med bilag er offentligt tilgængelige.

Stk. 2. Det, som er blevet bekendtgjort i Statstidende, anses for at være kommet til trediemands kundskab.

Stk. 3. Så længe bekendtgørelse i Statstidende ikke har fundet sted, kan ændringer, der skal anmeldes og bekendtgøres, ikke gøres gældende imod trediemand, medmindre det bevises, at han har haft kundskab herom. Den omstændighed, at et sådant forhold endnu ikke er bekendtgjort, hindrer ikke trediemand i at gøre forholdet gældende.

Stk. 4. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem indholdet af bekendtgørelsen i Statstidende og indholdet af registeret kan andelsvirksomheden ikke gøre den bekendtgjorte tekst gældende mod trediemand. Denne kan derimod gøre den bekendtgjorte tekst gældende over for andelsvirksomheden, medmindre det bevises, at han kendte registerets indhold.

Stk. 5. Andels-Registeret føres som en afdeling af Registeret for Selskaber og Foreninger.

§ 12. På erhvervsdrivende andelsvirksomheders breve og andre forretningspapirer skal angives andelsvirksomhedens navn, hjemsted (hovedkontor) samt det registreringsnummer, hvorunder den er indført i Andels-Registeret.

§ 13. Industriministeren kan fastsætte nærmere regler om indholdet og

indgivelse af anmeldelser, indsendelse af årsregnskaber m.v., registrering, udskrifter og bekendtgørelser samt om afgifter. Andels-Registeret har udpantningsret for afgifterne.

§ 14. Spørgsmålet om udslettelse af en registrering på grund af krænkelse af nogens ret hører under domstolene. Sag herom skal anlægges mod andelsvirksomheden senest 6 måneder efter bekendtgørelsen af registreringen i Statstidende.

Stk. 2. Andre afgørelser, der træffes af Andels-Registeret, kan inden een måned indbringes for industriministeren. Sag om prøvelse af afgørelser truffet af Andels-Registeret eller af industriministeren skal anlægges inden seks måneder.

§ 15. Bestemmelserne i lov nr. 23 af 1. marts 1889 om handelsregistre, firma og prokura om anmeldelse til handelsregistre og i lov nr. 100 af 31. marts 1926 om Forenings-Registeret finder ikke anvendelse på erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der er omfattet af denne lov.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der optages i Andels-Registeret, slettes af Handels-Registeret eller Forenings-Registeret, og dokumenter vedrørende en sådan forening overføres til Andels-Registeret.

Straffebestemmelser.

§ 16. Overtrædelser af § 2, § 3, § 5, § 9 og § 12 straffes med bøde. På samme måde straffes medlemmer af bestyrelse, repræsentation og lignende forsamlinger, direktør og revisor, hvis de ubeføjet røber, hvad de under udførelsen af deres hverv har fået kundskab om.

Stk. 2. Undlader ledelsen af en erhvervsdrivende andelsvirksomhed at efterkomme de pligter, der påhviler den i forhold til Andels-Registeret i medfør af denne lov eller regler, hvortil denne lov henviser, kan Overregistrator pålægge de pågældende daglige eller ugentlige bøder som tvangsmiddel.

Ikrafttrædelsesbestemmelser.

§ 17. Loven træder i kraft den Bestående erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal oprette vedtægter og indgive anmeldelse til Andels-Registeret i overensstemmelse med §§ 3-5 inden 12 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal aflægge regnskab efter reglerne i denne lov for regnskabsår, der begynder 12 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de ændringer, der følger af de særlige færøske og grønlandske forhold.

1.2. Bemærkninger til lovudkastet

Bemærkninger til lov om erhvervsdrivende andelsvirksomheder

Erhvervsvirksomhed kan drives i forskellige retlige former, f.eks. som aktieselskab, anpartsselskab, kommanditselskab, interessentskab, enkeltmandsfirmas, eller som andelsforening eller -selskab.

Andelsformen er meget udbredt i landbruget; den anvendes i betydelig udstrækning i butikshandelen (brugsforeninger) og benyttes også i et vist omfang af andre virksomheder. Andelsformen adskiller sig på afgørende måde fra andre virksomhedsformer. Karakteristisk for andelsforeninger og -selskaber er, at andelsvirksomheden udøves i et samarbejde mellem deltagerne. Andelsvirksomheder er foreninger. Andelsvirksomhedens kunder som leverandører eller aftagere er medlemmer af foreningen. Et andelsmejeri eller andelsslagteri's medlemmer er leverandører og i et vist omfang også andelsvirksomhedens aftagere. Sammenfald mellem medlemskab og deltagelse i andelsvirksomheden som leverandør eller aftager og andelsvirksomhedens karakter af forening præger retsstillingen på afgørende måde.

Interessen som deltager i en andelsvirksomhed er ikke en interesse i at opnå et afkast og en værdistigning af et investeret beløb, men er en interesse i, at andelsvirksomheden på bedst mulige måde kan fungere som leverandør af varer, som forarbejder af produkter etc. Andelsvirksomhedens formue tilhører foreningen og dermed dem, der til enhver tid er medlemmer af foreningen. Beskyttelsen af det enkelte medlems rettigheder ligger først og fremmest i, at andelsvirksomheden drives som en demokratisk forening, hvor hvert medlem har samme ret og i almindelighed én stemme. Den retlige organisation af andelsvirksomheder er imidlertid ikke som andre virksomhedsformer - navnlig anpartsselskabet og aktieselskabet - ganske ens i alle virksomheder. Hver andelsvirksomhed har hidtil haft frihed til at finde frem til de regler, der passer

bedst, og vedtægterne for de eksisterende andelsvirksomheder viser derfor en broget mangfoldighed af ordninger både med hensyn til organisation, med hensyn til afholdelse af møder i de forskellige organer og disses kompetencer, med hensyn til afstemninger (quorum, majoritet etc.) og med hensyn til det økonomiske mellemværende mellem medlemmer og andelsvirksomhed. Den frihed, der hidtil har hersket i andelsbevægelsen, har givet plads for initiativ og for respekt for den enkelte andelsvirksomheds egenart. Friheden er et centralt og værdifuldt led i andelstanken.

Friheden til i vedtægterne at udforme andelsvirksomheders organisation i overensstemmelse med medlemmernes ønsker og interesser har ikke været nogen gene, hverken på den måde at medlemmernes rettigheder ikke er blevet respekteret, eller at udenforståendes rettigheder er blevet gået for nær. Kun sjældent har opståede divergenser ikke kunne løses i mindelighed, og de få tvister, som har måttet forelægges domstolene, har dér kunnet finde en rimelig løsning med hensyntagen til andelsvirksomhedernes særpræg og til de særlige forhold i den enkelte andelsvirksomhed. Domstolene har haft en heldig hånd på dette område, og den foreliggende retspraksis danner i dag en god baggrund for løsning - oftest i mindelighed - af tvivlsspørgsmål.

Retssager i andelsvirksomheder er sjældne. Erfaringen viser, at det hyppigere er nødvendigt for aktie- og anpartsselskaber at søge problemer løst af myndighederne, domstolene eller registermyndigheder end for andelsvirksomhederne. Mange af de tvister, som opstår i praksis, er ikke løst i de talrige detaljerede lovregler i Aktieselskabsloven, og undertiden synes mængden af lovregler at skabe flere tvivlsspørgsmål, end de løser. Regelforenkling er, som det er blevet fremhævet fra flere sider, ofte en værdifuld rationalisering.

Andelsformen er baseret på deltagernes aktive medvirken. Dette særtræk er bevaret, selv om en del andelsvirksomheder har vokset sig store, og tidligere tiders snævre og nære forhold ikke har kunnet opretholdes. Det er andelsbevægelsens opfattelse, at de andelsvirksomheder, der ønsker

det, bør kunne fortsætte som andelsvirksomheder og drive deres virksomhed på lige fod med virksomheder, der har valgt en anden virksomhedsform. Dette kan kun ske, dersom andelsvirksomhederne ikke presses ind under en organisationsform, som unødigt begrænser den hidtidige frihed, og som er uforenelig med, at medlemsforholdet og ikke investering af kapital er andelsvirksomhedernes livsnerve. Konkurrence på lige vilkår mellem andelsvirksomheder og andre virksomheder forudsætter, at andelsvirksomhederne undergives en lov, der respekterer deres organisatoriske særpræg.

Andelsvirksomhedernes særpræg bevirker, at det ikke er muligt uden grundigt kendskab til andelsbevægelsen at udarbejde forslag til en brugbar andelslov. Andelsudvalget har derfor gjort indsigelse mod, at arbejdet med andelslovgivning er henlagt til udvalget vedrørende kommanditselskaber og interessentskaber, og at det alene, som det siges i udvalgets kommissorium, "er fundet rimeligt, da der er tale om andelsselskaber, at lade Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Det kooperative Fællesforbund, Andelsudvalget og Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger hver udpege en repræsentant".

Efter at udvalget har påbegyndt sit arbejde har Arne Jørgensen og jeg stillet forslag om, at udvalget, inden det begyndte paragrafskrivning, foretog en omfattende indsamling af oplysninger og en totalanalyse af andelsvirksomhederne, således at forslag om lovbestemmelser kunne ske på grundlag af et sikkert kendskab til de andelsvirksomheder, som bestemmelserne tænkes at skulle gælde for. Et flertal i udvalget har imidlertid modsat sig dette ønske, men har fundet det rigtigt at producere et lovforslag, der tager sit udgangspunkt i Aktieselskabsloven og overfører en væsentlig del af dens bestemmelser til andelsvirksomheder - i hovedsagen alene med de tilpasninger, man har ment at burde foretage, i de fleste tilfælde efter gentagne henstillinger herom fra Arne Jørgensen og fra mig.

Diskussionen om juridisk-tekniske spørgsmål mellem udvalgets medlemmer har efter min opfattelse en kunstig karakter. Det praktiske behov for

lovgivning på andelsområdet er fuldt ud tilgodeset af mit udkast. For repræsentanterne fra det praktiske liv må en tilslutning til et forslag om en lov efter Aktieselskabslovens mønster for andelsbevægelsen antages at være begrundet i et - forståeligt - ønske om at skabe lige vilkår for en fri konkurrence mellem andelsvirksomheder og aktieselskaber ved at give samme organisatoriske regler for aktieselskaber og andelsvirksomheder.

Dette centrale og reelle problem har fire facetter:

- 1) Organisation og ejerforhold: frihed eller aktieselskabslovens system
- 2) Medarbejderrepræsentation
- 3) Kapitalfremskaffelse: Kapitalindsud fra aktionærer og emissioner evt. over børsen eller konsolidering gennem driften og mellemværendet med medlemmerne.
- 4) 1) Beskatning: 50 pct.'s indkomstskat eller - for en del andelsvirksomheder - en formuebaseret skat.

Ad 1: Andelsvirksomheder har en folkelig bredde og styrke i deres deltageres medlemskab og i deres foreningspræg, men deres organisation er hverken lettere eller mindre bekostelig at arbejde med end aktieselskabernes.

Ad 2: Mit udkast indeholder i § 8 regler om medarbejderrepræsentation,

¹⁾Brugsforeninger og andre indkøbsforeninger beskattes med 50 pct. af overskuddet som aktie- og anpartsselskaber, dog med ret til fradrag af forud deklareret dividende.

Indkøbsforeninger, der udelukkende leverer til en bedrift samt produktions- og salgsforeninger, betaler 20 pct. i skat af en fikseret indkomst. Denne indkomst er summen af 4 pct. af den del af formuen, som svarer til omsætningsandelen med medlemmer og 6 pct. af den del af formuen, som svarer til omsætningsandelen med ikke-medlemmer.

Andelsforeninger, som ikke falder ind under de nævnte grupper, beskattes med 50 pct. af indtægter ved erhvervmæssig virksomhed, herunder indtægt ved drift eller bortforpagtning af fast ejendom. Overskud indvundet ved leverancer til medlemmer betragtes ikke som erhvervmæssig.

der er ligeværdige med Aktieselskabslovens og er tilpassede andelsvirksomhedernes særlige struktur.

Ad. 3: Navnlig større andelsvirksomheder har ikke altid lige så gode muligheder for at skaffe kapital som aktieselskaberne. En andelsvirksomhed kan vanskeligt tiltrække sig ansvarlig indskudskapital og har ikke mulighed for at skaffe kapital ved emission af aktier over børsen.

Ad. 4: Om beskatning er meningerne delte. Jeg mener ikke, andelsvirksomheder er stillet bedre end aktieselskaber, og de gældende regler i Selskabsskatteoven er skrevet ud fra denne opfattelse. En fornyet prøvelse af dette spørgsmål kan ikke ske i nærværende udvalg. Afgørende er imidlertid, at spørgsmålet er uden betydning for udformningen af en organisationslov. Ikke mange i det praktiske liv, om overhovedet nogen, ville interessere sig for en andelslov som foreslået af flertallet, hvis de var overbevist af rigtigheden af mit syn på skattespørgsmålet.

Meningsforskel om skattespørgsmålet bør ikke føre til, at andelsvirksomhederne lægges på Aktieselskabslovens prokrustesseng. En uniformering af andelsvirksomhederne vil tilføje denne sektor af dansk erhvervsliv ubodelig skade. Andelsvirksomhederne vil ikke under en sådan lov kunne opretholde deres tradition og deres arbejdsmåde. En lov efter Aktieselskabslovens mønster kan betyde afslutning på en lang og værdifuld dansk tradition. Andelsformen har en lang historie bag sig, og andelsformen er også i nutiden en velegnet virksomhedsform over alt, hvor en kreds af personer ønsker aktivt at medvirke i en andelsvirksomhed, som har betydning for dem. Landbrugets andelsvirksomheder er et naturligt led i det selveje, som er grundlaget for dansk landbrug. I vareforsyningen er samvirke om drift af en forretning en aktiviserende og engagerende organisationsform. **Andelsformen** bevarer landbrugets forædlingsindustri og handelsvirksomheder på danske hænder. En andelsvirksomhed kan ikke sælges, men kan alene opløses eller fusioneres ved medlemmernes beslutning.

Andelsbevægelsen kan hverken tilslutte sig flertallets lovforslag eller

noget andet forslag, som har karakter af en tillempet aktieselskabslov. Det lovforslag, jeg har lagt frem, viser, at det er muligt at skrive en lov om andelsvirksomheder, som med fuld respekt for disse virksomheders særpræg giver regler om de spørgsmål, om hvilke der kan påvises et praktisk behov for lovregulering, og som er fremhævet i kommissoriet fra industriministeren. At indtage et andet standpunkt er at opgive tanken om regelforenkling. Vælges altid det hidtil kendte - her Aktieselskabsloven - som forbillede vil kursen stedse være sat mod en stadig mere omfattende og kompliceret lovgivning.

Udvalgets kommissorium afskærer efter min opfattelse ikke medlemmerne af udvalget fra at tage selvstændig stilling til, hvad en Andelslov bør indeholde, og hvordan den bør udformes. Jeg befrygter, at flere har følt sig bundet af, at en vis uniformering af al selskabsret er et på forhånd givet endemål.

Grundlaget for lovgivning på andelsrettens område bør som allerede nævnt være de erfaringer og de behov for lovregulering, der er iagttaget i praksis, samt erhvervsforholdene i samfundet i almindelighed. De hensyn til regnskabsaflæggelse og offentlighed, til minoritetsbeskyttelse og indflydelse for medarbejderne, som særlig er fremhævet i kommissoriet, kan fuldt ud tilgodeses i en Andelslov, der ikke gør brud på andelsvirksomhedernes særlige karakter. Vore regnskaber er på højde med aktieselskabernes, også som grundlag for skatteligning.

Der bør ikke ved en kommende Andelslov gennemtvinges ændringer i andelsvirksomhederne, hvorved medlemmernes retsstilling i henseende til indflydelse på andelsvirksomheden og deltagelse i dens økonomiske resultat ændres eller nærmes til en aktionærs retsstilling. En andelsforenings aktiver er ikke på samme måde som et aktieselskabs andelshavernes ejendom, men andelsvirksomheden står til rådighed for dens til enhver tid værende medlemmer i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser herom i vedtægterne. Adskillige andelsvirksomheder har i deres vedtægter bestemmelser af forskelligt indhold om et økonomisk opgør ved andelshavernes ind- og udtræden af foreningen.

En tilnærmelse af en andelshavers retsstilling til aktionærens ville kunne føre betydelige og uønskede ændringer med sig. Andelsforeningerne vil miste deres karakter af samvirke mellem erhvervsdrivende eller forbrugere, og der ville også opstå en uhensigtsmæssig tilskyndelse i retning af at skabe mulighed for handel med andelsrettigheder og for overgang og eventuel koncentration af ejendomsret til andelsvirksomheden hos andre end de aktive deltagere i denne. Et muligt ønske om ensartethed eller ensretning inden for selskabslovgivningen deles langt fra af alle, og et sådant ønske kan ikke retfærdiggøre gennemførelsen af en lovgivning for andelsvirksomheder, som kan få vidtgående og utilsigtede sociale og økonomiske følger.

Ville man dog tilnærme reglerne om andelsvirksomheder til aktieselskabernes, ville det være nødvendigt at opretholde de eksisterende andelsvirksomheders struktur og medlemsrelationer under vidtgående og langvarige overgangsregler. Retstilstanden under en sådan lov ville være kompliceret og uoverskuelig. Interessen for en Andelslov, som på væsentlige punkter kun kan gælde for nystiftede foretagender, er beskeden. Udviklingen i den del af erhvervslivet, der arbejder i andelsform, må antages i hovedsagen at ville ske inden for rammerne af de eksisterende andelsvirksomheder. En bestemmelse om, at eksisterende andelsvirksomheder - under trussel om opløsning - skulle ændre deres vedtægter, således at de efter registrators skøn opfylder reglerne i en aktieselskabslignende lov, er uacceptabel for andelsbevægelsen, - og ville være overordentlig arbejdskrævende for registermyndigheden.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

ad § 1.

Lovforslaget anvender følgende terminologi: Alle virksomheder i andelsform kaldes for andelsvirksomheder. Lovforslaget gælder kun de andelsvirksomheder, der udøver et erhverv, og omfatter ikke "ideelle foreninger".

Mange andelsvirksomheder betegnes naturligt som foreninger, og her bruger udkastet benævnelsen andelsforeninger. Andre virksomheder bl.a. de kooperative virksomheder har traditionelt betegnet sig som selskaber og frembyder også på nogle punkter en betydelig lighed med andre selskaber. Her anvendes benævnelsen erhvervsdrivende andels-selskaber. Lovforslaget er tænkt at omfatte både erhvervsdrivende andelsforeninger og andels-selskaber. Definitionen i § 1, stk. 2, stemmer i øvrigt overens med angivelserne i Aktieselskabslovens og Anpartsselskabslovens § 1 af, hvilke virksomheder der som andelsvirksomheder, herunder de kooperative virksomheder er undtaget fra disse selskabslove.

Et væsentligt punkt i lovforslaget er, at andelsvirksomheder skal aflægge regnskab og skal lade regnskabet revidere efter reglerne i Årsregnskabsloven og reglerne om revision af aktie- og anpartsselskabers regnskaber. Der er imidlertid ikke behov for, at disse regler og de øvrige bestemmelser i forslaget bringes i anvendelse over for helt små andelsvirksomheder f.eks. mindre, lokale vandværker og lign. Det er derfor foreslået, at loven kun omfatter virksomheder, hvis egenkapital eller omsætning er større end 1 mio. kr.

Nogle andelsvirksomheder såsom andelskasser, andelsboligforeninger og gensidige forsikringsselskaber er underkastet særlige bestemmelser i anden lovgivning. Det vil være uhensigtsmæssigt tillige at undergive sådanne andelsvirksomheder bestemmelserne i lovforslaget. Heller ikke kraft- el-

ler varmegærker, som er undergivet lovene om el-forsyning eller om varmeforsyning, vil være omfattet af lovforslaget.

ad § 2.

Bestemmelsen i § 2 giver regler om beskyttelse af andelsvirksomheders navne og stiller krav om, at andelsvirksomhedernes navne tydeligt skal adskille sig fra hinanden. Bestemmelsen svarer til navnereglerne i aktie- og anpartsselskabslovene.

Som forkortelse foreslås brug af e.a. (erhvervsdrivende andelsforening eller erhvervsdrivende andelsselskab) eller, såfremt medlemmerne ikke hæfter personligt for andelsvirksomhedens gæld, a.m.b.a. (andelsforening eller andelsselskab med begrænset ansvar).

I de fleste moderne andelsvirksomheder er medlemmernes hæftelse begrænset, men begrænsningen kan antage mange forskelligartede former, men er hæftelsen i en eller anden form begrænset, skal dette meddeles omverdenen, udførligt og nøjagtigt i vedtægterne, jfr. herom nedenfor om § 4, nr. 4, og i kort form i navnet gennem den indarbejdede, almindeligt kendte forkortelse a.m.b.a.

ad § 3.

Det foreslås, at de erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der er omfattet af lovforslaget, skal anmeldes til registrering i Andelsregistret inden 1 måned efter stiftelsen. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der på grund af deres beskudne størrelse ikke er omfattet af lovforslaget, vil som hidtil kunne anmelde sig til Handels- eller Foreningsregistret. Adgangen hertil foreslås ikke ophævet, jfr. herved § 15 i lovudkastet.

Overtrædelse af pligt til at anmelde sig til Andelsregistret kan straffes med bøde, jfr. § 16 i lovforslaget. En virksomheds stiftelse og dens vedtægter er imidlertid gældende uanset manglende registrering. Undladelse af at anmelde vedtægtsændring kan ligeledes straffes med bøde.

Lovforslaget benytter om registeret benævnelsen Andels-registeret, jfr. herved § 11 i lovforslaget.

Fristen for anmeldelser og meddelelser til registeret foreslås i alle tilfælde fastsat til 1 måned.

ad § 4.

Vedtægterne har hidtil været det grundlæggende dokument i en andelsvirksomhed. Dette foreslås opretholdt. For at sikre, at vedtægterne indeholder de bestemmelser, der i praksis har vist sig at være behov for, opregnes i denne bestemmelser i 11 punkter emner, som skal være reguleret i vedtægterne for en andelsvirksomhed. Enhver der ønsker det, kan gøre sig bekendt med vedtægterne i Andelsregisteret. Hæftelsen for andelsvirksomhedens forpligtelser skal være nøjagtigt beskrevet i vedtægterne. Vedtægterne skal tage stilling til, om der hæftes udover forenings- eller selskabsformuen, og til hvordan i bekræftende fald denne hæftelse kan gøres gældende, d.v.s. om medlemmerne, som det nu er almindeligt, alene hæfter over for virksomheden, eller således at hæftelsen er direkte, d.v.s. at virksomhedens kreditorer kan gøre deres krav gældende direkte mod det enkelte medlem, så langt hans hæftelse i øvrigt rækker. Bestemmelsen om hæftelsen i vedtægterne må ud over spørgsmålet om direkte eller indirekte hæftelse tage stilling til, om hæftelsen er ubegrænset eller, som det som oftest er tilfældet, er begrænset og i så fald på hvilken måde. Hvor ikke andet er bestemt, er hæftelsen direkte, personlig og ubegrænset.

Vedtægterne skal desuden indeholde bestemmelser om valg af andelsvirksomhedens bestyrelse. Der tænkes her på medlemmernes valg af bestyrelse, idet medarbejdernes valg af medlemmer til andelsvirksomhedens bestyrelse og eventuelt repræsentantskab eller lign. sker efter et valgregulativ, som angivet i § 8, stk. 5. Der skal desuden være bestemmelser i vedtægterne om betingelserne for medlemskab og om, hvordan indtræden i eller udtræden af foreningen finder sted. Udkastet tager ikke

stilling til det almindelige erhvervsretlige spørgsmål, der kan opstå både i erhvervsdrivende andelsvirksomheder og i andre foreninger og selskaber om, hvorvidt der haves et retskrav på at opnå medlemskab. Vedtægterne kan indeholde bestemmelser om, at enhver kan blive medlem, eller om at optagelse af nye medlemmer beror på bestyrelsens skøn, kræver vedtagelse på et repræsentantskabsmøde eller lign. Det ville være forkert at give almindelige lovregler om dette spørgsmål på grund af forskelligheden af virksomheder organiseret i andelsform.

Bestemmelserne i vedtægterne om andelsvirksomhedens ophør overlader det til medlemmerne at træffe bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med en eventuel nettoformue efter ophøret. Vedtægterne kan f.eks. bestemme, at formuen skal overgå til en andelsvirksomhed, der driver beslægtet virksomhed, til almennyttige formål eller fordeles blandt andelshaverne. Igen herom gælder, at andelsvirksomhedernes forskellighed gør det uhensigtsmæssigt at fastsætte generelle regler.

Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om, hvordan bestyrelsen vælges, og af hvem årsregnskab skal godkendes. Dette skal, som udtrykkeligt sagt i § 5, stk. 2, ske på en generalforsamling eller et delegeretmøde eller lign. Der bør være mulighed for forskellige bestemmelser og praksis for andelsvirksomheder, f.eks. om afholdelse af generalforsamling (kongres) hvert år, hvert andet eller tredie år. Godkendelsen af årsregnskabet foretages, såfremt generalforsamlingen ikke mødes hvert år, af et andet organ f.eks. et repræsentantskab eller en delegeretforsamling, uanset at generalforsamlingen (kongressen) er andelsvirksomhedens højeste myndighed.

ad § 5.

Pligten til at anmelde personer i andelsvirksomhedens ledelse til Andelsregistret omfatter kun medlemmer af bestyrelse og den eller de egentlige forretningsmæssige ledere, en direktør eller forretningsfører eller medlemmerne af en direktion. Andre ledende medarbejdere skal ikke anmeldes.

I stk. 2 er foreskrevet, at bestyrelsen vælges af generalforsamlingen eller et delegeretmøde eller lignende medlemsrepræsentation f.eks. en regionsforsamling. Regnskabet godkendes af medlemmerne eller en repræsentation for disse efter de nærmere regler herom i vedtægterne.

ad § 6.

Det er hensigtsmæssigt, at vedtægterne indeholder en bestemmelse om tegningsret, og en bestemmelse herom er derfor krævet i § 4 som nr. 6. I § 6 foreslås en nærmere regel om indholdet af tegningsretten, en regel der stemmer overens med reglen i Aktieselskabslovens § 61.

ad § 7.

Spørgsmålet om minoritetsbeskyttelse er væsentligt både i andelsvirksomheder og i virksomheder organiseret i andre former. Forholdene er imidlertid forskellige i andelsvirksomheder og f.eks. i aktieselskaber, fordi stemmeretten i andelsvirksomhederne som oftest ikke er afhængig af omfanget af samhandel med andelsvirksomheden eller af eventuelle indeståender på andelshaverkonti eller lign., men - som almindeligt i foreninger - er ens for alle, hvert medlem én stemme. Forholdene er også forskellige, fordi medlemmernes interesse i andelsvirksomheden ikke som en aktionærs er at få udbytte og fordel i kraft af kursstigninger, tegningsrettigheder og lign., men at blive betjent bedst muligt som samarbejdspartner, som kunde i en brugsforening, som leverandør til et slagteri etc. Hertil kommer, at det er lykkedes i årenes løb i retspraksis i de ret få tvister, som er kommet til afgørelse ved domstolene at finde frem til rimelige og fornuftige løsninger. Derigennem er der skabt en værdifuld minoritetsbeskyttelse, der er tilpasset forholdene i andelsvirksomhederne.

Lovforslaget vil med sin formulering af en selvstændig generalklausul i § 7, stk. 1, bevare den retstilstand, som domstolene har skabt på dette

område. Ordlyden er valgt, således at den i knap form gengiver en hovedlinie i denne retspraksis.

I § 7, stk. 2, foreslås en regel om retsstillingen, hvor en andelsvirksomhed ved vedtægtsændring gennemfører indgribende forandringer. Også her har retspraksis dannet forbillede. Et medlem, der efter gennemførelsen af indgribende ændringer, ønsker at udtræde, kan gøre dette uden sædvanligt varsel. Det udtrædende medlem har ret til udbetaling af en del af andelsvirksomhedens formue, såfremt dette har hjemmel i vedtægterne. Indeholder vedtægterne ingen regler herom, kan der tillægges den udtrædende et beløb i overensstemmelse med, hvad der er sædvanlig praksis i tilsvarende andelsvirksomheder. I forskellige dele af andelsbevægelsen opgøres sådanne udtrædelsesgodtgørelser på forskellig måde, men opgørelsesmåderne ligger ret fast bl.a. i slagterier og i mejerier. Udkastet vil bevare faste kutymen og opnår dette ved at henvise til sædvane. Såfremt usædvanlige vedtægtsbestemmelser i enkelte tilfælde findes at føre til urimelige resultater, vil disse kunne tilsidesættes efter reglen i Aftalelovens § 36.

Lovforslaget indeholder ikke bestemmelser om, at visse vedtagelser (som f.eks. efter Aktieselskabslovens §§ 78 og 79) kræver kvalificeret majoritet. Om der i visse tilfælde bør kræves kvalificeret majoritet er et spørgsmål, som tænkes overladt til vedtægterne. I adskillige andelsvirksomheder kan vedtægterne i dag ændres med almindelig stemmeflerhed. Der er ikke grund til at gribe ind i vedtægtsfriheden på dette punkt. Der kan imidlertid være vedtægtsændringer, som efter almindelige retsgrundsætninger ikke bør kunne gennemføres med almindeligt flertal. Herom tænkes den hidtidige ret opretholdt.

En regel som Aktieselskabslovens § 79 (eller den tilsvarende bestemmelse i flertallets udkast) er uegnet for andelsvirksomheder. Af særlig betydning for andelsvirksomhederne er, både at medlemmernes ligestilling respekteres og, at det ikke gøres unødigt vanskeligt at gennemføre modernisering af andelsvirksomhederne.

ad § 8.

Der er bred enighed i andelsbevægelsen om, at der bør lovfæstes regler om medarbejdernes deltagelse i andelsvirksomhedernes ledelse. Der har - som det i en demokratisk bevægelse er naturligt - været forskellige opfattelser af, hvordan reglerne i enkeltheder bør være. Mange andelsvirksomheder er organiseret på en sådan måde, at et repræsentantskab indgår som et betydningsfuldt organ i ledelsen af andelsvirksomheden, et organ hvis beføjelser er videregående end beføjelserne for et repræsentantskab i et aktieselskab, jfr. herved Aktieselskabslovens § 59. Blot at overføre reglerne i Aktieselskabsloven om medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen på andelsvirksomheder vil derfor ofte ikke give den naturligste eller bedste løsning. En anden særegenhed ved andelsvirksomhederne er, at bestyrelserne ofte er ret talstræke, bl.a. for at give en sådan bred repræsentation af andelshaverne geografisk eller efter karakteren af andelshavernes virksomhed som kravet om et medlemsdemokrati gør naturligt. En regel, der gør antallet af medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer afhængigt af antallet af medlemsvalgte medlemmer, kan derfor i nogle andelsvirksomheder være mindre naturlig. Den ordning, der kommer til at gælde i den enkelte andelsvirksomhed, bør dog på den anden side ikke med rimelighed af medarbejderne i andelsvirksomheden kunne opfattes som væsentlig ringere end den ordning, som er foreskrevet for aktieselskaber.

Ud fra disse betragtninger foreslås, at medarbejderne i en andelsvirksomhed bør have adgang til at vælge to medlemmer til bestyrelsen og til at vælge et i vedtægterne fastsat antal, dog mindst tre, medlemmer af repræsentantskab eller lign. forsamling, hvor en sådan findes. Det foreslås endvidere, at det i vedtægterne kan bestemmes, at valgene sker således, at både medarbejderne og medlemmerne har valgret til repræsentantskabet, og at valget af medarbejdere til bestyrelsen foretages af repræsentantskabet blandt dettes medarbejdervalgte medlemmer, jfr. stk. 6. En sådan ordning forudsætter dog godkendelse af et flertal af medarbejderne.

Forslaget til § 8 indeholder - ligesom Arne Jørgensens forslag - ikke bestemmelser om koncernrepræsentation. Dette skyldes, at forbindelser mellem andelsvirksomheder i høj grad er forskelligartede, og at det ikke i andelssektoren kan tænkes, at medbestemmelsen for medarbejderne skulle blive søgt gjort illusorisk ved oprettelse af holdingvirksomheder eller lign. Den enkelte andelsvirksomhed har naturligvis adgang til, hvor dette findes rigtigt, i sine vedtægter at optage bestemmelser om repræsentation i bestyrelsen for medarbejderne i enkelte af - eller alle - dens dattervirksomheder.

ad § 9.

I § 9 er foreslået, at erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal udarbejde årsregnskab og årsberetning efter reglerne i Årsregnskabsloven. En vis tilpasning af bestemmelserne i denne lov er nødvendig. Forskrifter om aktiekapital, egne aktier, lovpligtig reservefond og overkurs kan ikke anvendes i et andelsregnskab. Regnskaberne skal offentliggøres på samme måde som regnskaber for aktieselskaber. Regnskaberne skal endvidere revideres, og bestemmelserne om revision og granskning i Aktieselskabslovens kapitel 11 finder anvendelse, ligeledes med de fornødne tilpasninger. Det er i øvrigt allerede praksis, i hvert fald i alle større andelsvirksomheder, at opfylde disse krav til regnskabsaflæggelse og revision.

Det er muligt, at bestemmelsen i § 9 senere bør suppleres med regler om koncernregnskaber. Overvejsen af dette spørgsmål kan imidlertid formentlig bedst ske i forbindelse med gennemførelse i Danmark af 7. direktiv (83/349 EØF). Dette direktiv skal ifølge sin art. 49 være gennemført i medlemslandene inden udgangen af 1987.

ad § 10.

Bestemmelsen i § 10 er en kodificering af den almindelige erstatningsregel, der i stk. 3 medtager en lempelsesregel, uanset at dette efter gennemførelsen af § 24 i Erstatningsansvarsloven ikke kan anses for strengt nødvendigt. Værnetingsreglen i stk. 4 vil muligvis heller ikke

være strengt nødvendig, efter vedtagelsen af en lov om ændring af Retsplejelovens regler om værneting i forbindelse med ratifikation af EFs domskonvention.

ad § 11.

De tekniske regler i § 11 om registreringer m.v. er udformet med forbillede i Aktieselskabsloven.

ad § 12.

Reglen om betegnelsen af andelsvirksomheder på breve og andre forretningspapirer er optaget i lovforslaget efter forbillede af Aktieselskabslovens § 153, stk. 6. Nøjagtig oplysning om andelsvirksomheden kan bl.a. være hensigtsmæssig i forretningsbreve til udlandet.

ad §§ 13 og 14.

De foreslåede regler om registrering svarer til bestemmelser i Aktieselskabsloven.

ad § 15.

Mange andelsvirksomheder er i dag registreret i et handelsregister eller i Foreningsregisteret. Disse registreringer må, dersom lovforslaget vedtages, overføres til Andels-Registeret.

ad § 16.

Overtrædelse af lovforslagets regler kan straffes med bøde. Ledelsen af andelsvirksomhederne har tavshedspligt. Pligter over for Andels-Registeret, såsom anmeldelse af vedtægtsændringer og indsendelse af regnskaber, kan fremtvinges med tvangsbøder.

ad § 17.

Forslaget om ikrafttrædelse er udformet således, at der gives de eksisterende andelsvirksomheder en rimelig tid til at indrette sig efter den nye lov.

Det bør understreges, at udformes en andelslov med respekt for andelsvirksomhedernes særpræg, er der ikke behov for komplicerede overgangsregler, og der vil ikke - som ved gennemførelse af et lovforslag som foreslået af flertallet - opstå et stort antal vanskelige problemer om en vis tilpasning af vedtægterne for de eksisterende andelsvirksomheder til en ny lovs krav.

1.3. Reservation med bemærkninger.

Forslag fra Arne Jørgensen.

Arne Jørgensen er enig i H. Hasle Niensens forslag til lov om erhvervsdrivende andelsvirksomheder og bemærkningerne dertil, dog således at bestemmelsen i § 8 om medarbejderrepræsentation affattes som følger:

Medarbejderrepræsentation.

§ 8. I andelsvirksomheder, som i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt 50 eller flere medarbejdere, skal bestyrelsen afholde en afstemning, ved hvilken medarbejderne i virksomheden kan beslutte, om de ønsker at vælge medlemmer af virksomhedens ledelse eller ikke. Ved denne afstemning eller ved en senere afstemning kan der gives medarbejderne adgang til at vælge et nærmere angivet antal medlemmer af virksomhedens bestyrelse og repræsentantskab, delegeretforsamling eller lignende forsamling efter regler herom i vedtægterne eller i et valgregulativ i stedet for at vælge bestyrelsesmedlemmer i virksomheden i overensstemmelse med regler i lov om aktieselskaber.

Stk. 2. De af medarbejderne valgte medlemmer af bestyrelse, repræsentantskab eller lignende forsamling har samme rettigheder og pligter som de øvrige medlemmer.

Stk. 3. Et af medarbejderne valgt medlem af bestyrelsen, repræsentantskab e.l. kan til enhver tid afsættes af de stemmeberettigede medarbejdere med simpelt stemmeflertal.

Stk. 4. Ophører et medarbejdervalgt medlems hverv før udløbet af valgperioden, fordi han ikke længere er ansat i virksomheden eller af andre grunde, og er der ingen suppleant til at indtræde i hans sted, skal de øvrige medlemmer af bestyrelsen foranledige valg af et nyt medlem for det afgåede medlems resterende valgperiode.

Stk. 5. Om valget og valgbarhed ved de i denne bestemmelse omtalte valg gælder de af Industriministeriet fastsatte regler om medarbejderes valg af bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber og anpartsselskaber m.v.

Disse regler finder tillige med de fornødne tilpasninger anvendelse på afholdelsen af valgene.

Bemærkninger hertil:

Arne Jørgensen foreslår, at der gives medarbejderne valget mellem enten at vælge bestyrelsesmedlemmer efter Aktieselskabslovens regler eller at vælge et nærmere angivet antal medlemmer af andelsvirksomhedens bestyrelse, repræsentantskab, delegeretforsamling eller lignende forsamling. Medarbejderne i andelsvirksomheden bør kunne vælge repræsentationsform ved en afstemning, hvor der kan stemmes for enten at følge Aktieselskabslovens ordning eller for en nærmere angivet ordning fastlagt i vedtægtsbestemmelser eller i et valgeregulativ.

Litteraturfortegnelse vedrørende andelsselskaber.

- Als, Jeppe, J. Clausen
og A. Oksen:** Arbejderkooperationen.
København 1979.
- Als, Jeppe:** Danske virksomheder med kooperativt
særpræg.
SUC. 1981.
- Als, Jeppe,
Møgelhøj, Bjarne:** Landbrugerindflydelse i små og store
andelsselskaber.
SUC. 1981
- Andels-Ideen under nutidens vilkår.
Hilsen til A. Axelsen Drejer på hans 70
års dag den 7. juni 1959.
- Andenæs, Mads:** Sameier og selskaber.
Oslo 1977.
- Bager, Torben:** Brugsen - en demokratisk arbejdsplads?
SUC. 1982.
- Drejer, A. Axelsen:** Den Danske Andelsbevægelse. 6. udg.
København 1952.
- Dyrbye, Ernst:** Retsforholdet mellem andelsforeninger og
deres medlemmer. København 1955.
- Flereje i landbrugets andelsselskaber:
rapport vedrørende særlige andelshaver-
forhold.
Andelsudvalget:
København 1981.
- Frederiksen, Carl
Sten Ljunggren:** Kooperationens industrisektor i 1980-
talets industri-Sverige: en analys av
historisk utveckling, nuläge och fram-
tidsutsikter.
Kooperationsutredningen.
Stockholm 1981.
- Grubbe, Niels:** Andelslejligheder.
København 1973.
- Hagbergh, Erik og
Sal. Nisell:** Lagen om ekonomiske föreningar af den
1. juni 1951, 5. udg. Stockholm
80/81.

- Heilesen, C. C.:** Brugsforeningsvedtægter, 2. udg. København 1935.
- Hybholt, Flemming:** Andelsvirksomhedernes konkurrenceevne og funktionsdygtighed. Albertslund 1976.
- Hørlyck, Erik:** Dansk andelsret. København 1980.
- Kruse, F. Vinding:** Aktieselskaber og Andelsforeninger. København 1920.
- Koktvedgaard, Mogens:** Kontraheringspligt, 1960 (§§ 19 og 20).
- Landt, Henrik og Hans-Jørgen Mailand:** Beskatning af selskaber og foreninger, 2. udg. København 1979.
- Lie, Sverre:** Retsregler i Meieribruket, Oslo 1952.
- Lie, Sverre:** Andelslagene i landbruget. Oslo 1957.
- Linden, Goran:** Förvärv och förlust av medlemskap i ekonomisk förening. Stockholm 1952.
- Mathiassen, T.:** Andelsmeieriernes finansiering, i Andels-Ideen under nutidens vilkår s. 116-27. København 1959.
- Meyer, Poul:** Dansk foreningsret. København 1950.
- Møgelhøj, Bjarne:** Det kooperative særpræg. SUC. 1980.
- Mørkved, Albert:** Om andelslag. Oslo 1958.
- Nial, Håkan:** Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut. Stockholm 1935.
- Nial, Håkan:** Svensk associationsrätt i huvuddrag, 2. udg. Stockholm 1976.

- Nielsen, Thøger:** Indkomstbeskatning II, 1972 (s. 37-72).
- Nielsson-Stjernquist, Per:** Föreningsfirmans funktion. Lund 1950.
- Nørsund P. og J. Kjeldsen.** Produktionskollektiver og arbejdsfællesskaber. Aalborg 1984
- Olsson, Curt:** Lagen om andelslag. Helsingfors 1956.
- Ravnholt, Henning:** Den Danske Andelsbevægelse. København 1943.
- Redegørelse fra udvalget til undersøgelse af kooperationens beskatningsforhold. Statens trykningskontor. København 1956.
- Rodhe, Knut:** Föreningslaget, 7. udg. Stockholm 1982.
- Föreningslagen: 1951 års lag om ekonomiska föreningar med 1980 års lagändringar. Stockholm 1982.
- Sindballe, Kristian:** Dansk selskabsret II. København 1930.
- Statens forhold til andelsbevægelse og kooperation, årsskift for Foreningen for studier i andelsbevægelse og kooperation 1985.
- SOU 1979:62:** Kooperation i Sverige.
SOU 1980:36: Arbetskooperation
SOU 1981:54: Kooperativa företag
SOU 1981:60: Kooperationen i samhället.
- Trappe, Paul:** Genossenschaftsrecht - Genossenschaftsideologie - Genossenschaftswirklichkeit Nauche und Trappe Rechtssoziologie und Rechtspraxis Berlin 1970.

Artikler:

- Andenæs, Mads Henry:** TfR 1975 p 117-120.
- Bjerre, M. C. A.:** Fra andelsrettens overdrev.
UfR 1928 p. 217-230.
- Dyrbye, Ernst:** Retspraksis i andelsselskaber siden 1954.
UfR 1972 B. p. 33-42.
- Dyrbye, Ernst:** Andelsselskaber.
Juridisk Formularbog, 1971 p. 393-400.
- Dyrbye, Ernst:** Nogle retslige betragtninger om andelsbevægelsen
Andelsbladet 1955 p. 399-402.
- II. Optagelse i en andelsforening p. 427-430.
- III. Udtræden af en andelsforening p. 475-478.
- IV. Andelsforeningens selvbestemmelseret p. 541-544.
- Gjerulff, Th.:** Juristen 1955 p. 428-432.
- Hjerl, Torben:** Voldgift eller domstol mellem forening og medlem. Kommentar til VLD af 23. april 1976.
Andelsbladet 1977 p. 37.
- I gang med kooperationen: en håndbog for kooperative iværksættere.
Det kooperative fællesforbund: København 1984
- Jacobi, Adam:** Hustruers ret til at stemme og modtage valg.
Andelsbladet 1950 p. 1481-1483 (Brugsforeninger).
- Jacobi, Adam:** Juridisk brevkasse.
Andelsbladet 1950-1969.
(Andelsretlige problemer, se rubrikoverskriften. Juridisk brevkasse i årsregi-sterene).
- Jacobi, Adam:** Ny Principiel højesteretsdom om andelsmejerier.
Andelsbladet 71: 1970 p. 1170-1172 (UfR 1971.53H).

- Jacobi, Adam:** Nyt fra den kooperative rets områder. Anm. af (1) International Labour Organization (ILO): Co-operative organisation. Geneve 1950. (2) Co-operative legislation. Geneve 1953. (3) Ernst Dyrbye: Retsforholdet mellem andelsforeninger og deres medlemmer 1955. UfR 1955 p. 305-313.
- Jacobi, Adam:** Retsforholdet mellem andelsforeninger og deres medlemmer. Andelsbladet 1956. p. 39-43 (Anm. af Ernst Dyrbye 1955).
- Jacobi, Adam:** Nogle retlige problemer vedr. indtræden i og udtræden af andelsmejerier. UfR 1944 p. 73-84.
- Kristensen, Hans:** Om beskatningen af produktions- og salgsforeninger. SKpl 0 1971 p. 239-244.
- Lorenzen, Aa:** Kommentar til UfR 1958 p. 795 (HRD 23.5.1958).
Andelsselskaber. - Generalforsamlingens kompetence. - Spørgsmål om medlemmers adgang til at udmelde sig i anledning af en generalforsamlingsbeslutning. TfR 1959 p. 229-232. Kommentarer 1950/62 p. 244-246.
- Lyngsø, Preben:** Fm 1973 p. 186-190.
- Majamaa, Vesa:** JFT 1974 p. 105-107.
- Mørkved, Albert (sørenskriver):** Ett og andet om norske samvirkelag og danske andelsforeninger. TfR 1959 p. 14-38.
- Nielsen, Thøger:** Andelsforeningen som skatteretligt begreb. Juristen 1963 p. 284-293.
- Nielsen, Thøger:** Nogle bemærkninger om skattepligten for Kooperationer og stiftelser m.v. Juristen 1961 p. 603-618, 651-666, 1962 p. 19-28.
- Petersen, J. Günther:** SfbI 1955 p. 120-122.

- Petersen, Orla G.:** Kooperationsens skatteforhold og de nye regler om "overgang" i skattepligten. UfR 1963 p. 320-324.
- Scheel, Preben:** Aktieselskabs-registeret og andelsselskaberne. Andelsbladet 1974 p. 48-49.
- Spleth, P.:** Kommentar til UfR 1962 p. 151 (HRD 15.1.1962). Andelsforeninger -Bestyrelsesansvar -Spørgsmål om de enkelte medlemmers adgang til at gøre ansvar gældende. TfR 1962 p. 440-443, Kommentarer 1950/62 p. 370-372.
- Thorkild-Hansen, C** Hvorvidt kan man blive medlem af en forening uden formel indmeldelse? UfR 1920 p. 308-312.
- Treschow, Philip:** Skattelettelse af indskud ved etablering af en andelsboligforening. ROR 1964 p. 204-208.
- Trolle, J.:** Kommentar til UfR 1963 p. 56 (HRD 26.11.1962). Foreninger -Personligt ansvar for ledelsen. - Magtmisbrug. TfR 1963 p. 61-64, Kommentarer 1950/62 p. 393-395. (Landbrugsstrejken).
- Ugilt, Helge:** Om mælkeleveringspligt ved ejerskifte. Et spørgsmål om sagsføreransvar Sftbl 1956 p. 105-108.
- Wernberg, Jørgen:** Nyt røre om kooperationsbeskatningen. Tidsskrift for Industri 1956 p. 109-110.
- Wogensen, Skau:** Produktions- og salgsforeninger kan nu fusionere med datterselskaber i lighed med aktieselskaber. Andelsbladet 1977 p. 22-23.